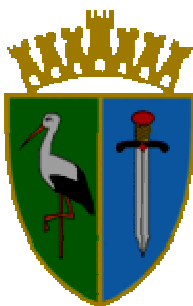

Plan razvoja socijalnih usluga Sisačko - moslavačke županije za razdoblje 2011.-2014. godine

Sisačko – moslavačka županija

Republika Hrvatska
Ministarstvo zdravstva i
socijalne skrbi

MDG **IF**
MDG ACHIEVEMENT FUND

Sisak, prosinac 2010.

Sadržaj

UVODNA RIJEČ ŽUPANICE	5
O SOCIJALNOM PLANIRANJU	6
PREGLED POKAZATELJA SOCIJALNO-EKONOMSKOG RAZVOJA	7
<i>Položaj županije i teritorijalno-administrativni ustroj</i>	7
<i>Stanovništvo</i>	8
<i>Ekonomski pokazatelji</i>	10
<i>Zaposlenost</i>	11
<i>Sigurnost</i>	12
VIZIJA RAZVOJA SOCIJALNIH USLUGA	13
POSTIGNUĆA I PROBLEMI U RAZVOJU MREŽE SOCIJALNIH USLUGA – PROCJENA SUDIONIKA SOCIJALNOG PLANIRANJA	13
<i>Usluge koje naročito nedostaju u Županiji</i>	14
<i>Problemi smještaja vezani uz rad različitih sustava</i>	15
<i>Problemi vezani uz kapacitet i koordinaciju</i>	15
SOCIJALNI PROGRAMI NA RAZINI UPRAVNIH TIJELA ŽUPANIJE, GRADOVA I OPĆINA – KAPACITETI I PRIORITETI U RAZVOJU SOCIJALNIH USLUGA	15
<i>Socijalni programi, resursi i prioriteti Županije</i>	15
<i>Socijalni programi, resursi i prioriteti gradova i općina na području županije</i>	17
<i>Pregled programa, resursa i prioriteta po pojedinim gradovima i općinama</i>	18
Grad Sisak	18
Grad Petrinja	19
Grad Kutina	20
Grad Novska	22
Grad Hrvatska Kostajnica	23
Grad Glina	24
Općina Jasenovac	24
Općina Donji Kukuruzari	25
Općina Dvor	26
Općina Gvozd	27
Općina Hrvatska Dubica	28
Općina Lekenik	28
Općina Lipovljani	29
Općina Majur	29
Općina Martinska Ves	30
Općina Popovača	31
Općina Sunja	31
Općina Topusko	32

Općina Velika Ludina	33
MREŽA USLUGA DRUŠTVENIH DJELATNOSTI IZVAN SUSTAVA SOCIJALNE SKRBI – POSTIGNUĆA U POLITICI SOCIJALNOG UKLJUČIVANJA I PRIORITETI	33
<i>Ustanove za zapošljavanje i cjeloživotno obrazovanje</i>	33
<i>Ustanove za predškolski odgoj</i>	36
<i>Osnovne škole</i>	37
<i>Srednje škole</i>	39
<i>Visoko obrazovanje</i>	40
<i>Preventivni programi u odgojno obrazovnim ustanovama</i>	41
<i>Zdravstvene ustanove</i>	42
<i>Zavod za javno zdravstvo Sisačko-moslavačke županije</i>	45
<i>Ustanove u kulturi</i>	46
<i>Obiteljski centar</i>	47
MREŽA SOCIJALNIH USLUGA I PRUŽATELJA USLUGA U DJELATNOSTI SOCIJALNE SKRBI U ŽUPANIJI – PRIORITETI RAZVOJA MREŽE PREMA SKUPINAMA KORISNIKA	48
<i>Prava u sustavu socijalne skrbi</i>	48
<i>Usluge smještaja i dnevnih oblika skrbi za djecu i mlade</i>	52
<i>Djeca bez odgovarajuće roditeljske skrbi</i>	53
<i>Obiteljsko pravna zaštita</i>	55
<i>Prioriteti razvoja usluga smještaja i dnevne skrbi za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi u razdoblju 2011. –2014. godine</i>	57
<i>Djeca i mladi s poremećajem u ponašanju</i>	59
<i>Prioriteti razvoja usluga smještaja i dnevne skrbi za djecu i mlade s PUP-om u razdoblju 2011. – 2014. godine</i>	59
<i>Djeca s teškoćama u razvoju i mladi s invaliditetom</i>	60
<i>Prioriteti razvoja usluga smještaja i dnevne skrbi za djecu s teškoćama u razvoju i mladih s invaliditetom u razdoblju 2011 – 2014. godine</i>	62
<i>Usluge smještaja i dnevnih oblika skrbi za odrasle i starije osobe u županiji</i>	64
<i>Odrasle osobe s invaliditetom, osobe od 19 godina starosti na dalje</i>	66
<i>Psihički bolesne odrasle osobe</i>	69
<i>Prioriteti razvoja usluga smještaja i dnevne skrbi za odrasle osobe s invaliditetom i odrasle psihički bolesne osobe u razdoblju 2011 – 2014. godine</i>	69
<i>Starije i nemoćne osobe</i>	71
<i>Prioriteti razvoja usluga smještaja i dnevne skrbi za starije i nemoćne osobe u razdoblju 2011 – 2014. godine</i>	76
<i>Žrtve obiteljskog nasilja</i>	77
<i>Prioriteti razvoja usluga za žrtve obiteljskog nasilja u razdoblju 2011 – 2014. godine</i>	79
<i>Posebno ranjive skupine</i>	79
<i>Povratnici</i>	79
<i>Tražitelji azila, azilanti stranci pod supsidijarnom zaštitom i stranci pod</i>	

<i>posebnom zaštitom RH</i>	84
Prioriteti razvoja usluga za posebno ranjive skupine u razdoblju 2011 – 2014. godine	86
STRATEŠKI CILJEVI RAZVOJA MREŽE SOCIJALNIH USLUGA SISAČKO-MOSLAVAČKE ŽUPANJE 2011. – 2014. GODINE	86
<u>Strateški prioritet 1.</u> Unaprijediti mjere za suzbijanje siromaštva stanovnika u županiji i smanjivanje negativnih učinaka ekonomske krize na kvalitetu života	86
<u>Strateški prioritet 2.</u> Povećati dostupnost socijalnih usluga i obuhvat najugroženijih korisnika na području cijele županije, te ciljano usmjeravati razvoj socijalnih usluga na ruralna i prometno izolirana područja gdje postojeće usluge nisu adekvatno zastupljene.	87
<i>Specifični ciljevi za redovni predškolski sustav odgoja i obrazovanja</i>	87
<i>Specifični ciljevi za sustav školskog obrazovanja (osnovna i srednja škola)</i>	87
<i>Specifični ciljevi za preventivne programe u zajednici, smanjivanje rizika i socijalne isključenosti</i>	88
<i>Specifični ciljevi za zapošljavanje i cjeloživotno obrazovanje</i>	88
<i>Specifični ciljevi za proširenje različitih oblika socijalnih usluga u zajednici za prioritetne korisničke skupine u sustavu socijalne skrbi – korisnike centra za socijalnu skrb</i>	89
1. <i>Razvoj mreže socijalnih usluga za djecu i mlade bez roditeljske skrbi</i>	89
2. <i>Razvoj mreže socijalnih usluga za djecu i mlade s PUP-om</i>	89
3. <i>Razvoj mreže socijalnih usluga za djecu s teškoćama u razvoju i mlade s invaliditetom</i>	89
4. <i>Razvoj mreže socijalnih usluga za odrasle osobe s invaliditetom, psihički bolesne odrasle osobe, starije i nemoćne</i>	90
5. <i>Razvoj mreže usluga za žrtve obiteljskog nasilja</i>	90
<i>Specifični ciljevi vezani za ranjive skupine – povratnici, tražitelji azila, azilanti, stranci pod supsidijarnom zaštitom RH i stranci pod posebnom zaštitom RH</i>	91
<u>Strateški prioritet 3.</u> Unaprijediti kvalitetu socijalnih usluga kroz razvoj kompetencija za upravljanje sustavom socijalne skrbi na lokalnoj i regionalnoj razini, ulaganja u stručna usavršavanja, uvođenje Sustava kvalitete socijalni usluga kod svih pružatelja socijalnih usluga, te razvoj inovativnih socijalnih usluga usmjerenih na pojedine korisničke skupine	91
<u>Strateški prioritet 4.</u> Unaprijediti horizontalnu i vertikalnu koordinaciju pružatelja usluga, ciljano razvijati suradnju i umrežavanje institucija, ustanova i drugih pružatelja socijalnih usluga, u skladu s potrebama pojedinih korisničkih skupina, te s naglaskom na uspostavu djelotvornih, transparentnih procedura informiranja, koordinacije, planiranja i procjene stanja učinka	92
Pregled skraćenica u tekstu	93

Uvodna riječ Županice

Poštovani,

U nizu županijskih dokumenata koje donosimo u nastojanju da život u našoj zajednici učinimo ugodnim i po mjeri svakom stanovniku, osobito u nepovoljnom gospodarskom razdoblju, na red je došlo i usvajanje «PLANA RAZVOJA SOCIJALNIH USLUGA U SISAČKO-MOSLAVAČKOJ ŽUPANIJI 2011.-2014.» kao strateškog dokumenta iz područja skrbi o najugroženijima.

Osim zakonske obaveze, mi ovaj Plan donosimo i kao izraz posebne senzibiliziranosti za najpotrebitije. Nema socijalne kategorije koja nije u značajnoj mjeri zastupljena u stanovništvu naše Županije pa želim da svi, u ovo izuzetno socijalno osjetljivo vrijeme, pokažemo da smo svjesni trenutka u kojem živimo, te da svima u socijalnoj potrebi damo na znanje kako je čovjek prioritet politike naše županije.

Ulaskom u Europsku Uniju ulazimo i u zahtjevani proces deinstitutionalizacije usluga u području socijalne skrbi. Posao Županije jest i poticanje izgradnje civilnog društva, odnosno uključivanje civilnog sektora u donošenje odluka, jer samo na taj način možemo osigurati identifikaciju svih potreba lokalne zajednice i svih segmenata društva. Snažan civilni sektor značit će i snažnu Županiju, te će donijeti ravnopravnost svim društvenim elementima i omogućiti nam da ciljano djelujemo u smjeru unapređivanja odnosa prema određenim skupinama. U tom smislu naročito će biti potreban ciljani pristup životu djece i mladih, invalidnih i diskriminiranih osoba, te starijih i nemoćnih. U tom smislu na nama leži odgovornost za poticanje suradnje s udrugama, te podrška i vrednovanje njihovih programa i projekata. U tu svrhu potrebno je ne samo razviti nove oblike deinstitutionalne skrbi za potrebite, nego unaprijediti i razviti institucionalni odnos prema udrugama.

Razvijanjem aktivnog civilnog društva i suradnjom s udrugama, Županija će dobiti preduvjete za dugoročan, pravedan i ujednačen razvoj, a pri tome će osigurati i uvažavanje potreba svih društvenih skupina. Stanovništvo će biti ravnopravno i zaštićeno, te će moći participirati u razvoju i inicirati promjene.

Predloženi dokument je rezultat ozbiljnog rada na socijalnoj problematici, a ujedno i podloga za organiziran pristup u provedbi konkretnih socijalnih aktivnosti. Želimo da on postane praktičan priručnik socijalnih aktivnosti i socijalnih potreba koji će se redovito provjeravati i ažurirati. Prvenstveno se to odnosi na širenje mreže socijalnih usluga u sprečavanju socijalne isključivosti, te u deinstitutionalizaciji socijalnih usluga što je danas postao i osnovni zadatak jedinica regionalne i lokalne samouprave u socijalnoj politici.

Stoga smatram ovaj dokument krunom rada na osmišljavanju socijalne politike Sisačko-moslavačke županije! Zahvaljujući se svim stručnim osobama koje su zdušno radile na izradi ovog dokumenta, predlažem njegovo usvajanje.

***Sisačko-moslavačka županica
Marina Lovrić Merzel, dipl. ing.***

O socijalnom planiranju

Vlada RH je potpisala sa Europskom Komisijom *Zajednički memorandum o socijalnom uključivanju* (2007.) kojemu je svrha pružiti pomoć Hrvatskoj u borbi protiv siromaštva i socijalne isključenosti te u osuvremenjivanju sustava socijalne skrbi kako bi se Hrvatska pripremila za puno sudjelovanje u otvorenoj metodi usklađivanja socijalne zaštite i socijalnog uključivanja po pristupu u EU. Memorandum iznosi glavne izazove u odnosu na rješavanje pitanja siromaštva i socijalne isključenosti, a socijalno planiranje u svrhu procjene prioriteta razvoja socijalnih usluga definirano je mjerom 4.2. *Razvoj i širenje mreže socijalnih usluga, Zajedničkog memoranduma o socijalnom uključivanju (JIM)*.

Svrha socijalnog planiranja na lokalnoj razini jest povećati i potaknuti pozitivne lokalne demokratske procese. To je postupak koji nastoji uključiti sve članove lokalne zajednice u potrazi za nalaženjem rješenja za specifične lokalne probleme. Socijalnim planiranjem utvrđuju se svi lokalni prioriteti, koji služe kao temelj za ugovaranje pružatelj i usluga i donošenja odluka o financiranju. Socijalno planiranje stoga se može definirati kao proces inkluzije koji uključuje sve interesne skupine i ispituje potrebe i resurse; utvrđuje planove za lokalno rješenje lokalnih socijalnih problema; naručuje konkretne usluge; redovito revidira rezultate. Ono obično uključuje uspostavljanje mehanizma za dogovoreno planiranje koje nastoji mobilizirati postojeće resurse, potaknuti nove inicijative, te osigurati mrežu usluga da bi se ispunili dogovoreni rezultati i ciljevi.

Lokalno socijalno planiranje započelo je u tri-pilot županije (Zadarska, Splitsko-dalmatinska i Vukovarsko-srijemska) u sklopu reformskih ciljeva Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi u okviru *Projekta razvoja sustava socijalne skrbi*. Kasnije su izrađeni planovi razvoja mreže socijalnih usluga za Zadarsku, Splitsko-dalmatinsku, Vukovarsko-srijemsku, Koprivničko-križevačku, Zagrebačku i Virovitičko-podravsku županiju, a do kraja 2010. godine predviđena je izrada županijskih socijalnih planova u Karlovačkoj, Ličko-senjskoj i Šibensko-kninskoj županiji. Koncem 2011. godine očekuje se da će proces donošenja lokalnih socijalnih planova za sve županije biti dovršen..

Lokalno socijalno planiranje u Sisačko-moslavačkoj županiji započelo je u rujnu 2010. uz tehničku pomoć konzultanata UNHCR-a i Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi. U sam proces bilo je uključeno više od 40 predstavnika županijskih tijela upravljanja, gradova, općina, centara za socijalnu skrb, odgojno-obrazovnih ustanova, ustanova socijalne skrbi, zavoda za zapošljavanje, županijskog zavoda za javno zdravstvo, obiteljskog centra, udruga i drugih pružatelja socijalnih usluga s područja županije, te ureda UNHCR-a Sisak. Tijekom socijalnog planiranja vodilo se računa o potrebi da svi akteri, koji će u trogodišnjem razdoblju biti uključeni u provedbu Plana razvoja socijalnih usluga, razviju u što većoj mjeri osjećaj vlasništva nad samim procesom i nad dokumentom što bi u konačnici trebalo dovesti i do uspješnijeg razvoja mreže socijalnih usluga u županiji. U tu svrhu, nakon zajedničkih radionica koje su poslužile za analizu glavnih postignuća i jazova u mreži socijalnih usluga, formirana je radna skupina te četiri pod-skupina koje su pristupile temeljitom prikupljanju podataka o postojećim resursima te planovima za širenje mreže izvaninstitucionalnih socijalnih usluga različitih resora i djelatnosti bitnih s aspekta smanjivanja siromaštva i socijalne isključenosti (županija, gradovi, općine,

odgojno-obrazovne ustanove, ustanove za cijeloživotno obrazovanje i zapošljavanje, zdravstvene ustanove, ustanove socijalne skrbi, ustanove u kulturi, udruge pružatelji socijalnih usluga).

Na temelju analize podataka, te prioriteta svih djelatnosti važnih za razvoj usluga, definirani su *Vizija razvoja socijalnih usluga Sisačko-moslavačke županije i Strateški ciljevi razvoja mreže socijalnih usluga*, uključujući mjere i ključne aktivnosti razvoja socijalnih usluga. Oblikovan je *Plan razvoja socijalnih usluga Sisačko-moslavačke županije za razdoblje 2011 – 2014. godine*, koji je u skladu sa razvojnim ciljevima glavnog strateškog dokumenta Županije *Regionalnog operativnog programa za razdoblje 2007.-2013.* posebno s prioritetima i mjerama strateškog cilja III. *Razvoj ljudskih resursa i zapošljavanje i strateškog cilja V. Unapređenje kvalitete života i socijalnog standarda.*

Plan sadrži relevantne prioritete koji se mogu ostvariti u narednim godinama ukoliko se uspostavi operativni mehanizam za upravljanje planom i osigura koordinacija jedinica lokalne samouprave (JLS) na području županije, ali i ojača vertikalna i horizontalna koordinacija različitih institucija koji zajedničkim djelovanjem mogu osigurati provedbu plana. Po usvajanju plana, predviđeno je da predstavničko tijelo Sisačko-moslavačke županije svake godine prati i procjenjuje mjere, odnosno prati i procjenjuje ostvareno u prehodnoj kalendarskoj godini.

Plan razvoja socijalnih usluga trebao bi olakšati usklađivanje planova i prioriteta svih sustava uključenih u borbu protiv siromaštva i socijalne isključenosti, a u cilju zastupanja najboljeg interesa stanovnika županije te posebno interesa socijalno najranjivih pojedinaca i skupina. Plan između ostalog daje osnovne smjernice za djelovanje jedinicama lokalne (područne) samouprave, ukazujući na usluge koje treba razvijati, u kontekstu pripreme za decentralizaciju i prioritetna financijska ulaganja s posebnim naglaskom na definiranje prioritetnih projekata iz pred-pristupnih sredstava EU fondova (IPA) i pripremu projekata za kandidiranje na sredstva strukturnih fondova EU (ERDF i ESF).

Pregled pokazatelja socio-ekonomskog razvoja

Položaj županije i teritorijalno-administrativni ustroj

Sisačko-moslavačka županija ima površinu od 4.467,55 km², zauzima 7,89% kopnenog teritorija Republike Hrvatske, te je među najvećim županijama u Republici Hrvatskoj. Zemljopisno je podijeljena na južni, brdoviti dio, Banovinu, središnji nizinski dio, Posavinu, i sjeverni dio, Moslavinu. Na području Županije nalazi se 456 naselja ustrojenih u 19 jedinica lokalne samouprave. Županija obuhvaća 6 gradova: Sisak, Petrinju, Glinu, Hrvatsku Kostajnicu, Kutinu i Novsku, te 13 općina: Sunja, Jasenovac, Popovača, Lipovljani, Lekenik, Martinska Ves, Donji Kukuruzari, Hrvatska Dubica, Topusko, Gvozd, Dvor, Velika Ludina i Majur.

Sisačko-moslavačka županija graniči s pet susjednih županija (Karlovačka, Brodsko-posavska, Požeško-slavonska, Bjelovarsko-bilogorska i Zagrebačka) te s državom Bosnom i Hercegovinom. Pogranično područje prema Bosni i Hercegovini dosta je prostrano, a sastoji se od gradova Hrvatske Kostajnice i Gline, te općina Topusko, Dvor, Hrvatska Dubica i Jasenovac.

Zbog veličine i geografskih obilježja te zbog gustoće naseljenosti (među četiri najmanje naseljene županije u RH), u Sisačko-moslavačkoj županiji prisutna su značajna razvojna ograničenja, posebno u pogledu razvijenosti i povezanosti općina s većim gradskim središtima.

Stanovništvo

Gustoća naseljenosti u Sisačko-moslavačkoj županiji je 41,5 stanovnika/km², što je 53% prosječne gustoće naseljenosti Hrvatske (78,4 stanovnika/km²). Prema površini, Sisačko-moslavačka županija je treća po veličini u Hrvatskoj, a po gustoći naseljenosti je među četiri najmanje naseljene. Najrjeđe su naseljena područja općina Dvor, Jasenovac, Topusko, Gvozd, Hrvatska Dubica, Donji Kukuruzari te Grada Gline s 10-20 st./km². Najgušće su naseljena područja Gradova Sisak (123,6 st./km²) i Kutina (83,1st./km²).

Prema kriterijima OECD područje županije spada u pretežito ruralne regije (više od 50 % stanovništva regije živi u lokalnim ruralnim područjima).

Mala gustoća naseljenosti većine područja SMŽ-e otežava kvalitetno pružanje socijalne i zdravstvene zaštite stanovništvu.

Na prostoru Sisačko – moslavačke županije, prema popisu stanovništva iz 2001. godine, živi 185.387 stalnih stanovnika, odnosno oko 4,18 % ukupne hrvatske populacije. Od ukupnog broja stanovnika 51,92% su žene. Prema podacima Državnog zavoda za statistiku, 1991.g., na području Sisačko-moslavačke županije živjelo je 251.332 stanovnika, što je 26% više nego 2001.g. Prema narodnosti u Sisačko-moslavačkoj županiji su najzastupljeniji Hrvati (82,10%), zatim Srbi (11,66%), Bošnjaci (0,61%) i Romi (0,38%). Ostali pripadnici nacionalnih manjina sudjeluju s 2,55% (Česi, Albanci, Ukrajinci, Slovaci, Slovenci, Talijani, itd.).

Prema popisu iz 2001, udio djece i mladih u dobnoj skupini od 0-24 godina je 53.609 (28,9%) u ukupnom stanovništvu, od toga je djece od 0 do 14 godina 29.948 (16,1%), djece i mladih u dobi 0 do 19 godina 41.820 (22,5%), a mladih u dobnoj skupini od 15-24 godina 23.661 (12,7%).

Prema udjelu starog stanovništva Sisačko-moslavačka županija spada među četiri najugroženije županije u Republici Hrvatskoj. U ukupnom broju stanovnika, **33.585 (18,1%) su osobe stare 65 i više godina**, što je više od državnog prosjeka (15,6%). Srednja starost stanovništva od 40,2 godina nešto je veća od prosjeka RH (39,3 godine). **Indeks starenja je 109,8 (indeks starenja RH je 90,7)** što znači da županija stari brže od ostatka Hrvatske.

Prema popisu stanovništva (2001.) podaci o razini završene škole ukazuju na relativno nisku obrazovnu strukturu u Županiji. Od ukupno 155.439 osobe 7.759 osoba je bez škole (4,99%), bez završene osnovne škole je 31.770 osoba (20,43%), sa završenim osnovnom školom je 35.875 osoba (23,07%), sa srednjom školom je 67.550 (43,45%), s višom školom i fakultetom 11.520 osoba (7,41%), te s poslijediplomskim studijem svega 263 osobe (0,17%).

Ako se promatra raspodjela stanovništva po spolu i dobi, podjednak je broj žena i muškaraca u svim dobnim skupinama, osim u dobi starijih od 65 godina gdje ima više žena. Vidi se da je u

odnosu na 1991. g., ne samo smanjen broj stanovnika, već se promijenila i dobna struktura stanovništva, odnosno manje je djece u dobi do 19 godina, a više starijih od 65 godina, što je pokazatelj starenja populacije u županiji. (Slika zdravlja, 2004.).

Dobna i spolna raspodjela stanovništva, Popis stanovništva 2001.g.

Spol	Ukupno	0-6g.	%	7-19g.	%	20-64g.	%	65 i više g.	%
Ukupno	185.387	13.574	7,3	28,246	15,2	109.982	59,3	33.585	18,1
Muškarci	89.127	7.017	7,9	14.426	16,2	55.057	61,8	12.627	14,2
Žene	96.260	6.557	6,8	13.820	14,4	54.925	57,1	20.958	21,8

Broj stanovnika Županije u stalnom je padu, za 1759 stanovnika u razdoblju od 1981. do 1991. godine i čak za 65 691 stanovnika (26%) u razdoblju od 1991. do 2001. godine.

Djece do 19 godina ima 22,5%, odnosno za 2,5 % manje nego 1991. g. Osoba starijih od 65 godina je 18,1% ili 4,6% više nego 1991. g.

Prirodno kretanje stanovništva u Sisačko-moslavačkoj županiji u razdoblju 1993-2002. godine

Godina	Živorodeni		Umrli		Prirodno kretanje	Vitalni indeks
	Ukupno	na 1000 stanovnika	Ukupno	na 1000 stanovnika		
1993.	1508	6,3	1953	8,2	-445	77,2
1994.	1559	6,8	1853	8,0	-294	84,1
1995.	1641	7,3	2215	9,9	-574	74,1
1996.	1873	8,6	2492	11,5	-619	75,2
1997.	2072	9,8	2445	11,6	-373	84,7
1998.	1946	9,6	2358	11,6	-412	82,5
1999.	1819	9,2	2448	12,4	-629	74,3
2000.	1688	8,8	2479	13,0	-791	68,1
2001.	1567	8,5	2441	13,2	-874	64,2
2002.	1498	8,1	2536	13,7	-1038	59,1

Prema Popisu stanovništva iz 2001. na području Sisačko-moslavačke županije živi 20.543 osoba s invaliditetom, što je 11,1% stanovništva. Udio osoba s invaliditetom u ukupnom stanovništvu u Županiji nešto je niži od državnog prosjeka, koji iznosi 11,5% stanovništva.

Prema podacima **Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo** (stanje na dan 14.12.2009.), u Županiji, živi 20.651 osoba s invaliditetom od čega su 13.402 muški (59%) i 7.249 žene (41%). Najveći broj osoba s invaliditetom, njih 11.630 (56,3%), je u radno aktivnoj dobi, a u 4,9% udjelu prisutan je i u dječjoj dobi, 0-19 godina. Ukoliko se razmotri koliki je udio osoba s invaliditetom u ukupnom stanovništvu županije, prema navedenim dobnim skupinama, dolazimo do podatka da je Sisačko-moslavačka županija nešto ispod prosjeka za ukupnu prevalenciju te za prevalencije u dječjoj i dobi starijoj od 65 godina dok je prevalencija u radno

aktivnoj dobi nešto iznad prosjeku u odnosu na prosjek prevalencije u RH za tu dobnu skupinu (54%).

Obzirom na geografski i pogranični položaj SMŽ (duljina granice s Bosnom i Hercegovinom), te na činjenicu da je značajan dio Županije bio izravno pogođen ratnim događanjima te posljedično ima status Područja od posebne državne skrbi, Županiju nastanjuje značajan broj povratnika. Prema službenoj evidenciji UNHCR-a, zaključno s 30.06.2010., na području Županije evidentirano je 27.159 povratnika srpske nacionalnosti, što iznosi 14,64% od ukupnog broja stanovnika prema Popisu iz 2001. Povratak u Sisačko-moslavačku županiju je najveći u odnosu na ostale županije te iznosi 21% od ukupnog broja povratnika u Hrvatsku.

Ukupan broj korisnika prihvatilišta za azilante u Kutini u razdoblju 2008.- 2010. bio je 551 osoba. U 2010. došlo do značajnog povećanja korisnika prihvatilišta od 27,2% (206 osoba). U ukupnom broju korisnika prihvatilišta za azilante djeca čine 27,9% (154 djece), a žene 16,37% (65 žena). Udio djece bez pratnje iznosi 37% (57 djece).

Ekonomski pokazatelji

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku, bruto domaći proizvod po stanovniku u Sisačko-moslavačkoj županiji je ispod prosjeka Hrvatske. Od 2003. – 2005.g. udio BDP-a po stanovniku kreće se 74,5 – 77,0%. 2006.g. BDP po stanovniku raste na 82,7%, da bi 2007. godine pao za 8,1%, na 74,6%.

BDP po stanovniku (u eurima) za Republiku Hrvatsku i Sisačko-moslavačku županiju

	Godina	BDP po stanovniku (u eurima)	Indeks (udio u prosjeku)
Republika Hrvatska	2003.	5909	100
Sisačko-moslavačka županija		4549	77,0
Republika Hrvatska	2004.	6461	100
Sisačko-moslavačka županija		4821	74,5
Republika Hrvatska	2005.	7036	100
Sisačko-moslavačka županija		5420	77,0
Republika Hrvatska	2006.	7705	100
Sisačko-moslavačka županija		6374	82,7
Republika Hrvatska	2007.	9656	100
Sisačko-moslavačka županija		7200	74,6

Izvor: Državni zavod za statistiku, različita priopćenja

U prikazanom razdoblju (2003. – 2006.), vidljive su velike fluktuacije u ostvarivanju BDP-a po stanovniku u Županiji. U usporedbi s ostalih 20 županija u RH (bez grada Zagreba), Sisačko-moslavačka županija se u 2003. nalazila na 11. mjestu, a u 2004. na 13. U 2005. Županija ostvaruje značajan rast, zauzima 8. mjesto u ostvarenom BDP-i po stanovniku te se svrstava u rang Zadarske županije. 2007. ponovno dolazi do značajnog pada (16. mjesto od ukupno 20 županija), te se Županija nalazi u rangu Krapinsko-zagorske i Bjelovarsko-bilogorske županije.

Zaposlenost

Prema popisu iz 2001. u Županiji je bilo 75.951 ili 40,9% aktivnog stanovništva (državni prosjek bio je 44,0%). Prema istom popisu radni kontingent (muškarci 15 do 64 godine, žene 15 do 59 godine) činio je 2001. godine 114.647 osoba ili 61,8% stanovnika, što je manje od državnog prosjeka (63,7%).

Podaci Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje, za lipanj 2009., pokazuju da je ukupan broj osiguranika u Županiji iznosio 44.379 osoba, što ukazuje da je stopa zaposlenosti na razini Županije iznosila 38,7%. U istom razdoblju, zaposlenost u Hrvatskoj iznosila je 54,09%, što znači da je **stopa zaposlenosti u Županiji znatno niža od državnog prosjeka.**

Prema podacima Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje, u lipnju 2010., u Županiji je bilo evidentirano 42.557 osiguranika mirovinskog osiguranja, odnosno registriranih zaposlenih osoba (34.514 radnika kod pravnih osoba, 4.062 radnika kod fizičkih osoba, 1.973 obrtnika, 1.348 poljoprivrednika, 502 samostalnih profesionalnih djelatnosti, te 158 drugih osiguranika). U tom razdoblju stopa zaposlenih iznosila je 37,1% (1,6% manje nego u lipnju 2010.)

Prosječna stopa nezaposlenosti, prema podacima Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, na državnoj razini u 2009.g. iznosila je 14,4%, dok je na razini Županije broj registriranih nezaposlenih iznosio 16.863 osoba (27,6%). U 2009.g. stopa nezaposlenosti od 27,6% u Županiji najviša je stopa nezaposlenosti u RH.

U 2010 godini, zbog produljenja ekonomske krize u zemlji, stopa nezaposlenosti se i dalje povećava pa u kolovozu **iznosi 29,7%**, što je znatno iznad prosjeka Republike Hrvatske (18,9%) .

Koncem kolovoza 2010. godine na području Sisačko-moslavačke županije u evidenciji nezaposlenih Hrvatskoga zavoda za zapošljavanje (PS Sisak i PS Kutina) bilo je 17.706 nezaposlenih osoba. **U odnosu na kolovoz 2009. godine broj nezaposlenih je veći za 7,2%.**

Tablica 5 *Ukupna nezaposlenost u zadnje tri godine na području Županije*

	Nezaposleni 2008	Nezaposleni 2009	Nezaposleni 2010
Žene	9.798	9.984	10.162
Muškarci	6.037	7.268	8.128
Ukupno	15.835	17.252	18.290

Udio teže zapošljivih skupina u ukupnom broju nezaposlenih u Županiji prikazan je u Tablici 6. U 2009. godini u ukupnom broju nezaposlenih mladi sudjeluju s 18,37% (3.293), dugotrajno nezaposleni (dulje od godinu dana) s 54,72% (9.808), žene starije od 45 godina s 20,07% (3.598), te muškarci stariji od 50 godina s 14,66% (2.629).

U 2010. udio mladih do 25 god. u ukupnom broju nezaposlenih iznosi 18,98% (3.405) što predstavlja **povećanje od 0,61%**. Udio dugotrajno nezaposlenih u ukupnom broju nezaposlenih iznosi 57,99% (10.402), što je povećanje od **3,27% u odnosu na 2009.** Udio žena preko 45 god. iznosi 19,38% (3.477), što predstavlja **smanjenje u odnosu na 2009. za 0,69% bez obzira na produbljenje ekonomske krize**, dok udio muškaraca preko 50 godina, u ukupnom broju nezaposlenih iznosi 14,83% (povećanje od 0,17%).

Tablica 6 Udio mladih do 25 i dugotrajno nezaposlenih u županiji

PS	Ukupno	Mladi do 25	Dugotrajni	Žene 45+	Muškarci 50+
2009.	17922	3293	9808	3598	2629
rujan 2010.	17936	3405	10402	3477	2661

Sisačko- moslavačka županija ubraja se u pet županija s najvećim brojem nezaposlenih osoba s invaliditetom (Grad Zagreb, Osječko-baranjska, Splitsko-dalmatinska, Zagrebačka županija). Prema evidenciji Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, u 2009. godinu, na području županije je u prosjeku mjesečno bilo nezaposleno 336 osoba s invaliditetom, dok je do kraja listopada 2010. prosječna mjesečna nezaposlenost nešto manja i iznosi 332 osobe s invaliditetom.

U 2009. godini udio nezaposlenih osoba s invaliditetom, u ukupnom broju nezaposlenih iznosi 1,98%. U kolovozu 2010. udio nezaposlenih osoba s invaliditetom u ukupnom broju nezaposlenih u Županji iznosi 1,79%, što predstavlja smanjenje od 0,19%. Obzirom na produbljenje ekonomske krize u zemlji ohrabrujući su i mali pozitivni pomaci u zapošljavanju osoba s invaliditetom.

Sigurnost

Prema evidenciji Policijske uprave sisačko-moslavačke, broj evidentiranih kaznenih dijela (bez prometa) u 2007.g. iznosi 2.414, od čega je najzastupljeniji opći kriminalitet 82,6%. U 2008. g. broj kaznenih dijela neznatno se smanjuje (za 1%) da bi se 2009. povećao na 2.525 kaznenih dijela, što iznosi povećanje od oko 4% u odnosu na 2007.

Zastupljenost kaznenih dijela zlouporabe droge u 2007. iznosi 8,03% u ukupnom broju kaznenih dijela. Evidencija ovog oblik kaznenih dijela smanjuje se u 2008. za gotovo 33% u odnosu na prijašnju godinu, ali se u 2009. g. ponovno povećava za 8,46%, te iznosi 5,62% u ukupnom broju evidentiranih kaznenih dijela (bez prometnih) na području Županije.

Evidentirana kaznena djela od posebnog sigurnosnog značenja, u koje se ubrajaju i kaznena djela ekstremnog nasilja, terorizma i ratnog zločina značajno uzastopno padaju u razdoblju od 2005. – 2009., s tim da je 2005. evidentirano 67 takvih djela, a 2009. 10. U prvih osam mjeseci 2010. evidentirano je jedno djelo ratnog zločina i jedno djelo terorizma i ekstremnog nasilja.

U prvih osam mjeseci 2010. godine na području Policijske uprave sisačko-moslavačke evidentirana su 1.594 kaznena djela, što je za 114 kaznenih djela ili 6,7 % manje nego u istom lanjskom razdoblju, kada je prijavljeno 1.708 kaznenih djela. Najzastupljeniji oblik kriminaliteta je opći kriminalitet gdje je evidentirano je 1295 kaznenih djela, što je za 0,5 % manje u usporedbi sa istim lanjskim razdobljem, kada je evidentirano 1.301 kazneno djelo.

U strukturi prijavljenih osoba evidentirano je **111 maloljetnika ili 32,7 % manje uspoređujući sa istim lanjskim razdobljem, kada je kazneno prijavljeno 165 maloljetnika. Maloljetnici su počinili 118 kaznenih djela ili 15,7 % manje nego u istom razdoblju prošle godine, kada je od strane djece i maloljetnika počinjeno 140 kaznenih djela. Među ovim kaznenim djelima najbrojnija su kaznena djela iz područja općeg kriminaliteta (teške krađe, tjelesne ozljede, krađe).**

Na štetu djece i maloljetnih osoba počinjeno je **79 kaznenih djela** ili **42,8 % manje nego u prvih osam mjeseci 2009. godine** (138).

Područje suzbijanja **zlorabe droga obilježeno je porastom broja kaznenih djela za 16,3 %**. Otkriveno je i obrađeno 100 kaznenih djela, a u istom lanjskom razdoblju 86 djela. Zbog sumnje u počinjenje ovih djela prijavljen je 61 počinitelj, od kojih 4 maloljetna, a u istom lanjskom razdoblju zbog zlorabe droga su prijavljena 62 počinitelja, od kojih dva maloljetna.

Vizija razvoja socijalnih usluga

Sisačko-moslavačka županija razvoj mreže socijalnih usluga temelji na vrijednostima ljudskih prava, jednakosti, tolerancije, ravnopravnosti, rasnoj, nacionalnoj i vjerskoj snošljivosti i pravu na samo-određenje.

U planiranju i razvoju socijalnih usluga Županija se vodi principima individualiziranog pristupa i usmjerenosti na korisnika, te ostvaruje prava i potrebe korisnika kroz međusektorsku suradnju svih pružatelja usluga, ustanova, udruga i privatnih (komercijalnih) pružatelja.

Za nas uspješan pristup razvoju mreže socijalnih usluga znači da imamo pravovremene, dostupne i kvalitetne usluge, da učinkovito surađujemo i koordiniramo rad svih pružatelja, kontinuirano ulažemo u stručnjake, efikasno koristimo resurse Županije, gradova i općina, te ih planski i učinkovito nadopunjavamo s fondovima Vlade RH i EU.

U Hrvatskoj je Sisačko-moslavačka županija naročito poznata po tome što je svoje prirodne resurse na inovativan način stavila u funkciju socijalnih programa, uspješno provela deinstitutionalizaciju i decentralizaciju čime je omogućila dostupnost socijalnih usluga i u najizoliranijim područjima Županije te time u velikoj mjeri doprinijela revitalizaciji područja od posebne državne skrbi.

Postignuća i problemi u razvoju mreže socijalnih usluga – procjena sudionika socijalnog planiranja

Tijekom socijalnog planiranja, svi sudionici socijalnog planiranja istaknuli su pozitivne trendove koja predstavljaju značajan resurs za daljnji razvoj socijalnih usluga u županiji:

- Razvijanje izvaninstitucionalnih oblika skrbi kao što su: pomoć i njega u kući, dnevni boravci za starije i nemoćne, dnevni boravak za osobe s intelektualnim teškoćama, zbrinjavanje žrtava obiteljskog nasilja – otvaranje sigurne kuće za žene žrtve nasilja
- Razvijanje programa prevencije i edukacije o suzbijanju vršnjačkog nasilja i poremećaja u ponašanju u školama
- Razvoj međusektorskih partnerstva i sve veće uključivanje organizacija civilnog društva u razvoj i pružanje socijalnih usluga

- Razvoj projekata za socijalne usluge koji se kandidiraju na sredstva iz međunarodnih fondova
- Financijska potpora županije i JLS za razvoj socijalnih usluga

U razvoju izvaninstitucionalnih socijalnih usluga najveća postignuća vidljiva su u skrbi za starije i nemoćne, te djecu bez adekvatne roditeljske skrbi. U institucionalnim oblicima skrbi najveću dobit imaju djeca predškolskog uzrasta.

Sudionici socijalnog planiranja naveli su i neke negativne socijalne trendove koji utječu na daljnji razvoj socijalnih usluga:

- Nedovoljno financiranje izvaninstitucionalnih oblika skrbi što negativno utječe na održivost postojećih oblika usluga
- Nedovoljna koordinacija među dionicima
- Nedovoljna otvorenost socijalnih ustanova prema lokalnoj zajednici, korisnicima, tijelima lokalne uprave i drugim dionicima
- Sve veći pritisak na pružatelje socijalnih usluga zbog negativnih socio-ekonomskih pojava koje utječu na povećanje potreba stanovništva (siromaštvo, razvodi mladih bračnih parova, alkoholizam, ovisnička ponašanja, nasilje, psihička oboljenja starije populacija)

Prema procjeni sudionika socijalnog planiranja utvrđene su socijalne usluge koje naročito nedostaju, te dvije grupe problema koje značajno utječu na razvoj mreže usluga u Županiji:

Usluge koje naročito nedostaju u Županiji:

- Zapošljavanje socijalno osjetljivih skupina i teže zapošljivih skupina, programi obrazovanja
- Alternativni oblici smještaja za osobe s invaliditetom uključujući i usluge naknadne skrbi
- Integriranje djece s teškoćama u razvoju i mladih s invaliditetom u redovni sustav odgoja i obrazovanja i specijalizirani prijevoz iz udaljenih i prometno loše povezanih područja Županije
- Usluge strukturiranog provođenja slobodnog vremena za djecu i mlade u ruralnim i prometno izoliranim dijelovima
- Nedostatak mreže usluga u zajednici za djecu i mlade s poremećajem u ponašanju (PUP) i psihosocijalni tretmani za djecu i mlade s PUP
- Specijalizirano udomiteljstvo za PUP, djecu s teškoćama u razvoju i mlade s intelektualnim i tjelesnim invaliditetom, te za psihički bolesne osobe
- Stambeno zbrinjavanje djece i mladih koji napuštaju udomiteljske obitelji
- Psihosocijalna podrška obiteljima – posebno obiteljima u riziku gubitka roditeljske skrbi i obiteljima psihički bolesnih osoba
- Usluge tretmana počinitelja obiteljskog nasilja i nedostatak stručnjaka za pružanje usluge
- Rehabilitacija liječenih alkoholičara u zajednici – zastoj u razvoju klubova liječenih alkoholičara, te rehabilitacija ovisnika o drogama
- Velika lista čekanja na županijski dom za starije, problem dostupnosti usluge smještaja u dom siromašnijim starijim osobama
- Liste čekanja za pomoć u kući za starije osobe, veće potrebe nego obuhvat
- Kapaciteti za smještaj psihički bolesnih osoba i osoba s intelektualnim teškoćama.

Problemi smještaja vezani uz rad različitih sustava:

- Problem smještaj u alternativne oblike skrbi za djecu s teškoćama u razvoju i mlade s invaliditetom, te djecu i mlade s PUP
- Problemi uključivanja djece s teškoćama u redovno školovanje – problem asistenata u nastavi, neriješeno pitanje troškova asistenata u nastavi
- Raskorak između donesenih standarda za područje odgoja i obrazovanja i mogućnosti - u vrtićima nedostaje mjesta za djecu, posebice za djecu s teškoćama u razvoju
- Nedovoljno programa za organiziranje slobodnog vremena djece i mladih, posebnih skupina posebno u nerazvijenim i prometno izoliranim sredinama.

Problemi vezani uz kapacitet i koordinaciju:

- Nedovoljna koordinacija među resorima i nedostatna edukacija ljudskih resursa (socijalne skrbi, odgoja i obrazovanja, pravosuđa, socijalna skrb-zdravstvo) - problem je i vertikalna i horizontalna koordinacija
- Protokoli o suradnji između pružatelja usluga i sustava nedostaju (oko podjele odgovornosti i suradnje na rješavanju prioriteta)
- Udruga ima jako puno, financiranje nije najveći problem, no za socijalne usluge izostaje angažman udruga za sve druge korisnike osim dijelom za osobe s invaliditetom
- Nedostatak stručnog kadra za neke usluge i specijalizirane edukacije postojećeg stručnog kadra
- Problemi udruga koje pružaju usluge su projekti ograničenog trajanja i kratkoročnog financiranja
- Nedostatak sredstava za socijalne usluge, naročito u općinama
- Nerazvijena komunalna infrastruktura u područjima s povratnicima.

Uz analizu pozitivnih i negativnih trendova u razvoju socijalnih usluga, *SWOT analizu (analize snaga, slabosti, prilika i prijetnji u razvoju mreže usluga) i Početnu analizu jazova u mreži socijalnih usluga za prioritetne skupine korisni* procjena sudionika omogućila je usmjerenije prikupljanje podataka iz više sustava ili „resora“ kako bi se stekli osnovni uvidi u kapacitete, jazove u mreži i definirali prioriteti različitih sustava za naredni period.

Socijalni programi na razini upravnih tijela Županije, gradova i općina – kapaciteti i prioriteti u razvoju socijalnih usluga

Socijalni programi, resursi i prioriteti Županije

U Županiji je ustrojena posebna upravna jedinica koje se bavi socijalnim pitanjima – Upravni odjel za socijalnu skrb, na čijem čelu je pročelnik. U odjelu je zaposleno pet djelatnika. Uz ovaj upravni odjel, zamjenici Županice u okviru svojih poslova, dodatno su zaduženi za socijalna i društvena pitanja. Rad na socijalnim pitanjima obavlja se i kroz posebno ustrojena savjetodavna tijela i povjerenstva, pa u Županiji djeluju sljedeća radna tijela:

- Savjet za socijalnu skrb
- Županijsko povjerenstvo za ravnopravnost spolova

- Koordinacija za ljudska prava
- Županijsko povjerenstvo za suzbijanje zloupotreba droga
- Savjet za zdravlje
- Radna grupa za Rome u Sisačko-moslavačkoj županiji
- Odbor za branitelje i žrtve iz Domovinskog rata
- Odbor za društvene djelatnosti
- Povjerenstvo za zaštitu prava pacijenata.

Prioriteti vezani uz društvene djelatnosti tako i za socijalne usluge definirani su u glavnom strateškom dokumentu Županije *Županijska razvojna strategija*. Uz ovaj dokument na razini Županije definiran je i *Akcijski plan suzbijanja zloupotrebe opojnih droga za razdoblje 2009-2012*.

U 2009. ukupan županijski proračun iznosio je 198.423.419 kn, od čega je za socijalnu skrb bilo namijenjeno 19.609.055 (9,9%), a za zdravstvo 28.220.265 kn (14,2%). Prema planu proračuna za 2010. proračun iznosi 178.511.964 kn, s tim da se za socijalnu skrb planira izdvojiti 19.956.750 kn (10,1%), a za zdravstvo 31.461.348 (17,6%).

Županija financijski podupire rad udruga i u tu svrhu raspisuje javni poziv na svojoj internetskoj stranici. Iz vlastitih proračunskih sredstava u 2010. Županija je izdvojila 68.000 kn za projekte izvaninstitucionalne skrbi za starije i nemoćne, 50.000 kn za programe udruga umirovljenika, 800.000 kn za programe udruga proisteklih iz domovinskog rata, 180.000 kn za projekte iz područja socijalne skrbi, 54.000 kn za projekte usmjerene na prevenciju ovisnosti, te 170.000 kn za projekte usmjerene na podizanje standarda zdravstvene zaštite.

Za povećani zdravstveni standard (pomoć teško bolesnoj djeci i odraslima) i program psiho i socioterapije branitelja oboljelih od PTSP i članova njihovih obitelji izdvojeno je 310.000 kn. Od ukupno planiranih 1.632.000 kn za gore navedene projekte i programe utrošeno je 1.458.735 kn.

U 2010. Županija je izdvojila 100.000 kn za program Dnevni boravak 3+2, za starije i nemoćne, koji provodi županijski Dom za stare i nemoćne Sisak. Ovo su sredstva izdvojena iznad zakonskih standarda, a njima se financira nastavak programa koji je Dom za starije i nemoćne Sisak započeo provoditi u okviru Programa za inovacije i učenje, za koji su osigurana sredstva Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi preko darovnice Svjetske banke u 2008. godini.

Županija u zadnje dvije godine ne sudjeluje u provedbi Programa pomoći i njege u kući za starije i nemoćne, koji se provodi na razini cijele zemlje u suradnji s Ministarstvom obitelji branitelja i međugeneracijske solidarnosti, iako je u 2008. sufinanciralo njegovu provedbu u općinama Sunja, Dvor i Lekenik.

Županija sufinancira i programe Obiteljskog centra Sisačko-moslavačke županije u iznosu od 10.000 kn.

Prioriteti Županije u razvoju socijalnih usluga koje ne uspijeva adekvatno zadovoljiti su potrebe izvaninstitucionalne skrbi i stalnog smještaja za stare i nemoćne, te potrebe za stalnim smještajem psihički bolesnih odraslih osoba. U tu svrhu Županija planira osnivanje Podružnice Doma za

starije i nemoćne osobe Sisak u Dvoru te Dom za starije i nemoćne osobe u Kutini, osnivanje Doma za smještaj psihički bolesnih osoba u Glini i osnivanje Stacionara za smještaj starijih i nemoćnih branitelja i hrvatskih vojnih invalida u Petrinji. Projekti Doma za smještaj psihički bolesnih osoba u Glini te Stacionara u Petrinji su u fazi izrade dokumentacije, dok je za Podružnicu DZSNO Sisak u Dvoru projektna dokumentacija izrađena, što Županiji omogućuje prijavu sva tri projekta na natječaje EU fondova.

Što se tiče procjene potreba na područjima od posebne državne skrbi, Županija procjenjuje da nije u mogućnosti adekvatno odgovoriti na potrebe starijih i nemoćnih pa u tu svrhu, u naredne tri godine, ističe kao prioritete usluge pomoći i njege u kući, te usluge udomiteljstva.

Županija iz svog proračuna izdvaja sredstva za stipendiranje studenata u iznosu 700 kn po studentu, te 500 kn po učeniku. U školskoj godini 2010/2011 stipendirano je ukupno 75 studenata slabijeg imovinskog statusa.

Socijalni programi, resursi i prioriteti gradova i općina na području županije

Tijekom socijalnog planiranja, prikupljeni su podaci od svih šest gradova i 13 općina sa područja županije, od kojih su neki podaci cjelovitiji, dok je za neke podatke potrebno izvršiti u narednom razdoblju dodatnu provjeru. Gradovi definiraju zadovoljavanje socijalnih potreba stanovnika ili kroz posebne strateške dokumente ili programe javnih potreba, iako o provedbi tih programa često nisu javno dostupna izvješća. Realizacija programa se odvija uglavnom preko Odjela za društvene djelatnosti i/ili su u nadležnosti zamjenika gradonačelnika. Postoji značajan broj savjetodavnih tijela koja se bave različitim pitanjima, ali nisu dostupni podaci o učincima njihova djelovanja.

Općine velikim dijelom definiraju socijalne potrebe Programima javnih potreba, a poslove najčešće organiziraju kroz jedinstveni upravni odjel općine. Dio JLS ima ustrojena Socijalna vijeća ili druga savjetodavna tijela koja uglavnom imaju sužene nadležnosti vezane uz predlaganje prioriteta vezanih uz novčane pomoći. Procjena je da je u 2009. oko 14,5 milijuna kuna investirano u zadovoljavanje socijalnih potreba na razini gradova i općina, bez sredstava grada Siska, koji samostalno raspolaže sa značajno većim ukupnim proračunom u odnosu na sve druge JLS na području županije.

Ukupno gledano, na razini upravnih tijela Županije, gradova i općina, postoje određeni organizacijski i ljudski resursi kao pretpostavke za pospješivanje zajedničkog djelovanja i intenziviranje razvoja socijalnih usluga i provedbe politika socijalnog uključivanja. Dio gradova i općina unatoč ograničenim sredstvima planira ili već uspijeva unaprijediti svoje programe i financirati usluge koje su posebno važne za socijalno uključivanje (npr. kvalifikacijski programi za nezaposlene, usluge rehabilitacije u zajednici, usluge pomoći u kući u zajednici, dodatno sufinanciranje pomoći osobama koje imaju višu razinu potrebe a žive u vlastitoj obitelji, No, potrebno je značajnije unaprijediti strateško planiranje na nivou svih JLS radi ciljanog zadovoljavanja prioritetnih socijalnih potreba stanovnika, unaprijediti proračunsko planiranje, osigurati interventne programe radi smanjivanja negativnih učinaka krize na stanovništvo u vrijeme ekonomske recesije, uz istovremeno povećanje kapaciteta za procjenu potreba i dugoročno planiranje vezano uz socijalni razvoj. Također je od velike važnosti ubrzati pripremu i međusobno povezivanje JLS, Županije i CZSS radi utvrđivanja prioritetnih projekata socijalne

infrastrukture i projekata vezanih uz razvoj socijalnih usluga koji se mogu kandidirati na sredstva iz EU fondova. (Tablica: Sažetak prioriteta gradova i općina prema službama CZZ na području županije, u prilogu)

Pregled programa, resursa i prioriteta po pojedinim gradovima i općinama

Grad Sisak nema posebno ustrojen upravni odjel za rad na socijalnim pitanjima. Za praćenje i razvoj društvenih djelatnosti, uključujući i socijalna pitanja zadužen je zamjenik gradonačelnika, te su osnovana sljedeća radna i savjetodavna tijela:

- Povjerenstvo za socijalnu skrb kao radno tijelo.
- Odbor za umirovljenike Grada Siska
- Povjerenstvo za prevenciju Grada Siska
- Savjet mladih

Grad Sisak donio je Povelju o suradnji Grada i udruga građana, a u završnoj fazi je i izrada Sisačke strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom.

Ukupan proračun Grada (izvršenje) u 2009. iznosio je 222.543.055,037 kn, od toga je za financiranje programa javnih potreba u djelatnosti predškolskog odgoja, socijalne skrbi, zdravstva, osnovnog školstva, potreba u kulturi, športu i zaštiti kulturnih dobara utrošeno 87.803.521 kn¹ od tog iznosa udio u proračunu za socijalno zaštitne potrebe i socijalne usluge iznosio je 6.548.320,00 kn.

Grad financira rad udruga koje pružaju socijalne usluge kroz izravno uvrštavanje u Proračun. U 2010. Grad je na taj način u svom proračunu osigurao 3.421.004,00 kn, od kojih je Gradsko društvo Crvenog križa financirano s 2.645.504 kn. Za projekte i programe različitih udruga namijenjenih zadovoljavanju potreba socijalno ugroženih skupina i osoba s invaliditetom osigurana su sredstva u iznosu od 733.000 kn, a manji dio potpora, 42.500 usmjeren je za projekte organizacije slobodnog vremena za djecu i mlade.

Prema prikupljenim podacima tijekom socijalnog planiranja, iz vlastitih proračunskih sredstava u 2010. izravno se financiraju socijalne potrebe stanovništva u iznosu od 5.434.479,00 kn:

<i>Socijalne potrebe</i>	<i>Iznos</i>
Briga za djecu i obitelj	1.037.600,00 kn
Pomoć i njega u kući za stare i nemoćne	606.333,00 kn
Jednokratne novčane pomoći	375.500,00 kn
Potpota obitelji za novorođenu djecu	700.000,00 kn
Pomoć u stanovanju	1.006.000,00 kn
Program 3+2 (Dom umirovljenika)	100.000,00 kn
Program prehrane u školi	575.875,00 kn
Program odjela za mlade u Crvenom križu (prevencija)	79.248,00 kn
Programi Gradskog društva Crveni križ	953.923,00 kn
<i>Ukupno</i>	<i>5.434.479,00 kn</i>

¹ Izvještaj o izvršenju proračuna Grada Siska za razdoblje 1.01.2009.-31.12.2009. dostupno na <http://www.sisak.hr/wp-content/uploads/2010/06/2.-Izvjie%C5%A1taj-o-izvr%C5%A1enju-prora%C4%8Duna-1.1.-31.12.2009.pdf>

Iznad zakonskog standarda, prema dostavljenim podacima tijekom socijalnog planiranja iz proračuna Grada Siska sufinancirana je pomoć za djecu s teškoćama (program rehabilitacije (SUVAG, Centar za autizam) s 50.000,00 kn, subvencija smještaja u predškolsku ustanovu u iznosu 987.600,00 kn, pomoć i njega u kući u iznosu 606.333,00 kn, jednokratne novčane pomoći stanovništvu u iznosu od 375.500,00 kn te potpora obitelji za novorođenu djecu u iznosu od 700.000,00 kn

Grad Sisak je u školskoj godini 2010/2011. osigurao stipendije za ukupno 63 korisnika, od toga za 46 studenata slabijeg imovinskog stanja i jednu osobu s invaliditetom. Sustav kreditiranja studenata nije razvijen.

U narednom trogodišnjem razdoblju prioriteta u razvoju socijalnih usluga odnose se na proširenje kapaciteta Programa pomoći i njega u kući za stare i nemoćne, koji se trenutno provodi za 60 osoba, a za dodatni obuhvat Grad nema sredstava. Grad planira izgradnju još jednog doma za umirovljenike, a kao prioritetna aktivnost istaknuto je i osiguravanje adekvatnog prostora za rad Saveza udruga osoba s invaliditetom, kao značajne udruge za razvoj socijalnih usluga. Grad Sisak trenutno nema razvijenih projektnih ideja s kojima se planira kandidirati za sredstva EU fondova.

Grad Petrinja ima ustrojenu posebnu upravnu jedinicu za rad na socijalnim pitanjima - Upravni odjela za društvene djelatnosti, koji je nadležan za obavljanje svih poslova iz područja društvenih djelatnosti (predškolski odgoj, školstvo, mladi, kultura, sport, gradske manifestacije, udruge građana, protokolarni poslovi, društvene aktivnosti mjesnih odbora, vjerske zajednice, zdravstvo i sl.), za društvene djelatnosti zadužen je i zamjenik gradonačelnika. Sve navedene poslove u Upravnom odjelu, uz pročelnika obavlja još troje zaposlenika, od kojih dvije djelatnice isključivo rade sa strankama vezano za ostvarenje socijalnih prava. Jedan od najznačajnijih poslova Upravnog odjela je provođenje socijalnog programa Grada Petrinje sukladno programima javnih potreba u socijalnoj skrbi koje donosi Gradsko vijeće Grada Petrinje za tekuću godinu, prilikom donošenja proračuna.

Ukupan godišnji proračun Grada Petrinju u 2009. iznosio je 70.718.835,51 kn, od čega je 3.230.203,40 (4,5%) kn bilo utrošeno za socijalne potrebe stanovništva. U 2010. aktualni plan proračuna iznosi 89.891.355,32 kn, od čega je za socijalne potrebe planirano utrošiti 3.277.300 kn (3,6%).

U pružanju socijalnih usluga grad se oslanja i na udruge kao pružatelje i u tu svrhu ima različite mehanizme ostvarivanja financijske podrške. Izravnim uvrštenjem u Proračun, grad financira Gradsko društvo Crvenog križa kao zakonsku obvezu. Grad objavljuje javni natječaj za udruge, a povremeno, ovisno o potrebama direktno ugovara pružanje usluga.

U 2010. Grad Petrinja izravno financira pomoć za podmirenje troškova stanovanja kroz stalne i jednokratne novčane pomoći te oslobođenje od komunalne naknade, u iznosu od 660.000 kn, a također pokriva i troškove ogrijeva u ukupnom iznosu od 700.000 kn, veći dio kroz fond poravnanja, a manji direktno iz svojih izvora.

U 2010. osigurana su sredstva i za socijalne potrebe iznad zakonskog standarda, i to: sufinanciranje pogrebnih troškova, financiranje prehrane učenika osnovnih škola, sufinanciranje

gradskog prijevoza umirovljenika, pomoć djeci s posebnim potrebama. Grad Petrinja jedina je JLS na području Županije koja ima uslugu pučke kuhinje koja je namijenjena prehrani 192 siromašnih stanovnika. U 2010. Iznos sredstava kojima se sufinancira Pučka kuhinja grada Petrinji iznosi 50.000 kn. Grad isto tako osigurava i značajan iznos (410.000 kn) za stipendije studentima i učenicima.

Grad Petrinja provodi Program pomoći i njege u kući starih i nemoćnih, koje ugovara Ministarstvo obitelji branitelja i međugeneracijske solidarnosti s JLS. U razdoblju travanj – prosinac 2010. potpisan je ugovor za pružanje usluga za 175 korisnika, u samom gradu, te u naseljima Nova Drenčina, Mošćenica, Cepeliš, Novo Selište, Gornje, Srednje i Donje Mokrice, Dumače, Farkašić, Vratečko, Slana, Glinska Poljana, Sibić, Jabukovac, Dragotinci, Kraljevčani, Dodoši, Budičina, Blinja i Bijelnik. U naredne tri godine planira se proširenje obuhvata za dodatnih 100 osoba, a obzirom da se veći dio naselja nalazi na brdovitim ruralnim područjima, postoji potreba za nabavkom prikladnog vozila, čime bi se olakšao pristup korisnicima naročito za vrijeme jesenskih i zimskih mjeseci. Na području nadležnosti Petrinje nalazi se 55 naselja od kojih je tek 20 obuhvaćeno programom pa se proširenje ove usluge ističe kao prioritet za naredno razdoblje.

Specifičnost programa je u tome da Grad nije osigurao provedbu ovog programa putem vanjskog pružatelja usluge, već je pri gradskoj upravi zaposleno 11 osoba koje su angažirane na provedbi programa, što je potrebno promijeniti u sljedećem razdoblju. U planovima za proširenje potrebno je dodatno tražiti smjernice i pojašnjenja od MOBMS-a o mogućim organizacijskim oblicima pružanja usluge, kako bi se u što kraćem razdoblju izvoditelji usluga izdvojili iz JLS. U tu svrhu moguće je ustrojiti zaseban pravni oblik odvojen od JLS ili je potrebno ugovoriti pružanje usluge s postojećim udrugama koje već imaju iskustvo u pružanju ovog oblika usluge. Ovaj potonji oblik organiziranja zahtjeva manja ulaganja jer već postoji organizacijska struktura, a pojedine udruge raspolažu i adekvatnim vozilima pa je utoliko i isplativiji.

Osim ove socijalne usluge grad nema drugih planova koje bi kao projektne ideje prijavio na natječaje EU. Obzirom na sve veće osiromašivanje stanovništva i na činjenicu da CZSS Petrinja u evidenciji ima najveći broj nezaposlenih radno sposobnih primaoca stalne pomoći (izvješće za 2009.) razvidna je potreba za dodatnim umrežavanjem stručnih osoba u gradskoj upravi i organizacija civilnog društva koje već imaju iskustva u prijavi projekata za sredstva EU, u svrhu osiguravanja dodatnih resursa usmjerenih na proširenje kapaciteta postojećih usluga, razvoj organizacijskih kapaciteta te novih inovativnih ideja koje će doprinijeti smanjenju siromaštva i povećanju socijalne uključenosti stanovnika na ovom području.

Na području županije, Grad Kutina ističe se po planskom pristupu u rješavanju višedimenzionalnih socijalnih potreba stanovnika što se očituje iz nekoliko usvojenih strateških dokumenata:

- Socijalni program Grada Kutine
- Gradski program djelovanja za mlade
- Strategiju za izjednačavanje mogućnosti osoba s invaliditetom 2010.-2015.
- Plan i program Koordinacijskog odbora Kutina – grad prijatelj djece za 2010.
- Program Kutina zdravi grad

- Strategija za izjednačavanje mogućnosti osoba s invaliditetom 2010. – 2015.
- AGENDA 2020. – razvojni program grada koji sadrži i dugoročnu strategiju socijalne skrbi i zaštite

AGENDA 2020. je javna politika Grada Kutine izrađena na participativan način te kroz dijalog različitih zainteresiranih aktera donosi plan razvoj grada po načelima održivog razvoja. Program obuhvaća pet osnovnih sektora razvoja: zdravstvena zaštita, zaštita okoliša i prirodnih resursa, urbano planiranje, kvaliteta življenja, edukacija i obrazovanje. U okviru kvalitete življenja, AGENDA 2020 definira program rada za osobe s invaliditetom i mlade, program socijalne skrbi i mjere socijalne zaštite građana, program unapređenja kvalitete života starijih građana, te planira izradu socijalne karte Grada Kutine u svrhu objedinjavanja podataka o korisnicima prava iz sustava socijalne skrbi i mjera socijalne zaštite, kako bi se realnije procijenile potreba građana, te učinkovito planirale i uvodile nove mjera i aktivnosti, u svrhu poboljšanja kvaliteta života socijalno najugroženijih, i s krajnjim ciljem osiguravanja socijalne sigurnosti i povećanja socijalne uključenosti stanovnika Grada Kutine.

Iako Grad nema ustrojenu posebnu upravnu jedinicu za socijalna pitanja već se o tom segmentu brine Upravni odjel za društvene djelatnosti, a na svim poslovima upravnog odjela za društvene djelatnosti radi samo jedna djelatnica, na nivou Grada ustrojeno je Socijalno vijeće koje je u nadležnosti Ureda Gradonačelnika. Socijalno Vijeće čini sedam članova, koji se sastaju jednom do dva puta mjesečno, ovisno o potrebi. U okviru svog rada Vijeće za sada rješava najčešće zamolbe vezane za jednokratne pomoći stanovnicima u potrebi te donosi odluku o besplatnim obrocima u školi, što je moguće unaprijediti u narednom razdoblju na način da se proširi nadležnost i na druga pitanja i prioritete iz strateških dokumenata, s obzirom na nedovoljan kapacitet unutar Upravnog odjela.

U 2009. ukupna gradski proračun (izvršenje) iznosio je 99.860.408,08 kn. U okviru ovog iznosa, za socijalnu zaštitu utrošeno je 2.112.115,31 kn, što iznosi oko 2% ukupnog proračuna. Aktualni plan proračuna za 2010. iznosi 94.309.000,00, a udio za socijalnu zaštitu nešto je povećan u odnosu na proteklu godinu i iznosi 2.185.000,00 (2,31% aktualnog proračuna).

Organizacije civilnog društva i udruge koje pružaju socijalne usluge, svake godine sudjeluju na javnom natječaju koji se objavljuje na internetskoj stranici Grada te u Službenim gradskim novinama. Projekte koji pristignu putem natječaja analizira i procjenjuje Povjerenstvo za odabir koje je neovisno tijelo sastavljeno od članova udruga, a koje donosi odluke o visini financijske potpore vodeći se principima održivosti i kvalitete projekata. U 2009. godini dodijeljeno je 40 potpora u iznosu od 948.950,00 kuna, za kulturne i obrazovne programe za djecu i mlade, programe strukturiranog provođenja slobodnog vremena za djecu i mlade, programe osoba s invaliditetom, programe unapređenja kvalitete života Roma, program obiteljske terapije Kluba liječenih alkoholičara, te programe kulturno-umjetničkih društava.

Osim raspisivanja natječaja, Kutina izravnim uvrštavanjem u proračun financira Gradsko društvo Crvenog križa Kutina za provođenje programa pomoći i njege u kući za stare i nemoćne, te Caritas za program raspodjele humanitarne pomoći.

Od socijalnih usluga koje grad financira iz proračuna značajnijim financijskim sredstvima u 2010. izdvajaju se socijalne usluge usmjerene na ublažavanje utjecaja ekonomske krize. U 2010. za ove socijalne usluge predviđen je iznos od 1.033.000 kn, a ta sredstva utrošit će se za

sufinanciranje prehrane učenika u osnovnim školama i prijevoz učenika u školu, jednokratne novčane pomoći te pomoć umirovljenicima. Iz gradskog proračuna dodatno se financiraju pomoć za podmirenje troškova stanovanja (190.000 kn), pomoć za podmirenje troškova ogrjeva (200.000 kn), podmirenje pogrebnih troškovi (5.000 kn), darivanje djece za blagdane (35.000 kn), program za djecu s teškoćama u razvoju (45.000 kn) i usluga njege u kući (120.000 kn).

Od 2006. godine grad više ne raspisuje natječaj za studentske stipendije, iako je 2010. predviđen iznos od 115.000 kn za stipendije četiri studenta kojima je odobrena stipendija prije 2006. U suradnji sa Splitskom bankom, grad Kutina je otvorila kreditnu liniju za studenata te je u 2010. u tu svrhu u gradskom proračunu osigurano 17.000 kn za studentske kredite sedam studenata.

Među prioritetima vezanim uz razvoj socijalnih usluga, ističu se potrebe osoba starije životne dobi, posebno starijih osoba koje žive same. U tom smislu grad Kutina nedavno je pokrenuo Savjetovalište za umirovljenike i osobe treće životne dobi, a u planu je i pokretanje dnevnog boravka za starije i nemoćne. Dodatan prioritet za ovu dobnu skupinu je i proširenje mreže usluga pomoći i njege u kući. Osim toga, grad prepoznaje nedostatke u skrbi za obitelji s nezaposlenim roditeljima te jednoroditeljske obitelji i njihove potrebe za stambenim zbrinjavanjem te podmirivanjem režijskih troškova. U zadovoljavanju ovih potreba nužno je donošenje gradske strategije socijalnog stambenog zbrinjavanja, pomoću koje bi se socijalno ugroženim obiteljima omogućilo rješavanje stambenog pitanja. Prema dostavljenim podacima, predstavnici Grada procjenjuju da je u narednom trogodišnjem razdoblju moguće napraviti analizu postojećih gradskih nekretnina u koje bi se socijalno ugrožene obitelji smještavale u skladu s definiranim kriterijima, te donošenje plana tzv. socijalne izgradnje stanova, uključujući i projekcije potreba za naredno trogodišnje razdoblje s potrebnim sredstvima i planovima osiguravanja tih sredstava.

U ostvarivanju navedenih prioriteta grad nije razvio projektne ideje koje bi mogao kandidirati na natječaje EU fondova, te bi u tu svrhu bilo potrebno povezivanje sa Županjskom razvojnom agencijom koja bi pružila podršku u razradi projekata za prijavu na IPA program te kasnije strukturne i kohezijske fondove EU (Europski socijalni fond, Europski fond za regionalni razvoj).

Grad Novska ima Program javnih potreba u socijalnoj skrbi za 2010. u kojem su definirane mjere putem kojih se zadovoljavaju socijalne potrebe stanovništva. U okviru gradske uprave ustrojen je Upravni odjel za društvene djelatnosti i imovinsko-pravne poslove koji se bavi i socijalnim pitanjima. Upravni odjel ima zaposleno pet službenika, uključujući i pročelnika. Jedan djelatnik, između ostalih poslova za koje je zadužen, obavlja i poslove socijalne skrbi (udio rada na socijalnim pitanjima ovog djelatnika iznosi pola radnog vremena). Osim ovog upravnog tijela za socijalna i društvena pitanja zadužen je zamjenik gradonačelnika. Pri Gradskom vijeću na izvršnoj razini ustrojen je Odbor za javne djelatnosti koji se između ostalog bavi i poslovima socijalne zaštite. Na razini gradske uprave ne postoje posebna savjetodavna tijela ili povjerenstva koja bi u svom djelokrugu rada imala socijalna pitanja i socijalnu zaštitu.

Ukupni proračun grada u 2009. godini iznosio je 38.662.365,89, od čega je 3,7% (1.444.101,82) utrošeno na socijalne potrebe i zaštitu. Plan proračuna za 2010. iznosi 43.997.308 kn, a udio proračuna za socijalna pitanja iznosi 3,2% (1.427.620 kn).

Grad financira rad udruga koje pružaju socijalne usluge i to preko poziva na javni natječaj koji se raspisuje prije sastavljanja proračuna za iduću godinu, a svaka udruga ima posebnu poziciju u proračunu. U 2010. Grad je iz proračuna izdvojio 344.100 kn za projekte/programe udruga.

Grad također izdvaja značajna sredstva za izravno financiranje socijalnih potreba i usluga izvan zakonskog standarda. Veći dio izdataka usmjeren je na ublažavanje posljedica ekonomske krize i siromaštva, kao što su: financiranje božićnih poklona po socijalnom programu, sufinanciranje nabave školskog pribora, pomoć za školovanje izvan mjesta prebivališta, sufinanciranje prijevoza učenika, oslobađanje od plaćanja komunalne naknade, troškovi prehrane za djecu po socijalnom programu (osnovne škole Novska, Rajić i Lipovljani), te sufinanciranje boravka djece u vrtićima. Osim ovih usluga, u 2010. za potrebe sufinanciranja troškova stanovanja i pomoć za podmirenje troškova grijanja, grad je osigurao 390.000 kn.

U okviru gradskog proračuna i socijalnog programa postoji stavka „ostale pomoći“ koja je dovoljne visine da se trenutno može reagirati i osigurati financijska pomoć za specifične socijalne potrebe. Primjer takve specifične pomoći je pomoć u liječenju teško oboljele osobe i premda je grad suočen sa sve više takvih zahtjeva, za sad ih je bilo moguće zadovoljiti. Procjena je grada da su do sada vlastitim sredstvima, bez obzira na visinu proračuna i poreznih prihoda, uspješno zadovoljavane socijalne potrebe građana na adekvatan način.

Grad Novska je u školskoj godini 2010/11. osigurao stipendije za 43 studenta, od čega tri za studente slabijeg imovnog stanja. Osim redovnih studentskih stipendija, dodjeljuju se i socijalne stipendije (troškovi školovanja izvan mjesta prebivališta – učenici i studenti) koje se isplaćuju za pet učenika i šest studenata.

Prema dostavljenim podacima tijekom socijalnog planiranja, najizraženije potrebe u narednom razdoblju su potrebe stanovništva za pokrivanjem troškova stanovanja.

U okviru **Grada Hrvatska Kostajnica** ustrojen je Opći upravni odjel koji između ostalih djelatnosti provodi Program zadovoljavanja socijalnih potreba u 2010. Kao potpora Općem upravnom odboru osnovano je Socijalno vijeće koje raspravlja o zaprimljenim zamolbama za pomoć i predlaže gradonačelniku donošenje odluka o raspodjeli pomoći.

Ukupan proračun grada za 2009. iznosio je 8.601.452 kn, od čega je 189.925 kn namijenjeno za socijalne potrebe (2,2%). U 2010. planirani godišnji proračun iznosi 25.766.890 kn, unutar kojeg je predviđeno uređenje odlagališta otpada u iznosu od 12.000.000 kn. U okviru planiranog godišnjeg proračuna, 211.500 kn namijenjeno je za socijalne potrebe stanovništva, što predstavlja povećanje od oko 10% sredstava namijenjenih u istu svrhu u 2009.

Grad financira rad udruga izravnim uvrštenjem u proračun., a iz podataka prikupljenih tijekom socijalnog planiranja, vidljivo je da svega nekoliko udruga koje pružaju socijalne usluge dobiva potporu iz gradskog proračuna, u nešto većem iznosu samo Crveni križ.

U 2010. godini grad iz vlastitih proračunskih sredstava financira ili sufinancira različite socijalne potrebe, između ostalih: troškove smještaja djece u vrtić, prehranu učenika u OŠ Davorin Trstenjak, pomoć za novorođenu djecu, jednokratne pomoći za podmirenje troškova stanovanja, naknadu za podmirenje troškova ogrijeva korisnicima stalne pomoći, te jednokratne pomoći u

iznimnim okolnostima. Troškovi boravka djece u vrtiću značajna su stavka koja se pokriva iz gradskog proračuna i do kraja rujna 2010. iznosila su preko pola milijuna kuna

Grad sufinancira provođenje programa MOBMS-a pomoći i njege u kući za starije i nemoćne. Udio gradskog sufinanciranja u 2009. iznosio je 12% ukupnih troškova (832.948,50 kn), a u 2010. udio sufinanciranja iznosi 11,8% od ukupnih troškova, koja su također povećana na 878.992 kn, s tim da udio općina Donji Kukuruzari i Majur u ukupnim troškovima iznosi dodatnih 9,6%. Na području grada te općina Majur i Donji Kukuruzari ovom uslugom obuhvaćeno je 275 osoba, a uslugu pruža 16 gerontodomaćica.

Tijekom socijalnog planiranja nisu istaknuti prioriteti razvoja socijalnih usluga za naredno trogodišnje razdoblje.

Grad Glina ne donosi godišnje program socijalnih javnih potreba, niti ima posebno ustrojen odjel koji bi se bavio socijalnim pitanjima. U 2009. ukupan proračun iznosio je 18.195.643,97 kn, od čega je oko 5% bilo namijenjeno zadovoljavanju socijalnih potreba (891.674,49 kn). Aktualni proračun za 2010. iznosi 35.534.831,00, od čega je 15.000.000 kn namijenjeno izgradnji sportske dvorane. Udio proračuna za zadovoljavanju socijalnih potreba stanovništva u 2010. iznosi 1.110.000 kn, što je oko 5% proračuna izuzevši troškove izgradnje sportske dvorane.

Izravnim uvrštavanjem u gradski proračun financira se rad Gradskog društva Crveni križ Glina, a o mogućem financiranju ostalih udruga ili pružatelja socijalnih usluga nisu prikupljeni podaci. Izravnim financiranjem pokrivaju se troškovi nekih usluga iznad zakonskog standarda kao što su jednokratne pomoći za novorođenu djecu i troškovi stanovanja socijalno ugroženih. Grad Glina sudjeluje u provođenju programa dnevnog boravka i pomoći u kući, koji financira MOBMS. Potpisnik ugovora o suradnji s ministarstvom je općina Dvor, a tijekom prikupljanja podataka nisu bili dostupni podaci o obuhvatu korisnika s područja grada Glina.

U narednom trogodišnjem razdoblju Grad ističe sljedeće prioritete u razvoju socijalnih usluga: osiguravanje više sredstava za jednokratne pomoć socijalno ugroženim kategorijama stanovništva, osiguravanje redovite opskrbe vodom, redovito održavanje (i razvoj) prometne infrastrukture (osobito prometno izoliranih mjesta), razvoj udomiteljstva/obit. domova (osobito za psihički oštećene osobe), razvoj tzv. "specijaliziranog" udomiteljstva za djecu, snažnije stipendiranje polaznika predškolskih programa iz socijalno ugroženih obitelji, razvoj izvanškolskih preventivnih programa (strukturirano provođenje slobodnog vremena djece / mladih (osobito tijekom školskih praznika), uklanjanje arhitektonskih barijera u zajednici (prilagodba "javnih prostora" osobama s invaliditetom i teže pokretnim osobama, npr. prostora CZSS Glina), osnivanje "subjekata" za pružanje pomoći u kući starom i nemoćnom stanovništvu, razvoj tzv. socijalnog stambenog zbrinjavanja (ili barem snažnije "subvencioniranje" troškova stanovanja socijalno ugroženih obitelji), "socijalno osjetljivija" raspodjela stipendija studentima/učenicima, otvaranje doma za psihički bolesne odrasle osobe (prostor bivše bolnice u Glini).

Općina Jasenovac ima Program javnih potreba u socijalnoj skrbi za 2010. godinu, kojim je definirana visina sredstva Proračuna Općine Jasenovac predviđenih za socijalnu skrb, raspodjela

sredstava predviđenih za socijalnu skrb prema njihovoj namjeni, kriteriji za raspodjelu sredstava socijalne skrbi, nadležno tijelo koje odlučuje o dodjeli sredstava socijalne skrbi, te postupak dodjele sredstava.

Nadležno tijelo u provođenju Programa je Jedinostveni upravni odjel koji djeluje pri općini, a u kojem je jedna djelatnica zadužena za pitanja socijalne zaštite.

U 2009. općinski proračun iznosio je 13.394.098,71 kn, a plan proračuna u 2010. iznosi 17.786.837,77 kn, što je povećanje za oko 25%. Udio proračuna za socijalne potrebe u 2009. iznosio je 234.132 kn (1,75%), a planirani iznos za istu namjenu u 2010. iznosi 307.194 kn (1,73%).

Sredstva za socijalnu zaštitu u 2010. raspodijeljena su na različite vrste pomoći: pomoć u plaćanju troškova stanovanja, pomoć studentima i srednjoškolcima iz socijalno ugroženih obitelji za podmirenje troškova smještaja izvan mjesta prebivališta, stipendije za tri studenta i srednjoškolca, pomoć školskoj djeci iz socijalno ugroženih obitelji za nabavku školskog pribora, sufinanciranje troškova prehrane školske djece i drugo. U okviru programa javnih potreba općina sufinancira troškove rada logopeda te troškove edukativnog programa za djecu s teškoćama u razvoju, što predstavlja značajan doprinos u razvoju socijalnih usluga namijenjenih integraciji djece s teškoćama u razvoju.

Općina sufinancira rad udruga izravnim uvrštavanjem njihovih troškova u proračun. U 2010. g. općina je podupirala rad tri udruge u ukupnom iznosu od 95.000 kn. Općina, kao potpisnik ugovora o suradnji, sudjeluje u provedbi Program dnevnog boravka i pomoći u kući starijim osobama MOBMS-a, u iznosu od 120.194 kn. Prema podacima MOBMS-a, 250 korisnika obuhvaćeno je uslugom pomoći u kući, a usluge pruža 17 gerontodomaćica. Udio osoba obuhvaćenih uslugom dnevnog boravka prema podacima općine procjenjuje se na 56 korisnika mjesečno.

Tijekom županijskog planiranja, općina nije dostavila podatke o prioritetnim potrebama i socijalnim uslugama koje se planiraju u narednom trogodišnjem razdoblju.

U **Općini Donji Kukuruzari** o zadovoljavanju socijalnih potreba brine Odbor za zdravstvo, socijalnu skrb, školstvo i kulturu. Ukupan proračun općine u 2009. iznosio je 4.821.019,55 kn, od čega je oko 9% (444.934,72 kn) namijenjeno socijalnoj zaštiti. U 2010. plan proračuna nešto je niži i iznosi 4.302.000 kn, a udio za socijalnu zaštitu nešto je povećan pa iznosi 491.000 kn (oko 11% ukupnog proračuna za 2010.). Socijalna zaštita u 2010. definirana je kroz Program javnih potreba u socijalnoj skrbi. Općina surađuje s udrugama te ih financijski podupire kroz izravno uvrštavanje u proračun. Za socijalne usluge koje pružaju udruge općina je u 2010. osigurala 30.000 kn.

Iz svojeg proračuna općina financira i neke socijalne potrebe stanovništva iznad zakonskih standarda pa tako osigurava stipendije za pet studenata, osigurava pomoć za novorođenčad, te sufinancira prehranu osnovnoškolske djece.

Općina provodi Program dnevnog boravka i pomoći u kući, kojeg financijski podupire MOBMS, a općina u troškovima sudjeluje sa 60.000 kn. Nositelj projekta Pomoć i njega u kući je Centar za

pomoć i njegu Hrvatska Kostajnica, a Općina Donji Kukuruzari je supotpisnik sporazuma o projektu, čime je dužna sudjelovati u financiranju do iznosa od 17% bruto primanja djelatnika angažiranih u projektu. U 2010. godinu u projektu sudjeluje 75 korisnika s područja općine, a usluge pružaju tri gerontodomačice iz lokalne zajednice.

U naredne tri godine općina planira uz postojeće oblike skrbi, potaknuti organiziranje preventivnih i edukacijskih programa za djecu i mlade, uvesti sustav stipendiranja, organizirati Savjet za mlade, organizirati klubove za osobe treće životne dobi, te bolje prometno povezati općinu s gradovima u Županiji. Kroz veće investicije općina planira obnoviti Domove kulture u Prevršcu i Borojevićima te osigurati prostor za djelovanje Udruge mladih, u Prevršcu, i Klub umirovljenika u Borojevićima. U planu je također kandidiranje dva investicijska projekta na fondove EU, za oba su u tijeku izrada projektne dokumentacije (višenamjenski objekt u Donjim Kukuruzarima i Spomen kuća mira Maršal Borjević u Mečenčanima).

U **Općini Dvor**, za poslove vezane za socijalna pitanja zadužen je Odjel za društvene djelatnosti s jednom zaposlenom osobom. Općina je donijela Program javnih potreba u socijalnoj skrbi u 2010. godini prema kojem rješava pitanja socijalne zaštite i socijalnih potreba na svom terenu.

U 2009. ukupni proračun općine za izvršenje iznosio je 12.033.538,73 kn, a planirani proračun za 2010. iznosi 15.383.734,53 kn. Za socijalnu zaštitu u 2009. utrošeno je 10,85% iznosa ukupnog proračuna (1.306.190,88 kn), a u 2010. predviđeno je za tu svrhu utrošiti 9% od ukupnog planiranog proračuna (1.382.760,80 kn).

Općina ostvaruje suradnju s udrugama te ih po pozivu financira direktnim uvrštavanjem u proračun, kao što je slučaj s Općinskim društvom Crvenog križa u iznosu od 130.000 kn. U 2010. g. općina je za druge programe udruga u proračunu osigurala 30.000 kn.

U 2010. godini općina je iznad zakonskog standarda financirala stipendije za pet studenata slabijeg imovinskog stanja, naknadu za opremanje novorođenčadi, sufinanciran je prijevoz učenika srednje škole, pedijatrijska skrb za djecu predškolskog uzrasta, školska kuhinja, te izvannastavne aktivnosti i škola u prirodi za osnovnoškolsku djecu. U općini se provodi program MOBMS-a Dnevni boravak i pomoć u kući za starije osobe, za koji je u 2010. g. izdvojen iznos od 97.809,22 kn. Prema procjeni općine obuhvat korisnika dnevnim boravkom iznosi oko 65 korisnika mjesečno, a uslugu pomoć u kući pruža 16 gerontodomačica za oko 160 korisnika. Specifičnost općine je veličina općine (proteže se na čak 504,9 km², s ukupno 64 naselja) te slaba prometna povezanost, a uočljiva je neravnomjerna dostupnost socijalnim uslugama, slaba povezanost pružatelja usluga te općenito slabiji kapaciteti i mali broj postojećih pružatelja socijalnih usluga. U općini su posebno izražene potrebe zbrinjavanja starijih i nemoćnih osoba kroz povećanje broja gerontodomačica koje pružaju skrb u vlastitom domu. U brizi za ovu prioritetnu skupinu nedostaje i institucionalnih oblika skrbi, prvenstveno za one osobe kojima je potrebna stalna zdravstvena njega, te palijativna skrb. Obzirom na izražene potreba nedostaje udomitelja za sve kategorija korisnika (djeca, starije i nemoćne osobe, psihički bolesne osobe, osobe s invaliditetom). Uočljiv je nedostatak asistenata za djecu s teškoćama u razvoju te rehabilitacijskih programa za djecu s teškoćama u razvoju i mlade s invaliditetom. Također ne postoji usluga specijaliziranog prijevoza koji bi omogućila djeci i mladima uključivanje u rehabilitacijske i integracijske programe u drugim općinama ili gradovima. Što se tiče opće

populacije djece i mladih nedostaje preventivnih programa i Klubova mladih ili mjesta za kvalitetniju organizaciju slobodnog vremena. U općini je uočljiv nedostatak educiranih osoba za pružanje socijalnih usluga (psihologa, logopeda, socijalnih radnika, socijalnih pedagoga).

Trenutno općina ne uspijeva zadovoljiti potrebe za udomiteljskim obiteljima. Na području općine registrirana je tek jedna udomiteljska obitelj. Osnovna škola ne pruža nikakve usluge za djecu i mlade tijekom praznika i u popodnevnim satima što ukazuje na značajan nedostatak programa strukturiranog provođenja slobodnog vremena koji bi u konačnici doprinijeli i prevenciji društveno neprihvatljivih oblika ponašanja. Poseban problem je dostupnost socijalnih usluga koje se ostvaruju preko centra za socijalnu skrb. Za područje općine nadležan je CZSS Sisak preko Podružnice u Dvoru, s dvoje zaposlenih. Općina Dvor je udaljena od Siska, loše prometno povezana pa stanovnici općine imaju otežan pristup socijalnim uslugama koje centar pruža².

U narednom trogodišnjem razdoblju općina planira adaptirati dio nekorisćenog prostora Doma zdravlja i prenamijeniti ga u Dom za starije i nemoćne. U izradi je projektni plan za uklanjanje arhitektonskih barijera u lokalnoj zajednici, te projekt adaptacije prostora Podružnice CZSS Sisak u Dvoru, u svrhu osnivanja savjetovališta za obitelji u riziku. Općina također planira definirati dugoročniji program razvoja stambenih zajednica za različite kategorije korisnika, za što je potrebna procjena raspoloživih nekretnina na ovom prostoru u kojima bi se mogao osigurati samostalno stanovanje uz podršku za osobe s invaliditetom kojima je potrebna skrb izvan obitelji uz pretpostavku osiguranja sufinanciranja od strane države i zapošljavanje obučenog kadra. Obzirom na dostupnost preventivnih programa za školsku djecu, jedan od prioriteta je i organiziranje takvih programa u suradnji s udrugama na području općine i/ili udrugama s područja županije, koje imaju iskustva te osposobljenim ljudima za provedbu, a uz sufinanciranje županijskog odjela za obrazovanje i općinskog odjela za društvene djelatnosti. Od navedenih planova, otvaranje Doma za starije i nemoćne najizglednije je za prijavu na natječaje EU. Projektna dokumentacija je u izradi, a obzirom da se ovaj prioritet poklapa s prioritetima Sisačko-moslavačke županije postoji dobra osnova za prijavu projekta u partnerstvu sa Županijom.

Općina Gvozd nema posebno ustrojenu jedinicu koja vodi poslove socijalne zaštite, već je za to zadužen zamjenik načelnika. Kao i većina općina i općina Gvozd donosi godišnje socijalni program koji definira vidove socijalne pomoći i zaštite te sredstva namijenjena u tu svrhu.

U 2009. ukupni proračun općine iznosio je 7.972.796,66 kn, a 930.602,08 bilo je namijenjeno za socijalne potrebe (11%). U 2010. planirani proračun iznosi 8.617.630,54, a udio za socijalne potrebe prema planu iznosi 1.185.260 kn.

Socijalne potrebe koje općina financira izravno iz proračuna uključuju: prijevoz učenika srednjih škola, jednokratnu pomoć roditeljima, jednokratnu pomoć studentima, poklon pakete za Sv. Nikolu, troškove prehrane osnovnoškolske djece i troškove ukopa nezbrinutih osoba. Općina

² Do 2008. godine općina Dvor imala je svoj ured centra za socijalnu skrb, koji je tada ukinut zbog nedostatka stručnog kadra. U međuvremenu su se potrebe općine povećale obzirom na starenje stanovništva i trenutnu ekonomsku krizu. U više navrata općinska uprava pokušavala je inicirati vraćanje statusa ureda CZSS-a u nadležnim tijelima državne uprave, ali za sada bezuspješno. U Dvoru postoji infrastruktura, a općina bi kroz svoje nekretnine mogla osigurati i smještaj stručnom osoblju pa bi na taj način mogla privući stručnjake iz drugih krajeva Županije, čime bi se ispunili uvjeti pomoću kojih bi Podružnica Dvor prerasla u ured centra za socijalnu skrb.

sudjeluje u provedbi programa pomoći u kući te je u tu svrhu u 2010. izdvojila 300.000 kn za troškove udruge Geronto Gvozd koja s 12 gerontodomačica pruža uslugu pomoći u kući za 200 korisnika (podaci MOBMS). Općina sa manjim sredstvima sufinancira i rad udruga sa svojeg područja izravnim uvrštenjem u proračun.

U **Općini Hrvatska Dubica** poslove socijalne zaštite obavlja Jedinostveni upravni odjel, a prema jednogodišnjem Programu javnih potreba u društvenim djelatnostima, koji uključuje zadovoljavanje socijalnih potreba.

Ukupan proračun općine u 2009. iznosio je 7.734.882,00 kn, s udjelom za socijalne potrebe od oko 3% (257.314 kn). Aktualni plan proračuna za 2010. iznosi 8.980.000,00 kn, s udjelom proračuna za podmirenje socijalnih potreba u iznosu od 339.000 kn (3%).

Izravnim financiranjem općina osigurava podmirenje troškova jednokratne novčane pomoći za opremanje novorođenog djeteta, obitelji i samce slabijeg imovinskog statusa te osobe s invaliditetom, a u školskoj godini 2010/2011. osigurana je stipendija za jednog studenta.

Općina skrbi za stare i nemoćne kroz pružanje usluga pomoći i njege u kući, i u tu svrhu je preko Hrvatskog zavoda za zapošljavanje putem javnih radova zaposleno 10 osoba na šest mjeseci, a u troškovima sudjeluje udruga PATRIA iz Zagreba. Tijekom socijalnog planiranja nisu prikupljeni podaci o obuhvatu korisnika, ukupnim troškovima i udjelima u sufinanciranju.

Općina nema razrađene mehanizme suradnje s udrugama niti plan financiranja, već temeljem podnesenih zamolbi općinski načelnik donosi odluke i odobrava raspoloživa sredstva.

U naredne tri godine proriteti općine u socijalnoj zaštiti stanovništva su socijalne usluge skrbi za stare i nemoćne te osiguravanje usluge prijevoza učenika srednjih škola, kako bi se osiguralo školovanje djece u drugim gradovima. Općina za sada nije razradila idejne projekte kojima bi nastojala osigurati sredstva za podmirenje svojih prioriteta iz EU fondova..

Općina Lekenik nema posebnu upravnu jedinicu koja se bavi socijalnim pitanjima, ali je Općinsko vijeće Općine Lekenik 2009. godine osnovalo Socijalno vijeće. Socijalno vijeće izrađuje prijedlog Programa javnih potreba u socijalnoj skrbi, predlaže donošenje odluka u vezi dodjele socijalnih davanja, daje mišljenja službi socijalne skrbi, osigurava racionalno, učinkovito i ravnomjerno korištenje humanitarne pomoći i donacija za zbrinjavanje socijalno ugroženih građana Općine Lekenik. Iste godine donesena je Odluka o socijalnoj skrbi na području Općine Lekenik, a 2010. je donesen Program javnih potreba u socijalnoj skrbi

Ukupna visina proračuna općine u 2009. iznosila je 11.595.016 kn, a udio namijenjen socijalnoj zaštiti iznosio je 10,4% (1.205.965 kn). Plan proračuna za 2010. iznosi 16.211.000 kn, a udio za socijalne potrebe je 9,79% (1.587.000).

Izravno iz proračuna temeljem Programa potreba u socijalnoj skrbi financira se socijalna pomoć obiteljima, troškovi osnovnog i predškolskog obrazovanja te pomoć starijim i nemoćnim

osobama. Općina sudjeluje u provedbi programa pomoći u kući, te prema podacima MOBMS-a tu uslugu pruža devet gerontodomaćica za 125 korisnika.

Općina financira rad udruga kroz izravno uvrštavanje proračun, ali tijekom prikupljanja podatka nisu dobiveni podaci o broju udruga, visini potpora ili vrsti programa ili socijalnih usluga koje financirane udruge pružaju.

Prema dostupnim podacima o prioritetima i potrebama, općina ima izražene potrebe za dodatnim odobravanjem jednokratnih novčanih pomoći i tu potrebu nije u mogućnosti trenutno zadovoljiti. Dodatni prioriteti u narednom trogodišnjem razdoblju su potrebe sufinanciranja školske prehrane i mogućnost raspodjele humanitarne pomoći kroz socijalne pakete. Općina nema u planu pokretanje novih programa ili investicija u svrhu zadovoljavanja socijalnih potreba, niti se planira sa projektima kandidirati na za tu svrhu namjenska sredstva iz fondova EU.

Općina Lipovljani nema posebnu upravnu jedinicu koja se bavi socijalnim pitanjima, već se o tome brine Jedinostveni upravni odjel. Općina ima dva dokumenta kojima se regulira zadovoljenje socijalnih potreba, Program socijalne skrbi za 2010. i Odluka o socijalnoj skrbi na području Općine Lipovljani.

Ukupan godišnji proračun općine u 2009. iznosio je 7.363.473,00 kn, a plan za 2010 iznosi 9.994.782,00 kn. Udio proračuna za socijalnu zaštitu u 2009. iznosio je 2,11% (155.433,00 kn), a u 2010., predviđa se udio od 1,76% (175.700,00), što predstavlja značajnije smanjenje u odnosu na prethodnu godinu.

Programom javnih potreba socijalne skrbi osigurano je sufinanciranje djelatnosti logopeda za integraciju djece s teškoćama u razvoju u redovni odgojno-obrazovni sustav zatim sufinanciranje prehrane učenika slabijeg imovinskog stanja, stalnu pomoć socijalno ugroženim i nemoćnim osobama (sufinanciranje pomoći nepokretnim i teško pokretnim osobama koje ostvaruju pravo na doplatak za tuđu pomoć i njegu), sufinanciranje jednokratne pomoći roditeljama. Osigurana je pomoć i u troškovima stanovanja, pravo na pomoć pogrebnih troškova osoba bez bližih srodnika i drugo. Općina izdvaja manji iznos za udruge osoba s invaliditetom koje djeluju na području općine, ali nema podataka o vrstama programa ili usluga kojim financirane udruge provode.

Što se tiče prioriteta razvoja socijalnih usluga u narednom trogodišnjem razdoblju, općina procjenjuje da su posebno izražene potrebe za podmirenjem troškova stanovanja. Općina nije dostavila podatke o planovima za nove programe ili investicijske projekte u svrhu zadovoljavanja socijalnih potreba stanovništva.

Općina Majur svake godine donosi jednogodišnji socijalni program, Program javnih potreba u socijalnoj skrbi na području općine Majur. Za rješavanje socijalnih i društvenih pitanja zadužen je općinski pročelnik.

U 2009. godini godišnji proračun općine iznosio je 2.786.758,68 kn, a u 2010. proračun je smanjen za gotovo trećinu i iznosi 2.000.712,54 kn. Davanja za socijalnu zaštitu u 2009. iznosila

su 6,19% (172.381,43). U 2010. udio proračuna za socijalnu zaštitu neznatno je povećan (174.150,00 kn), bez obzira na značajno smanjenje ukupnog godišnjeg proračuna.

U provođenju socijalnih usluga općina surađuje s udrugama i financira ih izravnim uvrštenjem na osnovu prijavljenih programa i potpisanih ugovora. U 2010. godini općina je programe i socijalne usluge udruga u iznosu od oko 39.000 kn

Izravnim financiranjem općina osigurava sredstva za troškove: prehrane učenika u školi, školu u prirodi, predškolski odgoj, jednokratne pomoći starijim osobama i novorođenoj djeci, pomoć osobama s invaliditetom, te stipendije jednog studenta slabijeg imovnog stanja. Iz općinskog proračuna sufinancira se i dio troškova programa pomoći u kući starijim osobama, čiji je nositelj Grad Hrvatska Kostajnica. Podaci o obuhvatu korisnika iz općine Majur nisu dostupni.

Posebno izražene potrebe na području općine su teškoće u podmirivanju troškova stanovanja, zbog malih prihoda stanovništva i velikog udjela stanovništva starije životne dobi. Općina nije u mogućnosti sufinancirati troškove stanovanja za osobe mlađe od 65 godina, što je naročito zabrinjavajuće ako se uzme u obzir broj mladih kreditno opterećenih obitelji s djecom čiji su radno sposobni članovi ostali bez posla te rizik od siromaštva kod jednoroditeljskih obitelji.

U narednom trogodišnjem razdoblju općina planira osigurati podršku jednoroditeljskim obiteljima što je izuzetno potrebno obzirom na negativan utjecaj ekonomske krize na ovu skupinu korisnika. Podršku je potrebno osigurati ne samo kroz novčana davanja već i kroz mogućnost uključivanje djece u predškolske ustanove te sufinanciranje troškova školovanja djece (besplatni udžbenici, prijevoz u školu) što općina već i sad djelomično pokriva.

U planovima općine uključeno je opremanje prostora dječjeg vrtića u područnoj osnovnoj školi. Planirani kapacitet vrtića je 20 djece mješovitog uzrasta. Dodatno se planira pokretanje preventivnih zdravstvenih programa i programa usmjerenih na prevenciju ovisnosti. U tu svrhu potrebno je vidjeti koji su stručni kapaciteti za pružanje usluga na području općine, te ukoliko su nedostatni moguće je umrežavanje sa županijskim Obiteljskim centrom i Zavodom za javno zdravstvo, te udrugama sa šireg područja županije.

Ukupan proračun **Općine Martinska Ves** u 2009. godini iznosio je 4.800.282 kn, a plan proračuna u 2010. g. povećan je za oko 12%, i iznosi 5.418.000 kn. Iznos koji je općina definirala za potrebe socijalne zaštite u 2009. g. iznosio je 362.166 kn, a u 2010. za istu svrhu planira se potrošiti 315.000 kn, što je smanjenje od oko 13%, u odnosu na prethodnu godinu.

Prema prikupljenim podacima tijekom županijskog planiranja, u općini djeluje Socijalno vijeće, ali na razini općine ne postoje definirani socijalni programi ili specifične strategije i planovi za zadovoljavanje socijalnih potreba stanovništva. Neovisno o socijalnim programima, općina direktnim izdvajanjem iz proračuna financira jednokratnu pomoć za zdravstveno ugrožene stanovnike, te rad udruga.

Tijekom socijalnog planiranja općina nije dostavila podatke o prioritetima i planovima vezanim za socijalne potrebe stanovnika i razvoj socijalnih usluga na svom području.

U **Općini Popovača** poslovi socijalne zaštite organiziraju se u okviru djelatnosti Jedinственог upravnog odjela koji djeluje u skladu s utvrđenim Programom javnih potreba u socijalnoj skrbi za 2010. Poslove oko rješavanja pojedinačnih socijalnih potreba dijele v.d. pročelnica Jedinственог upravnog odjela i tajnica Općinskog vijeća. U sklopu ureda načelnika formirano je radno tijelo – Komisija za zdravstvo i socijalnu skrb.

Ukupni proračun općine u 2009. iznosio je 27.432.515 kn, a u 2010. planirano je povećanje proračuna za 26% (37. 089.557 kn). Tijekom socijalnog planiranja općina nije dostavila podatke o ukupnim proračunskim iznosima za socijalnu zaštitu/potrebe.

Prema dostupnim podacima, izravno iz proračuna podmiruju se potrebe učenika osnovnih, srednjih škola i studenata, te troškove smještaj u predškolske ustanove djece samohranih roditelja i roditelja slabijeg imovinskog statusa. Općina također osigurava stipendije za ukupno 25 studenata, od kojih je 15 slabijeg imovinskog statusa te dvoje studenata s invaliditetom. Osim stipendija, općina osigurava kreditiranje za 27 studenata. Izravno iz proračuna financiraju se udruge, ali tijekom socijalnog planiranja nisu dobiveni podaci o kakvim se uslugama radi, za koju korisničku skupinu niti s kolikim sredstvima općina podupire rad udruga.

Najizraženije potrebe stanovništva koje je općina izdvojila su potrebe sufinanciranja i financiranja režijskih troškova te jednokratne pomoći.

U **Općini Sunja** definiran je Program javnih potreba u socijalnoj skrbi za 2010. te su u svrhu provedbe programa donesene Odluka o jednokratnoj novčanoj pomoći za opremu novorođenog djeteta u 2010. godini i Odluka o sufinanciranju prehrane djece iz socijalno ugroženih obitelji u osnovnom obrazovanju u 2010. godini. U općini je ustrojena Služba za društvene djelatnosti, u kojoj je zaposlen jedan djelatnik. Općina ima ustrojeno Socijalno vijeće, te dva radna tijela Općinskog vijeća koja se bave socijalnom problematikom: Komisija za naseljenike i Komisija za mlade i obrazovanje.

Ukupna visina proračuna općine u 2009. bila je 12.369,837,00 kn. U 2010. proračun je planiran na 20.668,343,00 kn, što je značajno povećanje od oko 40%. U 2009. godini iznos proračuna namijenjen zadovoljavanju socijalnih potreba iznosio je 2.133.473 kn. U 2010. u iste svrhe planiran je iznos od 1.423,858 kn, što je smanjenje od oko 30% sredstava.

Izravno iz proračuna sufinanciraju se troškovi života i obrazovanja djece iz socijalno ugroženih obitelji, boravak djece s teškoćama u razvoju u dječjem vrtiću, jednokratne novčane pomoći za opremu novorođenčadi, a općina također financira radu Poliklinike za rehabilitaciju slušanja i govora SUVAG, te osigurava sredstva za stipendije dva studenta slabijeg imovinskog statusa. U suradnji s MOBMS-om općina provodi Program pomoći u kući starijim osobama. Program obuhvaća 175 korisnika, a usluge pruža 11 gerontodomaćica.

Općina financira uglavnom sportske udruge i kulturno umjetnička društva izravnim uvrštavanjem u proračun. U tu svrhu u 2010. osigurano je 70.000 kn.

Posebno izražene socijalno zaštitne potrebe koje općina ističe i trenutno ne može zadovoljiti, su potrebe za jednokratnom pomoći te prijevoz učenika osnovnih i srednjih škola.

Zbog nedostatka sredstava, Općina Sunja nije trenutno u mogućnosti pokrenuti nove programe zadovoljavanja socijalnih potreba, ali procjenjuje da su daljnji prioriteti u razvoju socijalnih usluga sljedeći: rješavanje komunalne infrastrukture obiteljima koje žive na dislociranim područjima Općine; socijalna davanja za djecu i obitelji slabijeg imovinskog statusa kao što je prijevoz u školu, dječji izleti, božićni darovi i paketi socijalne pomoći; kulturni programi za djecu i mlade, daljnje školovanje darovite djece što se može ostvariti kroz proširenje kriterija za stipendiranje i/ili kreditiranje.

Općina ima u planu kandidirati projekte iz komunalne infrastrukture na fondove EU. Rješavanje komunalnih problema omogućilo bi lakši život obiteljima na dislociranim područjima, a to se prvenstveno odnosi na prometnu povezanost, opskrbu vodom, lakšu i bržu dostupnost medicinske službe, dostupnost većim gradskim središtima, što bi doprinijelo i lakšem zapošljavanju. Općina ima dodatne planove razvoja za područja od posebne državne skrbi. Osim povećanja obuhvata korisnika i postojećih socijalnih usluga i novčanih pomoći (stipendije, oprema za novorođenčad, novčana pomoć za socijalno ugrožene obitelji), ova općina planira i povećanje sredstava namijenjenih prekvalifikaciji nezaposlenih.

Općina Topusko, u okviru socijalne zaštite, definirala je Program socijalne skrbi u 2010. te je donijela Odluku o nagradama roditeljima u istoj godini. U općini je za rješavanje socijalnih potreba zaposlen jedan stručni suradnik za društvene djelatnosti.

Ukupan iznos proračuna (izvršenje) u 2009. iznosio je 8.281.338,80 kn, a planirani proračun u 2010. iznosi 19.785.923 kn, što je povećanje za 52%. Udio proračuna za socijalne potrebe u 2009. iznosio je 423.067,52 kn, što je 5% ukupnog proračuna, a planirani udio za istu svrhu u 2010. iznosi 385.000 kn, što predstavlja oko 2% planiranog ukupnog proračuna općine u ovoj godini.

Direktnim uvrštavanjem u proračun općina financira troškove stipendija za 12 studenata slabijeg imovinskog statusa, osigurava pomoć za roditelje, obitelji i kućanstva, osigurava darove za djecu te sufinancira prijevoz i prehranu učenika u školi. Na isti način osiguravaju se sredstva za socijalne usluge uglavnom kulturno-umjetničke i sportske udruge, te udruge proistekle iz domovinskog rata i programe katoličke, pravoslavne i islamske vjerske zajednice. Iznad zakonskog standarda općina sufinancira socijalne potrebe u iznosu od 285.000 kn (1,4% ukupnog proračuna za 2010.), međutim nisu dostupni podaci o vrstama usluga, korisničkim skupinama i njihovom obuhvatu.

Obzirom na visoki udio starijeg stanovništva, u narednom trogodišnjem razdoblju prioritet općine u razvoju socijalnih usluga su skrb za starije i nemoćne osobe. Općina procjenjuje da će ove usluge s vremenom biti sve potrebnije te da je, uz povećana financijska davanja, potrebno razvijati timove za stručnu pomoć i njegu u kući, na profesionalnoj ili volonterskoj osnovi. Trenutno općina nema idejnih projekata koje bi mogla kandidirati na natječaje EU, što se samo po sebi postavlja kao prioritet, jer u sklopu IPA programa postoje sredstva kojima bi se mogla ustanoviti mreža socijalnih usluga za stare i nemoćne, uključujući i mjere poticajnog zapošljavanja kojima bi se osigurao posao za dugotrajno nezaposlene osobe, koje bi uz adekvatnu edukaciju i podršku mogle pružati usluge ovoj skupini korisnika.

Prema podacima prikupljenim tijekom socijalnog planiranja, u **Općini Velika Ludina** na izvršnoj razini pri Općinskom vijeću ustrojeno je zasebno tijelo koje radi na socijalnoj zaštiti, no općina u podacima ne navodi naziv ni ulogu tog tijela. Općina također ne navodi definirane socijalne programe, strategije ili planove koji se odnose na zadovoljavanje socijalnih potreba stanovništva.

Ukupni proračun općine (izvršenje) u 2009. iznosio je 8.539.762 kn, a izdvajanja iz proračuna za socijalne potrebe iznosila su 2% od ukupnog proračuna (184.689 kn). U 2010. proračun je planiran na 11.039.403 kn, što je povećanje u odnosu na prethodnu godinu od 23%, a udio namijenjen za socijalne potrebe iznosi 1,8% ukupnog proračuna (200.000 kn).

Iz općinskog proračuna izravno se financiraju potrebe stanovništva za podmirenje troškova ogrijeva, jednokratne novčane pomoći i oprema za novorođenčad. Općina također osigurava sredstva za stipendije 10 studenata. Socijalne usluge koje pružaju udruge također se izravno uvrštavaju u općinski proračun. Najveći dio sredstava koristi se za financiranje sportskih programa, a vrlo niskim iznosima podupiru se usluge tri udruge osoba s invaliditetom, te nešto većim sredstvima program Crvenog križa Kutina.

Tijekom socijalnog planiranja općina nije izrazila prioritete u razvoju socijalnih usluga u narednom trogodišnjem razdoblju.

Mreža usluga društvenih djelatnosti izvan sustava socijalne skrbi – postignuća u politici socijalnog uključivanja i prioriteta

Ustanove za zapošljavanje i cjeloživotno obrazovanje

Hrvatski zavod za zapošljavanje ključna je ustanova zadužena za provođenje mjera zapošljavanja na području Republike Hrvatske. U Sisačko-moslavačkoj županiji Hrvatski zavod za zapošljavanje (HZZ) organiziran je u dvije Područne službe – Sisak i Kutina. Područna služba Sisak pokriva područje gradova Sisak, Petrinja, Glina i Hrvatska Kostajnica te općina Dvor, Donji Kukuruzari, Hrvatska Dubica, Lekenik, Majur, Martinska Ves, Gvozd, Topusko i Sunja, Područna služba Kutina nadležna je za područja gradova Kutina i Novska te općine Popovača, Velika Ludina, Jasenovac i Lipovljani.

Obzirom na ekonomsku krizu, koja je u svom punom obliku nastupila u 2009.g., te se tokom 2010. i produbljuje, u smanjenju broja nezaposlenih naročito važnost zauzimaju aktivne mjere zapošljavanja, koje su definirane Nacionalnim planom za poticanje zapošljavanja za 2009. i 2010, te novim Zakonom o potpori za očuvanje radnih mjesta koji je donesen 2010. godine.³

³ Zakon o izmjenama Zakona o potpori za očuvanje radnih mjesta (NN 88 / 10.) je poticajniji u odnosu na temeljni zakon, ali u njegovoj provedbi izostao je interes poslodavaca prema dostupnim podacima HZZ sa područja županije.

U 2009. godine na području HZZ Područna služba Sisak evidentirano je ukupno 365 osoba koji su bili korisnici različitih mjera za zapošljavanje koje HZZ provodi. U prvih devet mjeseci 2010., ista Područna služba bilježi povećanje na 562 korisnika mjera za zapošljavanje. Na taj način putem mjera zapošljavanja sufinancirano je zapošljavanje 71 osobe, 239 osoba je upućeno na neki od oblika obrazovanja u skladu s potrebama na tržištu rada, 227 osoba je zaposleno putem programa javnih radova i 25 osoba je uključeno u stručno osposobljavanje za rad bez zasnivanja radnog odnosa. Do povećanja uključenosti nezaposlenih osoba u korištenje poticajnih mjera došlo je zbog njihovog većeg obuhvata u obrazovne aktivnosti zbog rješavanja dugotrajne nezaposlenosti.

Na području cijele županije u 2009., putem javnih radova zaposleno je 45 teško zapošljivih osoba. U 2010. u javnim radovima bilo je uključeno 106 osoba, što predstavlja povećanje u odnosu na 2009. godinu za 2,4 puta. Na povećanje zapošljavanja putem javnih radova u 2010. utjecalo je izdvajanje više sredstava u 2010.g. za mjere javnih radova.

Što se tiče romske populacije i provođenja mjera poticanja zapošljavanja koji su definirani i Nacionalnim programom za Rome (Akcijski plan Desetljeće za uključivanje Roma 2005.- 2015), u 2009. godini obuhvaćeno je pet osoba romske nacionalnosti, a u 2010. čak 17, što predstavlja povećanje za 3,4 puta. Na području Područne službe Kutina, u 2009. jedna osoba žrtva obiteljskog nasilja bila je obuhvaćena mjerom financiranja obrazovanja nezaposlenih osoba prema potrebama tržišta rada.

Izvrješće o provedbi nacionalne strategije za izjednačavanje mogućnosti osoba s invaliditetom za 2009. poziva se na podatke Fonda za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom, prema kojima je u Sisačko-moslavačkoj županiji 19 poslodavaca zaposlilo je 90 osoba s invaliditetom, od čega je 61 žena i 29 muškaraca. Prema podacima HZZ, u prvih devet mjeseci 2010. g., mjerama sufinanciranja zapošljavanja putem javnih radova i financiranja obrazovanja prema potrebama tržišta rada obuhvaćeno je 16 osoba s invaliditetom.

U provedbi mjere zapošljavanja javnim radovima HZZ surađuje s nizom obrazovnih, zdravstvenih i kulturnih ustanova, jedinicama lokalne samouprave, udrugama i poduzećima. U suradnji s udrugama, 114 osoba zaposleno je u javnim radovima, a u suradnji s pučkim otvorenim učilištima 261 nezaposlena osoba uključena je u obrazovanje prema potrebama tržišta rada. U 2010. broj nezaposlenih uključenih u obrazovne programe u pučkim otvorenim učilištima povećan za 11% (290), broj nezaposlenih uključenih u program potpora za zapošljavanje povećan je za 58% (71), u odnosu na 2009. g., a postignut je i značajan pomak kod broja osoba uključenih u javne radove u suradnji s udrugama koji je rezultirao u povećanju obuhvata nezaposlenih ovom specifičnom mjerom za više od dva puta (236).

Od drugih inicijativa, u 2010. HZZ PS Sisak u suradnji s poslodavcima uključuje 25 nezaposlenih u stručno osposobljavanje za rad bez zasnivanja radnog odnosa, HZZ PS Kutina proširuje djelokrug suradnje pa s Gradom Kutina i Tehničkom školom Kutina uključuje sedam osoba u program prekvalifikacije za zvanje prema potrebama tržišta rada.

Na području Županije nalazi se četiri pučka otvorena učilišta – POU Kotva d.o.o (Sisak, Petrinja), POU Mencl (Sisak), POU Kutina i POU Novska. Prema podacima prikupljenim tijekom socijalnog planiranja POU Kutina je u 2010. godini obuhvatio ukupno 244 osoba u neki

od svojih programa obrazovanja, od čega je 68 (28%) osoba bilo upućeno od HZZ u okviru provođenja mjera poticanja zapošljavanja. POU Mencl je u okviru IV. komponente IPA programa dobio bespovratna sredstva u iznosu 200.000 EUR za provedbu projekta Regionalna mreža lokalnih obrazovnih ustanova, usmjerenog na stvaranje novih kratkih programa i modernizaciju programa radi osnaživanja kompetencija odraslih osoba te promicanje cjeloživotnog učenja. Ovakvi programi doprinose razvoju obrazovne strukture stanovništva te omogućuju ulaganja u obrazovanje odraslih sukladno potrebama tržišta rada.

Sukladno Nacionalnom planu za poticanje zapošljavanja 2009. i 2010. g.⁴, HZZ ima aktivnu ulogu u planiranju mjera zbrinjavanja radnika u slučaju otpuštanja. U tu svrhu organizirana su dva mobilna tima, pri svakoj od područnih službi HZZ. Usluge koje mobilni tim pruža kreću se od usluga informiranja o mogućnostima zapošljavanja na otvorenom tržištu rada i njihovim pravima i obavezama u slučaju nezaposlenosti, usluga individualnog savjetovanja u svrhu povećavanja osobnih kompetencija i konkurentnosti za lakše zapošljavanje, do grupnog savjetovanja u svrhu razvijanja vještina aktivnog traženja posla (kako napisati životopis, kako se predstaviti poslodavcu, kako poslovno komunicirati, itd.).

HZZ je uključen u provođenje četiri projekta u okviru IPA projekta – IV. komponente: Razvoj ljudskih potencijala. Dva projekta su usmjerena na povećanje zapošljivosti osoba s invaliditetom i smanjenje njihove socijalne isključenosti u županiji, te osnaživanje kapaciteta lokalnih dionika i aktera tržišta rada za zapošljavanje osoba s invaliditetom. U projektu *«From the world of art to the world of labor»*, kao nositelj javlja se HZZ PS Kutina, a partneri u projektu su Pučko otvoreno učilište Kutina, Udruga OSI Kutina, Grad Kutina i Muzej Moslavine Kutina. Vrijednost projekta je 102.553,18 EUR, započinje u prosincu 2010. g. i završava u prosincu 2011. g. Projekt *«Poticanje intenzivnijeg uključivanja osoba si invaliditetom na tržište rada»* dio je šire inicijative te se osim u Sisačko-moslavačkoj županiji provodi i u drugih osam županija na području RH. Projekt završava u ožujku 2011.

HZZ i ustanove za cjeloživotno obrazovanje imaju ključnu ulogu u smanjenju nezaposlenosti te posljedično i umanjivanju rizika od socijalne isključenosti. Obzirom na ekonomsku krizu u zemlji te povećanje broja nezaposlenih odnosno dugotrajno nezaposlenih, u narednom razdoblju potrebno je uložiti dodatne napore na razvijanju programa za povećanje znanja i vještina nezaposlenih obzirom na potrebe tržišta rada, osmišljavanje volonterskih programa ili *internship* programa za stjecanje radnog iskustva za mlade koji prvi put ulaze na tržište rada, a koji bi bili usmjereni na stjecanje radnog iskustva, te programe koji će povećati integraciju dugotrajno nezaposlenih na tržištu rada. U skladu s novom zakonskom regulativom koja je usmjerena na očuvanje postojećih radnih mjesta potrebno je osmisliti kampanju dodatnog informiranja poslodavaca u cilju bolje provedbe postojećih zakona i zadržavanje postojećih radnih mjesta.

U sklopu širih reformskih inicijativa u zemlji, posebno politika aktivnog zapošljavanja i socijalnog uključivanja, te modernizacije usluga HZZ, potrebno je unaprijediti povezanost i koordinaciju HZZ s CZSS, naročito oko zapošljavanja i koordiniranja individualnih planova za korisnike stalne pomoći koji su u radno aktivnoj dobi, a koji prema Zakonu o posredovanju pri

⁴ <http://www.hzz.hr/default.aspx?id=5968>

zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti, u slučajevima brisanja s evidencije HZZ, više nemaju pravo na stalnu pomoć CZSS.

Ustanove za predškolski odgoj

Mreža predškolskih ustanova u županiji je dobro razvijena, no kapaciteti za prihvatanje djece još uvijek nisu dovoljni. **Vrtići su dostupni u svim gradskim središtima i većini općina, s izuzetkom općine Majur i općine Hrvatska Dubica.** Kao i u cijeloj zemlji, manji broj djece je u predškolskom sustavu, nego što je poželjno (EU prosjek). Sukladno novim zakonima iz područja odgoja i obrazovanja te politike socijalnog uključivanja, posebno je važno da su vrtići radnim vremenom usklađeni s radom i potrebama roditelja, otvoreni programima za zajednicu kao i dostupni i djeci s teškoćama u razvoju.

Planom razvoja odgoja i obrazovanja od 2005. do 2010. Ministarstva obrazovanja, znanosti i športa (MZOS) na nacionalnoj razini zacrtano je povećanje obuhvata djece upisane u predškolske programe s 43% na 60% te obuhvat djece predškolom s 96% na 98%. Ukupan broj djece u dječjim vrtićima u 2009. bio je 56,72% ukupnog broja djece u dobi šest mjeseci do šest godina u RH dok je obuhvat djece u programu predškole povećan na 99%. Prema podacima MZOŠ, u ukupnom broju djece predškolske dobi u redovnim i posebnim programima na nacionalnoj razini, djece s teškoćama u razvoju ima 5,30%, a djece pripadnika nacionalnih manjina 2,10%.

Na području županije postoji 14 vrtića, jedan Program predškolskog odgoja pri Osnovnoj Školi Gvozd, u Gvozd u koji je registriran kao proširena djelatnost Osnovne škole Gvozd i obavlja se u prostoru škole. Za 13 vrtića i jedan Program predškolskog odgoja osnivači su jedinice lokalne samouprave, a jednom vrtiću je osnivač udruga (SOS Dječje selo Hrvatska). Ukupno zaposlenih u vrtićima je 456, od toga odgajatelja 261 (57%)

Ukupno djece u vrtićima je 3.086⁵, što je povećanje za 19% u odnosu na 2007. (2.508), a djece na čekanju je **249, što predstavlja manjak kapaciteta od 8%**. Međutim, u odnosu na optimalan broj djece prema definiranim standardima za predškolski odgoj, trenutni kapacitet primjeren je za samo 2.874 djece, što znači da je **realan manjak kapaciteta u vrtićima i dva puta veći te iznosi oko 16%**. Najveći broj djece koja čekaju na upis u vrtić nalazi se na području Siska, gdje manjak na postojeće kapacitete iznosi 9,5% (108 djece), tj. u odnosu na optimalne kapacitete, manjak iznosi 11%.

U 2009. g., u vrtićima u Županiji bilo je uključeno 71 (2,3%) djece s teškoćama u razvoju, u 43 odgojne skupine, a u 2010. g. taj broj se smanjuje i iznosi 46 (1,5%) djece u 31 odgojnoj skupini. Nema dostupnih podataka kojima bi se osiguralo objašnjenje za smanjenje broja djece s teškoćama u razvoju u 2010. u odnosu na 2009. godinu. Najviše djece s teškoćama u razvoju uključeno je u Kutini i Sisku, te su dva vrtića u tim gradovima (DV Kutina i DV Sisak Stari) prilagođena pomagalicama i drugom opremom za rad s djecom s teškoćama u razvoju, dok je svega 1,5 stručnjak djelomično obučen za rad s djecom s teškoćama. Odgajatelja educiranih za rad s djecom s teškoćama u razvoju nema što predstavlja poseban nedostatak u većoj integraciji ove skupine djece u dječje vrtiće.

⁵ prema Popisu stanovništva iz 2001. na području županije ukupno je 13.574 djece u dobi od 0 do 6 godina.

Prema podacima prikupljenim tijekom županijskog planiranja pet dječjih vrtića⁶ iskazuje planove za povećanje obuhvata djece s teškoćama u razdoblju 2011-2014. Međutim iskazane potrebe ne upućuju na značajniju integracija ove skupine djece u predškolske ustanove što znači da će županija i dalje zaostajati za državnim prosjekom u obuhvatu djece s teškoćama u razvoju predškolskim odgojem i obrazovanjem (prosjeak RH iznosi 4,65%).

U razdoblju 2011. – 2014. općine Lipovljani, Lekenik, Velika Ludina i Dvor, te gradovi Sisak, Glina, Kutina, Petrinja i Novska imaju planove za proširenje obuhvata djece dječjim vrtićima za 463. U općini Majur planira se otvaranje Dječjeg vrtića Majur i za tu svrhu uređen je prostor područne škole u Majuru. Predstoji nabava opreme za jednu mješovitu odgojnu grupu od 20 djece. Dječji vrtić u Hrvatskoj Dubici je u fazi osnivanja, a planira se obuhvatiti 20 djece. Na području općine Jasenovac 2006.g. obnovljena je opremljena zgrada dječjeg vrtića, ali vrtić nije stavljen u funkciju zbog nedostatka financijskih sredstava. SOS DV LEKENIK djeluje u sklopu SOS Dječjeg sela Lekenik. Njegov osnivač SOS Dječje selo Hrvatska planira ugasiti rad dječjeg vrtića pod svojom upravom s 31. kolovozom 2011. godine i predati ga na upravljanje Općini Lekenik, ukoliko se takav dogovor postigne.

Zbog svega gore navedenog, prvi prioritet u razvoju mreže predškolskih ustanova u razdoblju 2011-2014 je povećanje obuhvata djece, prvenstveno na području većih gradova gdje je deficit i najveći (povećanje za oko 23 odgojne skupine).

Drugi prioritet je veće ulaganje u dodatnu edukaciju zaposlenih za rad s djecom s teškoćama u razvoju što se može ostvariti u suradnji s Agencijom za odgoj i obrazovanje, a također je potrebno i zbog povećanja obuhvata ove skupine djece predškolskim odgojem i obrazovanjem.

Na području grada Jasenovca, gdje postojeća infrastruktura nije stavljena u funkciju zbog nedostatka sredstava, prioritet je izraditi akcijski plan za osiguravanje potrebnih sredstava te ovisno o iznosu vidjeti mogu li se ona osigurati kroz sufinanciranje županije, jedinice lokalne samouprave i roditelja ili se radi o značajnijim sredstvima, gdje se može razmotriti osiguravanje početnih sredstava preko IPA programa, nakon čega je potrebno imati definiranu strategiju dugoročnog financiranja ustanove. Za područje općine Lekenik također je potrebno izraditi akcijski plan prenošenja dječjeg vrtića SOS Dječjeg sela Hrvatska općini na upravljanje, kako bi se izbjeglo gašenje dječjeg vrtića s početkom šk. godine 2011 – 2012. U sufinanciranju predškolskog odgoja županija je u 2010. godini sudjelovala s iznosom od 691.000 kn.

Osnovne škole

Na području Županije nalazi se 35 osnovnih škola (21 škola čiji je osnivač Županija, 14 škola čiji osnivači su gradovi Sisak i Kutina), koje pohađa 14.618 djece. U 2007. broj djece koji je pohađao osnovnu školu iznosio je 15.680 učenika, što u odnosu na 2010. predstavlja pad od 6,78%. Planove za proširenje imaju osnovne škole u Sisku, Kutini i Petrinji, i u općinama Dvor i Gvozd, u svrhu osiguravanja kvalitetnijih uvjeta obrazovanja.

U 2010. godini, osnovne škole pohađalo je 647 djece s teškoćama u razvoju od čega 299 s invaliditetom, što je udio od 4,42% od ukupnog broja upisane djece. U ovoj godini 18 djece s

⁶ dječji vrtići u Sisku, Lipovljanima, Lekeniku, Velikoj Ludini i Dvoru

teškoćama u razvoju nije uključeno u školu, a na listama čekanja za upis nalazi se dodatnih 34 djece, što ukupno iznosi 52 djece koje čeka integraciju u osnovnoškolski sustav. Sukladno zakonu o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi, uz suglasnost MZOŠ škola može ustrojiti poseban razredni odjel za djecu s teškoćama u razvoju radi izvođenja posebnog programa. Tijekom šk. godine 2008/2009. na području županije ustrojeni su razredni odjeli posebnog programa u OŠ Z. Franka u Kutini i OŠ D. Tadjanovića u Petrinji. Vezano za mogućnost školovanja djece s teškoćama u razvoju izvan školske ustanove, zbog većih motoričkih teškoća ili kroničnih bolesti, uz suglasnost MZOŠ, izvođenje nastave u kući odobreno je za 10 učenika u osam osnovnih škola na području Sisačko-moslavačke županije.

Iako je tijekom socijalnog planiranja sedam osnovnih škola iskazalo da ima planove za povećanje obuhvata djece s teškoćama u razvoju u razdoblju 2011 – 2014, samo je OŠ 22. lipnja u Sisku iskazala plan za integriranje konkretnog broja od 10 učenika. Ostale škole nisu iskazale brojčane podatke što ukazuje na potrebu dodatne procjene potreba, kao temeljnog pokazatelja za planiranje dodatnih ulaganja u svrhu veće integracije djece s teškoćama u razvoju u redovne ustanove obrazovanja. Pri tom bi bilo važno u procesu definiranja mreže škola za djecu s teškoćama u suradnji s MZOŠ voditi računa o tome da se radi o prostorno većoj županiji sa lošom prometnom povezanosti pa je potrebno utvrditi veći broj škola prema pojavnosti broja učenika, ili osigurati primjereni prijevoz učenika s teškoćama u razvoju i njihove pratitelje, a sukladno Zakonu o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi koji propisuje financiranje ove usluge od strane MZOŠ.

Ukupan broj nastavnika obučanih za rad s teškoćama u razvoju iznosi 40, a broj asistenata u nastavi iznosi 28. Prema dostupnim podacima, procjena potreba za dodatnim asistentima u nastavi iznosi 17. Obzirom na broj integrirane djece s teškoćama u razvoju te na broj dostupnih asistenata potrebno je izvršiti dodatnu procjenu potreba za osobnim asistentima za školsku godinu 2011- 2014., koji će se predložiti MZOŠ, te kako bi se mogla planirati sredstva koja će omogućiti rad asistenata.

12 osnovnih škola navodi da ima prilagođenu opremu i pomagala za rad s teškoćama u razvoju. Sedam takvih osnovnih škola nalaze se gradovima (tri škole u Sisku, dvije u Petrinji, jedna u Novskoj i jedna u Glini), a pet u manjim mjestima (Banova Jaruga, Hrvatska Dubica, Jasenovac, Lipovljani i Popovača). U OŠ Banova Jaruga za djecu s teškoćama u razvoju prilagođen je sanitarni čvor te postoje rampe. Postoji potreba za izgradnjom dizala.

U narednom razdoblju potrebna su veća ulaganja u izgradnju kapaciteta škola za integriranje djece s teškoćama u razvoju i djece s invaliditetom. Obzirom na broj djece koja su ove školske godine ostala neintegrirana te obzirom na dostupne podatke o planovima škola za dodatnim obuhvatom potrebno je izvršiti detaljnu procjenu potreba i analizu kojom bi se procijenila prilagođenost osnovnoškolskih ustanova za integraciju djece s teškoćama u razvoju. Sukladno tome bila bi moguća utemeljena projekcija broja nastavnika osposobljenih za rad s tom ciljanom skupinom te broj osobnih asistenata u razdoblju do 2014. No, s obzirom na vremenski okvir potreban za osposobljavanje dodatnog broja nastavnika za rad s djecom s teškoćama u razvoju, edukaciju je potrebno započeti provoditi odmah, neovisno od procjena i analiza koje je potrebno izvršiti, i temeljem činjenice da je trenutni broj osposobljenih nastavnika nedostatan. Također, za narednu školsku godinu potrebno je precizno utvrditi broj potrebnih **asistenata u nastavi**

temeljeći projekcije na trenutno dostupnim podacima o integriranoj djeci s teškoćama u razvoju i trenutnim procjenama potreba za dodatnim asistentima u nastavi.

Od 2010. godine MZOŠ u sklopu **eMatic**⁷ planira prikupljati podatke o učenicima s teškoćama u osnovnim i srednjim školama obzirom na vrstu i stupanj oštećenja, funkcionalnost učenika te oblike potpore koja je učeniku potrebno osigurati tijekom školovanja. Ovaj sustav praćenja uz *Okvir za praćenje provedbe Nacionalne strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom 2007 do 2015*, sustav praćenja nacionalne strategije kojeg je kao nositelj te strategije definiralo MOBMS 2010. g., omogućiti će županiji mehanizme za kvalitetniji sustav prikupljanja podataka, praćenje trendova te planiranja.

Srednje škole

Na području Županije nalazi se 15 srednjih škola s ukupno 5.941 učenika. Ukupni kapacitet škola je 6.321 učenik, što znači da je oko 6% kapaciteta, odnosno 380 mjesta neispunjeno i to najviše u Srednjoj školi Topusko (210 mjesta) i u Tehničkoj školi Kutina (170 mjesta). Kad se uzme u obzir nerazmjer između broja djece koja pohađaju osnovnu školu i broja djece koja pohađaju srednje obrazovanje na području Županije, može se pretpostaviti da značajan broj djece ide u srednju školu izvan Županije, ali ti podaci nisu dostupni.

Prema podacima koji su dobiveni za potrebe socijalnog planiranja broj učenika s teškoćama u razvoju u srednjim školama iznosi 168 (2,8%). Planove za povećanjem obuhvata djece u razdoblju 2011 – 2014. g. iskazuje sedam srednjih škola, iako prema dostupnim podacima za 2010. godinu nema lista čekanja niti kod redovne populacije niti kod djece s teškoćama u razvoju. Tri srednje škole navode planove za povećanje obuhvata i to Glazbena škola u Novskoj (30 učenika), Srednja škola Glina (100 učenika), te Srednja škola Petrinja (600 učenika). Sve škole planiraju povećanje u suradnji s jedinicama lokalne samouprave.

Pet srednjih škola na području Županije, integriralo je 84 djece s invaliditetom (1,41% od ukupnog broja učenika u srednjim školama). Većina učenika s invaliditetom pohađa najviše Obrtničku školu Sisak (55) i Srednju školu Topusko (22). 17 nastavnika je obučeno za rad s teškoćama u razvoju, nema osobnih asistenata, a samo Srednja škola Topusko navodi potrebu za pet osobnih asistenata. Niti jedna škola na području Županije nije prilagođena za rad s djecom s teškoćama u razvoju niti ima planove za povećanjem obuhvata djece s teškoćama u razdoblju 2010 – 2014. g. Ovi podaci ukazuju na potrebu intenzivnog uključivanja srednjoškolskih nastavnika u dodatnu edukaciju za rad s djecom s teškoćama u razvoju. Isto tako postoji potreba za izradu akcijskog plana za integriranje osobnih asistenata u srednjoškolsko obrazovanje s preciznim projekcijama o broju učenika kojima treba osobni asistent za školsku godinu 2011/2012.

Na području Županije postoji jedan učenički dom u Kutini. Dom je mješovitog tima, kapaciteta za 66 učenika. Učenički dom nije prilagođen za učenike s invaliditetom, a dom kao važan resurs u zajednici može predstavljati potencijal za dodatni smještajni kapacitet mladih koji napuštaju domove i udomiteljskih obitelji, koji se nastavljaju školovati na fakultetu, a nemaju riješeno stambeno pitanje.

⁷ Izvješće o provedbi nacionalne strategije za izjednačavanje mogućnosti osoba s invaliditetom za 2009.

Visoko obrazovanje

Na području Županije tri su ustanove visokog obrazovanja – Fakultet organizacije i informatike sa sjedištem u Varaždinu, Metalurški fakultet Sveučilišta u Zagrebu i Učiteljski fakultet – Odsjek u Petrinji. Fakultet organizacije i informatike i Metalurški fakultet nalaze se u Sisku, a Učiteljski fakultet u Petrinji. Osnivač svih triju ustanova je RH. U 2010. godini 881 studenata je upisano. Od ukupnog broja upisanih studenata samo je jedna mlada osoba s invaliditetom i to na Metalurškom Fakultetu. Isti fakultet navodi da ima 4 asistenta u nastavi i procjenjuje potrebe za dodatnih šest. Niti jedna ustanova nije prilagođena za rad sa studentima s invaliditetom, Učiteljski fakultet navodi kako za sada prilagodba nije bila potrebna, a Metalurški fakultet izražava te potrebe kao i Fakultet organizacije i informatike koji koristi prostor Metalurškog fakulteta. Kao i u većini institucija visokog obrazovanja u zemlji potrebno je prioritarno uspostaviti sveobuhvatnu politiku za osobe s invaliditetom kako bi se osigurala dostupnost visokog obrazovanja osobama s invaliditetom.

Na području Županije postoji sustav stipendiranja studenata na gradskoj i općinskoj razini, no sustav je potrebno značajnije unaprijediti posebno s obzirom na iznose koji se izdvajaju za stipendije. Od šest gradova, samo grad Hrvatska Kostajnica nema sustav stipendiranja ili kreditiranja. Ukupno je 170 studenata koji su stipendirani od strane gradova u 2010. godini. Prema dostupnim podacima 90 njih (oko 53%) su studenti slabijeg imovinskog statusa, a samo jedan student je osoba s invaliditetom. Grad Kutina raspisuje natječaj za studentske kredite koji je otvoren tokom cijele godine. Natječaj se realizira u suradnji Grada i Splitske banke Od ukupno 13 općina, četiri općine Gvozd, Lekenik, Martinska Ves i Lipovljani, nemaju sustav stipendiranja. Ostalih 9 općina u 2010. stipendira ukupno 34 studenta, od toga 19 (56%) studenta slabijeg imovinskog statusa.

Sisačko-moslavačka županija dodjeljuje stipendije za učenike srednjih škola kao i za studente s područja Sisačko-moslavačke županije. Studentska stipendija iznosi 700 kn po studentu, a učenička 500 kn po učeniku. Županija također sufinancira troškove smještaja i prehrane u učeničkim domovima za učenike srednjih škola s područja Sisačko-moslavačke županije. U školskoj godini 2009./2010. za učeničke i studentske stipendije utrošeno je 1.360.000 kn. (stipendirano je ukupno 75 studenata slabijeg imovinskog statusa). U 2011. godini Sisačko-moslavačka županija iz svog Proračuna planira izdvojiti 1.500.000 kuna za stipendije učenika i studenata.

Podaci o kreditima ili studentima iz županije korisnicima stipendija iz drugih izvora, uključujući i stipendije MZOŠ nisu dostupni.

Za troškove prijevoza učenika osnovnih, srednjih škola i studenata izdvojeno je 1.368.000 kn, a za sufinanciranje smještaja i prehrane učenika u učeničkim domovima 314.000 kn. Za programe udruga mladih, te za rad s nadarenim učenicima i studentima utrošena su sredstva u iznosu 250.000 kn. Sisačko-moslavačka županija za troškove prijevoza učenika i studenata u 2011. godini planira izdvojiti 3.000.000 kn, za sufinanciranje smještaja i prehrane u učeničkim domovima 500.000 kn, te 130.000 kn za rad s nadarenim učenicima i studentima.

Preventivni programi u odgojno obrazovnim ustanovama

Tijekom prikupljanja podataka o preventivnim programima u odgojno-obrazovnim ustanovama, utvrđeno je da se preventivni programi provode na najviše u osnovnim školama, a najmanje u vrtićima.

U ustanovama predškolskog odgoja i obrazovanja u 2010., prema dostupnim podacima, samo se u DV Novi Sisak provodi jedan preventivni program. To je program odgovornog roditeljstva, koji vrtić provodi u suradnji s UNICEF-om i Agencijom za odgoj i obrazovanje. Program uključuje, 1-2 ciklusa godišnje, ukupno 22 sata godišnje, za 12-16 roditelja po ciklusu, što iznosi 2% od ukupnog broja roditelja.

U osnovnim školama, preventivni programi provode se u gotovo svim osnovnim školama, a obuhvat učenika varira od 2,5% do 100% učenika po školi. Prema dostupnim podacima ukupan fond sati godišnje za provođenje preventivnih program iznosi preko 2.300 sati. Najzastupljeniji program je program nasilja i medijacije za kojeg je planirano oko 1000 sati godišnje. Drugi po zastupljenosti, ali sa značajno manje planiranih sati godišnje (oko 350) je program prevencije ovisnosti. Približno istu planiranu godišnju satnicu imaju program zaštite zdravlja i poticanja zdrave prehrane (oko 240) i programi za građanski odgoj i ljudska prava (oko 230). Program odgovornog roditeljstva planira se sa oko 150 sati godišnje, a najmanji broj planiranih sati namijenjen je spolnom odgoju, sa oko 70 sati godišnje.

I u srednjim školama provode se preventivni programi, ali u značajno manjem opsegu nego u osnovnim. Prema podacima sakupljenim tokom socijalnog planiranja, godišnji plan sati namijenjenih za provedbu preventivnih programa kreće se oko 900. Obuhvat učenika kreće se od 2 - 100%. Najveći godišnji broj sati planiran je za program prevencije ovisnosti (500), zatim za program nasilja i medijacije (150), program građanskog odgoja i ljudskih prava (80), a program zaštite zdravlja i zdrave prehrane te program odgovornog roditeljstva sa oko 50 sati. Za razliku od osnovnih škola, srednje škole planiraju veći broj sati za spolni odgoj (oko 110 na godišnjoj razini) što je obzirom na dob učenika svakako potrebno.

Na području nadležnosti CZSS Hrvatska Kostajnica, od 2008. godine provodi se program Preventeen, u tri osnovne škole na administrativnom području CZSS H. Kostajnica. Cilj ovog programa je prevenirati nepoželjne oblike nasilja. Provođači programa su dvije socijalne radnice iz CZSS Hrvatska Kostajnica, koje jednom mjesečno, u sklopu svog radnog vremena provode radionice za po jedan razred osnovnoškolske djece u svakoj školi. Broj sati za provođenje programa u okviru šk. godine iznosi osam sati po skupini. U 2009. godini program se provodi i u Srednjoj školi u Hrvatskoj Kostajnici. U okviru programa socijalne radnice surađuju sa lokalnom policijskom upravom te sa stručnim službama škole. Prednost programa je ostvarivanje suradnje i umrežavanje tri sustava zadužena za skrb i sigurnost djece – odgojno obrazovnog, socijalne skrbi i policije. Dodatna vrijednost je također i aktivno sudjelovanje stručnjaka iz socijalne skrbi u preventivnim programima namijenjenim općoj populaciji što olakšava i unaprjeđuje identifikacije djece u riziku već u školi, te omogućava poduzimanje koordiniranih akcija za zaštitu prava i interesa djece od strane oba sustava, odgojno obrazovnog i socijalne skrbi.

U provedbi programa škole surađuju s različitim ustanovama (Zavod za javno zdravstvo SMŽ, školska medicina, policijska uprava, Obiteljskim centrom SMŽ, centrima za socijalnu skrb) i udrugama s područja Županije. U procesu prikupljanja podataka prepoznati su izazovi koji se prvenstveno tiču otvorenosti škola za mogućnost proširivanja suradnje s drugim pružateljima ovakvih programa.

Za daljnji razvoj suradnje i umrežavanja različitih sustava u provedbi preventivnih programa usmjerenih na opću populaciju djece i mladih potrebno je poraditi na spremnosti škola za korištenje resursa drugih sustava koji se nalaze u lokalnoj zajednici, a što je vrlo bitno obzirom da takav vid suradnje ne iziskuje dodatna velika ulaganja.

Zdravstvene ustanove

Mreža zdravstvenih ustanova na području Sisačko-moslavačke županije uključuje tri Doma zdravlja (Sisak, Petrinja i Kutina), Opću bolnicu «Dr.Ivo Pedišić» u Sisku s Odjelom za pulmologiju i produženo liječenje u Petrinji, Neuropsihijatrijsku bolnicu «Dr.Ivan Barbot» u Popovači, Lječilište Topusko, Zavod za javno zdravstvo Sisačko-moslavačke županije, te Gradske ljekarne Sisak.

Navedene zdravstvene ustanove sklapaju godišnje ugovore s Hrvatskim zavodom za zdravstveno osiguranje koji pokriva troškove osnovne djelatnosti pružanja zdravstvenih usluga. Investicijska ulaganja i održavanje objekata zdravstvenih ustanova financira se iz decentraliziranih sredstava preko Županijskog proračuna, a u 2009. godini u tu svrhu Županija je izdvojila 21.754.619,18 kuna. (ažurirani podaci za Regionalni operativni plan županije). Dodatno, iz Županijskog proračuna i u manjem dijelu iz proračuna jedinica lokalne samouprave izdvojeno je 6.332.113,41 kuna za povećanje zdravstvenog standarda korisnika zdravstvenih usluga.

Primarna zdravstvena zaštita u Sisačko-moslavačkoj županiji provodi se kroz mrežu od: 88 timova opće/obiteljske medicine, 76 stomatoloških timova i sedam privatnih ordinacija, 14 ginekoloških timova, 12 pedijatrijskih timova, patronažnu djelatnost koju provodi 37 medicinskih sestara, zdravstvenu njegu u kući koju provodi 49 medicinskih sestara, fizikalnu terapiju u kući – šest fizioterapeuta, pet timova primarne laboratorijske dijagnostike, hitnu medicinsku pomoć (12 timova za hitnu medicinsku pomoć, pet timova za dežurstvo, 21 tim sanitetskog prijevoza i 10 dojavnih jedinica), pet timova za higijensko-epidemiološku zdravstvenu zaštitu i 5 timova za zdravstvenu zaštitu školske djece i studenata.

Prema planiranim standardima RH o broju timova na broj stanovnika, najveća odstupanja od standarda nalaze se kod ginekoloških i pedijatrijskih timova. Nedostaje stomatoloških timova te zdravstvenih djelatnika za zdravstvenu njegu i fizikalnu terapiju u kući. Veliki problem predstavlja i organizacija rada hitne medicinske pomoći koja popunjava mrežu, ali ugovoreni broj timova je nedostatan za pružanje odgovarajuće zdravstvene skrbi, obzirom na veličinu i prostranost Županije. Zbog toga postoje potrebe za dodatnim financiranjem povećanog zdravstvenog standarda hitne medicinske pomoći iz županijskih sredstava (ažurirani podaci za Regionalni operativni plan županije).

U Županiji postoji mreža usluga patronažne skrbi i zdravstvene njege u kući. Patronažna zdravstvena skrb sastavni je dio primarne zaštite koju financira HZZO koji propisuje standarde i programe, a obavlja se u obitelji ili zajednici. Ključnu ulogu ima patronažna sestra koja utvrđuje potrebe za njegom bolesnika u kući, pomaže realizirati pravo na njegu korisnika, organizira i koordinira rad raznih stručnjaka, udruga bolesnika, centara za kućnu njegu i drugih subjekata u interesu korisnika. Prema standardima Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje, patronažne sestre skrbe na određenom području u prosjeku za 5.100 stanovnika. U Županiji jedna sestra za patronažnu skrb pruža usluge za 4.721 stanovnika, što je iznad standarda HZZO-a (ažurirani podaci za Regionalni operativni plan županije).

Prema podacima HZZO-a o mreži javne zdravstvene službe u djelatnosti zdravstvene njege u kući za 2010. g. potreban broj medicinskih sestara u Županiji procijenjen je na 54. Ugovoren broj medicinskih sestara iznosi 49 s tim da je jedna medicinska sestra za područje općine Gvozd dolazi iz druge županije. Ukupan manjak medicinskih sestara za zdravstvenu njegu u kući je šest i to za područja općina Donji Kukuruzari (1), Dvor (2), Lipovljani (1) i grad Novska (2).

Za područje Sisačko-moslavačke županije, HZZO je sklopio ugovor za razdoblje 2010. – 2013. g., sa ukupno 14 pružatelja zdravstvene njege u kući bolesnika – devet ustanova i pet privatne prakse. U okviru ovih pružatelja zaposleno je 48 medicinskih sestara koje pružaju skrb i njegu bolesnika u njihovim kućama. Sjedišta ovih pružatelja nalaze se u Sisku, Petrinji, Kutini, Popovači, Novskoj i Selima.

Ljekarnička djelatnost u Sisačko-moslavačkoj županiji provodi se u 33 ljekarne, dok je mrežom planirano 36 ljekarni. Rasporedom ljekarni nastoji se pokriti čitavo područje Sisačko-moslavačke županije.

Sekundarna zdravstvena zaštita stanovništva odvija se kroz rad dviju bolnica u Sisku i Popovači, te lječilišta u Topuskom.

Opća bolnica «Dr. Ivo Pedišić» u Sisku ima ugovoreno ukupno 426 kreveta od čega je 33 kreveta u Petrinji, a zaposlena su 90 doktora što iznosi 4,7 kreveta po doktoru.

«Neuropsihijatrijska bolnica Dr. Ivan Barbot» u Popovači ima ugovoreno 699 kreveta, ima zaposlena 48 doktora, što iznosi 14,6 kreveta po doktoru.

«Lječilište Topusko» u Topuskom ima ugovoren 71 krevet s HZZO-om i ima zaposlenih 7 doktora, što iznosi 10,1 kreveta po doktoru. Potrebe za liječenjem su daleko veće od ugovorenog. Za liječenje različitih bolesti koristi se kvalitetna termalna voda, temperature od 68-72° C, koja u jednoj litri vode ima najviše miligrama sulfata, hidrokarbonata, kalcija, klorida, natrija i magnezija. Sastav termalne vode naročito pogoduje liječenju: upalnih, degenerativnih, metaboličkih bolesti lokomotornog sustava za kretanje; rehabilitaciji nakon operativnih zahvata kukova, koljena; rehabilitaciji nakon sportskih ozljeda; rehabilitaciji neuroloških bolesnika i sl.

Ove bolnice ne zadovoljavaju potrebe stanovništva Sisačko-moslavačke županije, koje su znatno veće od ugovorenih standarda. Bolnica u Sisku, a naročito Lječilište u Topuskom pretrpjele su ratna razaranja zbog čega su potrebna znatna ulaganja u saniranje objekata (ažurirani podaci za Regionalni operativni plan županije).

U Županiji nema hospicija niti razvijene usluga palijativne skrbi u zajednici.

Dodatni izazov na području županije u smislu zdravstvene zaštite su osobe koje još nisu regulirale status povratnika što im onemogućuje pristup besplatnoj zdravstvenoj zaštiti. Takve osobe nalaze se u naročito rizičnoj skupini od socijalne isključenosti jer do rješavanja statusnog pitanja troškove zdravstvene zaštite moraju pokrivati iz svojih često nepostojećih sredstava.

S područja Županije tijekom 2009.g., u NPB Dr. Ivan Brbot na liječenje je primljeno 2.273 osobe s različitim psihijatrijskim dijagnozama te 472 ovisnika o alkoholu. Tijekom 2010. (do listopada) obuhvaćeno je 1.722 psihički bolesne odrasle osobe i 354 ovisnika o alkoholu. Značajan podatak je da je bolnica po prijemu psihički bolesnih odraslih osoba na liječenje tijekom 2009. i 2010. zauzima više od 50% prijema u odnosu na druge županije.

Nakon liječenja u NPB osobe ovisne o alkoholu uključuju se u Klubove liječenih alkoholičara koji u zajednici pružaju programe resocijalizacije i rehabilitacije. Pri Neuropsihijatrijskoj bolnici radi ogledni Klub liječenih alkoholičara (KLA) samo za njihove pacijente, koji bi se nakon otpuštanja trebale uključiti u KLA na području svog prebivališta. U njihovom uključivanju u KLA značajnu ulogu ima suradnja bolnice s obiteljskim liječnicima te centrima za socijalnu skrb.

Prema prikupljenim podacima na području Županije radi osam Klubova liječenih alkoholičara. Četiri KLA ima smještena su na području Grada Kutina, uključujući i Ogledni KLA NPB Dr. Ivan Barbot, jedan na području Grada Novska, jedan u Petrinji, te dva na području Grada Siska, uključujući Ogledni KLA pri Općoj bolnici Dr. Ivo Pedišić. KLA INA Rafinerija u Sisku je pred gašenjem zbog odlaska stručnog voditelja u mirovinu. Na području nadležnosti CZSS Hrvatska Kostajnica i CZSS Glina nema registriranih KLA.

Usluge i korisnici ovisnici o alkoholu u županiji u 2010. godini

Vrsta socijalne usluge	Ime organizacije	Teritorijalna zastupljenost/nadležnost CZSS	Broj korisnika (Kapacitet)
Klubovi osoba ovisnih o alkoholu	KLA Petrokemija	Kutina	15 (do 20)
	KLA Grada Kutina	Kutina	15 (do 20)
	Ogledni KLA pri NPB Dr. I. Barbot - Popovača	Kutina	40 (40)
	KLA Naftaplin - Popovača	Kutina	10 (do 15)
	KLA Novska	Novska	4 (nije određeno)
	KLA Petrinja	Petrinja	26 (30)
	KLA INA Rafinerija	Sisak	20 (40)
	Ogledni KLA pri Općoj bolnici Dr. I. Pedišić - Sisak	Sisak	50 (nije određen)

U post-bolničkoj skrbi o psihički bolesnim osobama NPB-a surađuje sa CZSS-ima kroz davanje preporuka o vrsti i potrebi smještaja psihički bolesnih osoba u alternativne oblike skrbi, a

nerijetko se socijalni radnik bolnice i sam angažira u pronalasku adekvatnog smještaja. U procesu smještaja psihički bolesne osobe u udomiteljsku obitelj ili obiteljski dom stručni radnici bolnice pripremaju psihički bolesne osobe na promjenu smještaja, a također vrše i pripremu udomitelja za prijem psihički bolesne osobe, te provode kontrolne specijalističke pregled u ustanovi i nakon što psihički bolesna osoba bude smještena u alternativne oblike skrbi. Tijekom 2009. g. iz Neuropsihijatrijske bolnice u Popovači, po završenom liječenju smješteno je 105 psihički bolesnih odraslih osoba u domove za psihički bolesne osobe, obiteljske domove i udomiteljske obitelji, a tijekom 2010. (do listopada) 114 osoba. Tijekom prikupljanja podataka nisu dobiveni podaci o broju osoba koje su smještene u domove odnosno o broju osoba koje su bile smještene u alternativne oblike skrbi za psihički bolesne osobe.

Koordinacija i suradnja između zdravstvenog sustava i sustava socijalne skrbi u brizi za naročito ranjive skupine pokazuje se nedostatnom, što najviše dolazi do izražaja u skupini osoba koje još nisu regulirale povratnički status. Kako bi se spriječila daljnja marginalizacija ove skupine potrebna je snažnija suradnja s centrima za socijalnu skrb te Ministarstvom zdravstva i socijalne skrbi, uz uvažavanje specifičnih potreba ove populacije i uz brže reguliranje statusa te mogućnost pokrivanja troškova liječenja.

U okviru zdravstvenog sustava postoje znatni resursi, naročito u okviru brige za psihički bolesne osobe te ovisnike o alkoholu. Iskustva dobre prakse u post-bolničkoj skrbi o psihički bolesnim osobama, kao što je slučaj s Neuropsihijatrijskom bolnicom u Popovači, **potrebno je sustavno razvijati kako bi se osigurale dodatne usluge za podršku razvoja specijaliziranog udomiteljstva (mobilni timovi za podršku) te ih bolje koordinirati s centrima za socijalnu skrb u Županiji.**

U osiguravanju podrške osobama liječenim od alkohola potrebno je poseban naglasak staviti na liječnike obiteljske medicine radi povećanja broja osoba liječenih od alkohola i njihovih obitelji u KLA, te njihovo povezivanje sa nadležnim CZSS-ima koji im u tome mogu pružiti podršku. **U skrbi za starije i nemoćne potrebno je osigurati dobru povezanost izvaninstitucionalnih oblika zdravstvene skrbi (patronaža i zdravstvena njega) i socijalnih usluga pomoći u kući i njege za starije i nemoćne kako bi se osigurala komplementarnost i dobra pokrivenost ove skupine stanovnika uslugama koje su im često najpotrebnije.**

Zavod za javno zdravstvo Sisačko-moslavačke županije

ZZJZ Sisačko-moslavačke županije kroz Odsjek za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnika razvio je i provodi program prevencije, registracije i izvanbolničkog liječenja ovisnika. Kroz svoje djelatnosti ZZJZ SMŽ prvenstveno se usmjerio na izvanbolničko liječenje ovisnika o drogama dok se kod ovisnosti o alkoholu prati pojavnost kroz istraživanja i izvješća te se stručni radnici ZZJZ-a uključuju u preventivne programe usmjereni osnovnoškolsku i srednjoškolsku populaciju.

U toku 2005. g. u Odsjeku za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnika registrirano je 51 ovisnika o drogama (22 njih prvi put). 2006. registrirano je 96 ovisnika (45 njih prvi put). U 2007. smanjuje se broj prijavljenih **ovisnika za 21%** (76), dok je u 2008. prijavljeno je 3,5 puta više (107 ovisnika, njih 78 prvi puta). Iz ovih podataka vidljivo je da je u razdoblju od 3 godine povećanje registriranih ovisnika iznosi 47,66%. Do najvećeg povećanja došlo je u 2008. g. zbog

intenzivnog rada s heroinskim ovisnicima koji su se nalazili na odsluženju zatvorske kazne u Kaznionici Glina ili Zatvoru Sisak.

U 2009. dolazi do pada ovisnika u tretmanu ZZJZ za 46,5% (63 osobe) jer se u navedenoj godini manje radilo s ovisnicima u zatvorskom sustavu, koji primarno ne žive na području Županije, a više s ovisnicima koji su bili upućeni u Odsjek za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnika. Kako je Županija tradicionalno usmjerena prema centrima za tretman u Zagrebu, određeni broj ovisnika liječi se tamo.

Uporaba alkohola među mladima u razdoblju 1998. – 2008. u stalnom je porastu. Prema najnovijem istraživanju ZZJZ Sisačko-moslavačke županije **88,5% mladih, u dobnoj skupini 15-18** godina konzumira alkohol.

2008. godine ZZJZ SMŽ izradio je *Priručnik programa djelovanja i protokola postupanja u sustavima školstva, zdravstva, CZSS, policije i sudstva na području prevencije i liječenja ovisnosti. Implementacija Protokola postupanja u sustave školstva, zdravstva, CZSS, sudstva i policije* provedena je kroz projektne aktivnosti Neuro-psihijatrijske bolnice Dr. I. Barbot, u Popovači⁸. U okviru projekta imenovani su multidisciplinarni timovi koji su proveli sustavnu edukaciju stručnjaka, pri čemu su podijeljeni Priručnici protokola postupanja i leci za roditelje.

ZZJZ u suradnji s centrima za socijalnu skrb pruža usluge psihosocijalnog tretmana za obitelji u riziku, djecu i mlade s poremećajem u ponašanju te ovisnike o drogama. U 2009. Zavod je individualnim i grupnim tretmanom obuhvatio 33 djece i mladih s poremećajem u ponašanju i 33 njihovih roditelja kojima je izrečena jedna od mjera obiteljsko pravne zaštite, s područja nadležnosti CZSS Sisak, Kutina, Novska i Glina. U sklopu skrbi za ovisnike o drogama pružen je psihosocijalni tretman za 60 ovisnika, a također je proveden Program smanjenja štete, koji uključuje zamjenu igala i usluge informiranja za 15 korisnika. Prema podacima prikupljenim tijekom socijalnog planiranja ZZJZ ima mogućnost za povećanje obuhvata korisnika psihosocijalnim tretmanom djece i mladih s PUP-om te njihovih roditelja za gotovo 50%. Kod skrbi za ovisnike o drogama raspoloživi kapacitet za proširenje usluga tretmana iznosi oko 15%, a Programom smanjenja štete dodatno bi se moglo obuhvatiti šest osoba. U tu svrhu potrebno je u suradnji s centrima za socijalnu skrb definirati dodatne mehanizme suradnje koji bi odredili načine međusobne razmjene informacija i upućivanje korisnika u psihosocijalni tretman kako bi se iskoristili postojeći kapaciteti ZZJZ te osigurala bolja skrb ovih skupina korisnika.

Ustanove u kulturi

Od 28 ustanova u kulturi šest je domova kulture, 18 narodnih i gradskih knjižnica, dva muzeja, jedan arhiv i jedna samostalna galerija. Djelatnost domova kulture je raznolika i uključuje scenske, glazbene, filmske, galerijske, obrazovne i knjižničarske, te nakladničke djelatnosti.

Muzejsku djelatnost pokrivaju dvije ustanove: Gradski muzej Sisak i Muzej Moslavine Kutina. Gradski muzej u Sisku ima bogatu arheološku i povijesnu zbirku, a Muzej Moslavine Kutina u sklopu svoja četiri odjela: povijesnog, arheološkog, etnografskog i galerijskog, prezentira kulturno-povijesno blago na širem području Moslavine i zapadne Slavonije.

⁸ Projekt NPB Popovača „Edukacija profesionalaca koji djeluju na području prevencije i liječenja ovisnosti“

Mreža knjižnica u županiji je vrlo kvalitetna. 18 narodnih i gradskih knjižnica, koje imaju status ustanova, pokrivaju sve gradove i općine na području Županije. Tu je još i 57 knjižnica pri osnovnim i srednjim školama, visokoškolskim ustanovama, muzejima i drugim ustanovama i poduzećima (sisачka Bolnica, Rafinerija, Źeljezara i Petrokemija). O svima njima skrbi matična Narodna knjižnica i čitaonica u Sisku.

Mnoge gradske i narodne knjižnice imaju ustanovljene dječje odjele i odjele za mlade, u kojima djeca i mladi mogu na strukturiran i kvalitetan način provoditi svoje slobodno vrijeme. Knjižnice su također aktivne u organiziranju različitih društvenih i kulturnih događanja čime predstavljaju značajan resurs obrazovnog, kulturnog i socijalnog razvoja.

Kulturni amaterizam ima naglašenu dugu tradiciju. Źupaniju karakterizira više regionalnih cjelina što je rezultiralo posebnim etnološkim bogatstvom. Od ukupno 125 udruga čak su 73 kulturno - umjetnička društva. U 52 ostale udruge u kulturi zastupljeni su različiti vidovi kulturnog izražavanja kao što su: pjevači, puhači, plesači, mažoretkinje, matice i slikari amateri.

Ove ustanove i udruge predstavljaju značajan društveni resurs, a uz odgojno-obrazovne ustanove i resurs razvoja u neformalnom i informalnom obrazovanju, te cjeloživotnom obrazovanju, za sve dobne skupine. Ciljanim umrežavanjem, postojeće resurse u kulturi moguće je koristiti za razvoj neformalnih obrazovnih programa usmjerenih na osobe sa slabijim obrazovanjem te nezaposlene, programa integracije osoba s invaliditetom, povratnika i azilanata u lokalnu zajednicu, te preventivnih programa za djecu i mlade. U ruralnim i prometno izoliranim područjima ustanove u kulturi, naročito knjižnice trebaju razvijati programe strukturiranog i kvalitetnog provođenja slobodnog vremena za djecu i mlade, te na taj način uz odgojno-obrazovne ustanove pridonijeti mreži preventivnih programa za opću populaciju.

Obiteljski centar

Ustanova za zaštitu obitelji, čiji je osnivač Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, prema podacima prikupljenim tijekom socijalnog planiranja, tijekom 2009. pružala je socijalne usluge usmjerene na rješavanje izazova s kojima se suočavaju obitelji i pojedini njihovi članovi.

Preventivnim radionicama, tribinama i predavanjima obuhvaćeno je 356 djece, roditelja i stručnjaka različitih ustanova, u više gradova i općina. Radionice su bile usmjerene na prevenciju poremećaja u ponašanju, osnaživanje partnerskih odnosa, te senzibilizaciju na probleme skupina u riziku, kao što su osobe s invaliditetom, žrtve obiteljskog nasilja ili žrtve trgovanja ljudima.

U okviru svoje djelatnosti Obiteljski centar pružao je individualni psihosocijalni tretman i usluge pravnog savjetovanja za roditelje kojima je izrečena jedna od mjera obiteljsko pravne zaštite (91), djecu i mlade bez adekvatne roditeljske skrbi (6), djecu/mlade s poremećajem u ponašanju i njihove roditelje (64), djecu s teškoćama u razvoju i mlade s invaliditetom (35), odrasle osobe s invaliditetom (13), te psihički bolesne osobe (3).

U ostvarivanju podrške obitelji, Centar je pružao usluge osnaživanja roditeljskih kompetencija (škola za roditelje) za osam roditelja koji su upućeni od centara za socijalnu skrb te osam roditelja koji se nalaze u Zatvoru Sisak.

U okviru izvaninstitucionalne skrbi za djecu s teškoćama i mlade s invaliditetom Obiteljski centar je u suradnji s gradom Siskom osigurao uslugu asistenta u nastavi za dvoje djece. U svrhu osiguravanja usluge tumača znakovnog jezika za osobe s teškoćama sluha organiziran je tečaj za 21 zaposlenog u javnim ustanovama i školama.

U okviru mreže usluga namijenjenim žrtvama obiteljskog nasilja Obiteljski centar pružao je usluge psihosocijalne i pravne pomoći (23 korisnika), a također su pružene i savjetodavne usluge za devet počinitelja nasilja čime se prema dostupnim podacima Obiteljski centar pojavljuje kao jedini pružatelj ove vrste usluga u županiji. Savjetodavne usluge koje Centar pruža nisu psihosocijalni tretman počinitelja nasilja, koji se kao specifična usluga pruža prema Pravilniku o načinu i mjestu provođenja psihosocijalnog tretmana počinitelja nasilja kojeg primjenjuje Ministarstvo pravosuđa, a u okviru Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji. Pružatelj ove usluge može biti pravna ili privatna osoba uz licencu i podugovaranje od strane Ministarstva pravosuđa.

Od osnivanja Obiteljskog centra, ostvarena je dobra suradnja ove ustanove s brojnim institucijama u zajednici, naročito školama, a postoji i dobra suradnja sa sustavom socijalne skrbi. No, prepoznat je i potencijal za veću suradnju u pružanju usluga usmjerenim na najranjivije korisnike, djecu, mlade i obitelji u riziku radi strateškog pristupa unaprjeđenja zaštite obitelji na području županije, kao i ciljano planiranje i integriranje usluga koje nedostaju u zajednici i drugim sustavima.

Mreža socijalnih usluga i pružatelja usluga u djelatnosti socijalne skrbi u županiji – prioriteti razvoja mreže prema skupinama korisnika

Prava u sustavu socijalne skrbi

Centar za socijalnu skrb obavlja preko 146 funkcija koje se u širem smislu mogu podijeliti na javne ovlasti u području socijalne skrbi, obiteljsko-pravne i kazneno-pravne zaštite, stručno-analitičke poslove, financijske i druge poslove.

Zakon o socijalnoj skrbi ((NN br. 73/97, 27/01, 59/01, 82/01, 103/03, 44/06 i 79/07) propisuje prava u sustavu socijalne skrbi: stalna pomoć, doplatak za pomoć i njegu, pomoć i njega u kući, osobna invalidnina, naknada za zaposlenja, skrb izvan vlastite obitelji, status roditelja staratelja, pomoć za podmirenje troškova stanovanja, pomoć za ogrjev.

Teritorijalna pokrivenost gradova i općina centrima za socijalnu skrb u SMŽ

CZSS	GRAD	OPĆINE	Broj stanovnika Popis iz 2001.	Broj zaposlenih u CZSS – MZSS 31.12.2009.
CZSS SISAK	SISAK	LEKENIK, MARTINSKA VES, SUNJA	69.808	33,5
CZSS SISAK Podružnica DVOR		DVOR	5.742	3
CZSS-PETRINJA	PETRINJA		23.413	11
CZSS KUTINA	KUTINA	POPOVAČA, VELIKA LUDINA	40.129	21
CZSS NOVSKA	NOVSKA	LIPOVLJANI, JASENOVAC	20.805	12,5
CZSS GLINA	GLINA		9.868	11
CZSS GLINA Podružnica TOPUSKO		TOPUSKO, GVOZD	6.998	5
CZSS HRVATSKA KOSTAJNICA	HRVATSKA KOSTAJNICA	DONJI KUKURUZARI, MAJUR, HRVATSKA DUBICA	8.624	10
6 Centara 2 Podružnice	6 Gradova	13 Općina	185.387	107

U šest CZSS i dvije podružnice bilo je ukupno zaposleno 107 osoba, od čega 78 stručnjaka i 29 administrativno-tehničkog osoblja.

Prema izvještaju Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi, na dan 31.12.2009. **stalnu pomoć** dobivalo je 7.178 osoba. U ukupnom broju primatelja stalne pomoći u RH, Sisačko-moslavačka županija sudjeluje s 3,9%, što je iznad državnog prosjeka koji iznosi 2,14%.

Prema broju stanovnika (Popis stanovnika 2001.) najveći broj primatelja stalne pomoći imaju CZSS Glina Podružnica Topusko: 687 osoba (9,8%), kao i sam CZSS Glina: 696 osoba (7,1%). Broj primatelja stalne pomoći starijih od 65 godina iznosi 1073 (15%). U ukupnom broju primatelja stalne pomoći nezaposleni radno sposobni sudjeluju sa 41,86% (3.005 osoba). Ukupan broj djece i mladih do 18 godina u broju primatelja stalne pomoći je 2.509 (35,44%).

Prema podacima HZMO, u rujnu 2010. na području županije bilo je 16.689 djece korisnika dječjeg doplatka što je gotovo 40% djece obzirom na ukupan broj djece u županiji (41.820, Popis stanovništva 2001). Ovako visoki postotak djece korisnika dječjeg doplatka ukazuje na pojačan rizik od siromaštva.

Doplatak za pomoć i njegu u kući primalo je 3.244 korisnika, od čega 1.994 osoba (61,47%) u punom iznosu (100% osnovice), a 1.250 osoba u smanjenom iznosu (38,53%). Najveći broj korisnika ovog prava starije je od 65 godina i u ukupnom udjelu sudjeluje s 61,47% (1960 osoba).

Osobnu invalidninu primalo je 784 osoba, od toga u punom iznosu 776 osoba (250% osnovice), a u smanjenom (125% osnovice) osam osoba. Najveći broj korisnika ovog prava nalazi se u dobnoj skupini od 18 – 45 godina (380 osoba), a značajan je i broj djece i mladih do 18 godina (211 osoba).

Pravo na stasu roditelja njegovatelja ostvarilo je 58 osoba. Isto pravo je u 2008. godini odobreno je za 52 osobe. **Pomoć i njegu u kući** u 2009. ostvarilo je 5 osoba.

Savjetovanje i pomaganje u prevladavanju posebnih teškoća samaca i obitelji, na području svih centara za socijalnu skrb, ostvarilo je 5.313 korisnika.

U 2009.g. prema podacima MZSS-a ukupno je 1.022 osoba bilo je smješteno na skrb izvan vlastite obitelji, od toga 592 (57,92%) u dom socijalne skrbi, 380 u udomiteljske obitelji (37,18%) i 50 u obiteljske domove (4,81%).

Korisnici smještaja u Sisačko-moslavačkoj županiji u 2006, 2008 i 2009 – TREND

Godina	Ukupno korisnika u skrbi izvan obitelji	Dom socijalne skrbi	Udomiteljstvo	Obiteljski dom
2006	1079	635	430	14
2008	994	585	371	38
2009*	1022	592	380	50

U razdoblju od 2006. – 2009. vidljiv je pad u smještaju osoba izvan obitelji za 5%. Ujedno dolazi do pada udjela korisnika smještenih u domove socijalne skrbi za 6,78%. U istom razdoblju broj udomiteljskih obitelji smanjio se za 11,63%, a broj obiteljskih domova povećao se više od 3,5 puta. Ova promjena rezultat je Zakona o obiteljskim domovima (2007.) kojim je regulirano da dom za djecu i mlade može na skrb primiti do tri korisnika, a dom za odrasle i stare može skrbiti za do četiri korisnika. Koristeći ovu mogućnost određen broj udomitelja preregistrirao je svoju djelatnost iz udomiteljske obitelji u obiteljski dom. Bez obzira na značajno povećanje broja smještaja u obiteljske domove, ukupno povećanje izvaninstitucionalne skrbi u tri godine iznosi svega 2,68%.

Korisnici smještaja s područja Sisačko-moslavačke županije u 2009

Korisnici smještaja	Dom socijalne skrbi	Udomiteljstvo	Obiteljski dom	Ukupno
Djeca i mladi	157	65	0	222
Odrasle i starije osobe	435	315	50	800
Ukupno	592	380	50	1022

U 2009. prema podacima MZSS u domovima socijalne skrbi bilo je smješteno 157 djece i mladih te 435 odrasle i starije osobe. Omjer djece smještene u domove socijalne skrbi u odnosu na alternativne oblike iznosi 71% u korist domskog smještaja. Omjer odraslih i starijih osoba smještenih u alternativnim oblicima u odnosu na dom socijalne skrbi je 83% u korist alternativnog smještaja.

Na području Županije utvrđeni su nedostaci u smještajnim kapacitetima za određene korisničke skupine. U skupini djece i mladih najrazvijeniji su oblici smještaja za djecu bez adekvatne roditeljske skrbi, dok su za djecu s teškoćama u razvoju i mlade s invaliditetom te djecu i mlade s poremećajem u ponašanju jazovi u mreži usluga smještaja puno veći, te je prema procjeni centara za socijalnu skrb za ove dvije korisničke skupine potrebno osigurati alternativne oblike smještaja.

U skrbi za odrasle osobe te stare i nemoćne postoje izražen nedostatak izvaninstitucionalnih oblika smještaja za psihički bolesne osobe, stare i nemoćne kojima je potrebna palijativna skrb, te osobe s invaliditetom. Centri za socijalnu skrb procjenjuju da je osim udomiteljstva za navedene skupine potrebno osigurati usluge poludnevnog i cjelodnevnog boravka uz uslugu specijaliziranog prijevoza za korisnike koji žive u ruralnim i prometno slabije povezanim dijelovima Županije, te proširenje opsega usluge pomoći i njege u kući na području gradova Novska, Kutina, Petrinja, Glina i Hrvatska Kostajnica, te u općinama Majur, Donji Kukuruzari, Hrvatska Dubica, što se poklapa s iskazanim potrebama jedinica lokalne samouprave.

Obzirom na organizacijske promjene u CZSS po principu „sve na jednom mjestu“, uključujući i promjene u paradigmi samog socijalnog rada koji u fokusu stavlja korisnika, a socijalni radnik ima ulogu osobe koja obzirom na individualne potrebe korisnika osigurava različite usluge koje ne moraju nužno biti u sustavu socijalne skrbi nego ih mogu osiguravati i drugi pružatelji (case management), potrebno je uložiti dodatne napore za izgradnju kapaciteta samih socijalnih radnika i centara za socijalnu skrb. U svrhu profesionalnog osnaživanja djelatnika CZSS potrebno je osigurati sustav redovite supervizije i do-edukacije, kako je i planirano projektom reforme sustava socijalne skrbi, te se naglašava u okviru mjera Zajedničkog memoranduma o socijalnom uključivanju.

Tijekom socijalnog planiranja CZSS su istaknuli potrebu boljeg umrežavanja različitih sustava u svrhu integracije i prevencije socijalnog isključivanja svih korisničkih grupa. Tu se prvenstveno misli na umrežavanje škola, zdravstva, policije, sudstva i na županijskoj i na općinskoj razini, sa CZSS, kako bi se poboljšala suradnja od prijenosa informacija do zajedničkog planiranja intervencija prema korisniku. Ovo je naročito bitno i s pozicije lokalnog socijalnog planiranja, u okviru čega je izrada ovog Plana socijalnih usluga tek prvi korak, ali što bi u budućnosti trebalo postati uobičajen mehanizam usmjeren na zastupanje najboljih interesa stanovnika, u prvom redu onih najugroženijih.

CZSS kao ključni akter za pružanje socijalnih usluga ima bitnu ulogu u detektiranju dodatnih resursa u svrhu osiguravanja široke lepeze kompetentnih pružatelja i kvalitetnih usluga. Imajući to u vidu potrebna su ulaganja u specifična znanja i vještine potrebne za načine identificiranja i uspostavljanje suradničkih i partnerskih organizacija s kojima će CZSS moći kandidirati projekte na pretpristupne EU fondove (IPA program), a kasnije i na europske strukturne fondove (Europski socijalni fond, Europski fond za regionalni razvoj). U edukaciju treba uključiti znanja i vještine upravljanja projektnim ciklusom te znanja i vještine za provedbu projekta. Prema podacima UNDP-a⁹ o pruženim socijalnim uslugama po županijama u 2007., u Sisačko-moslavačkoj županiji uloženo je 6,6 milijuna kuna u socijalne usluge/programme udruga iz različitih međunarodnih fondova uključujući i fondove EU, što ukazuje na činjenicu da u udrugama postoji značajni ljudski potencijal sa znanjem i iskustvom u privlačenju i provedbi

⁹ http://www.undp.hr/upload/file/206/103164/FILENAME/Socijalne_usluge_po_zupanijama_i_prilozi.pdf

projekata financiranih iz EU fondova. Umrežavanjem s udrugama CZSS može osigurati pristup specifičnim znanjima i vještinama te osigurati kvalitetne pružatelje usluga za svoje korisnike.

Usluge smještaja i dnevnih oblika skrbi za djecu i mlade

Korisnici djeca i mladi s područja Sisačko-moslavačke županije prema obliku smještaja u 2009. (izvješća CZSS za 2009. godinu)

Djeca i mladi prema kategorijama i obliku smještaja u 2009. godini CZSS	Udomiteljstvo	%	Dom socijalne skrbi	%	Ukupno
Dijete bez odgovarajuće roditeljske skrbi	65	56	52	44	117
Dijete s teškoćama i mladi s tjelesnim ili mentalnim oštećenjima	0	0	78	100	78
Dijete i mladi punoljetnik s poremećajima u ponašanju (PUP)	0	0	27	100	27
Ukupno djeca i mladi	65	29	157	71	222

Prema izvješćima centra za socijalnu skrb, u 2009. ukupno je 222 djece bilo je smješteno izvan vlastite obitelji. Od tog broja 157 djece bio je smješteno u domovima socijalne skrbi za koje je država u cijelosti ili djelomično pokrivala troškove, a 65 djece je bilo smješteno u udomiteljske obitelji. Najviše djece smješteno je izvan županije u domove socijalne skrbi (30%), dok je manji broj (17%) smješteno u alternativne oblike, u druge županije. Tijekom županijskog planiranja utvrđeno je da je u domove socijalne skrbi te udomiteljske obitelji smješteno oko 8,5% djece iz drugih županija.

Na području Županije značajan je udio djece i mladih koji su smješteni u domove socijalne skrbi, u odnosu na alternativne oblike smještaja, čak 71% sve djece i mladih koja su izvan obiteljske skrbi smješteno je u domove socijalne skrbi.

Prema podacima CZSS-a za 2009. 35 djece (65%) smješteno je na području mjesne nadležnosti centra za socijalnu skrb koji je donijelo rješenje o smještaju. U tom smislu su ova djeca i u najpovoljnijem položaju jer ostaju u lokalnoj zajednici iz koje i dolaze, u mogućnosti su održavati redovite kontakte s obitelji, ne prekidaju veze sa svojom socijalnom okolinom, što će im olakšati povratak u normalne životne tokove nakon izlaska iz ustanova.

Prema prikupljenim podacima tijekom socijalnog planiranja na području županije ima 41 udomiteljskih obitelji koje skrbe o djeci i mladima, s kapacitetom za smještaj za oko 92 korisnika.

Udio nesrodničkih udomitelja je 75% čime je Županija iznad hrvatskog prosjeka (63%). Ovaj podatak ukazuje na činjenicu da se među udomitelje regrutiraju osobe zainteresirane za profesionalni angažman. Prema podacima CZSS za 2009. g. 37% udomitelja je u dobnoj skupini

između 40-50 godina, te osim udomiteljske naknade osigurava prihod i iz radnog odnosa. U 2009. godini bilo je i oko 3% svih udomitelja bez ijednog korisnika (RH 7%), oko 30% udomitelja za djecu i mlade s jednim korisnikom (RH 55%), a omjer broja korisnika po udomitelju koji skrbe od 1 do 3 djece je 2,06 što je bolji pokazatelj iskorištenosti kapaciteta nego na razini Hrvatske (RH 1,44 korisnika na jednog udomitelja). Budući da je Zakonom o udomiteljstvu omogućena skrb za najviše do tri korisnika (djece i mladih) po udomitelju, trenutno samo jedna obitelj ima više od tri korisnika, a što je iznad limita utvrđenog Zakonom o udomiteljstvu.

Suradnja centra za socijalnu skrb s domovima odnosno udomiteljima na području Županije odvija se putem kontakata, nadzora i drugih oblika suradnje kao što su sudjelovanje na sastancima stručnih timova, izrada individualnih planova, pomaganje u zadovoljavanju drugih potreba smještenog korisnika koji se ne mogu zadovoljiti u okviru postojeće skrbi. Kontakti se u prosjeku odvijaju 1 – 3 puta mjesečno, odnosno prema potrebama korisnika. Nadzor u domovima socijalne skrbi provodi se prilikom posjeta korisnika, a u slučaju udomljavanja nadzor se provodi u svrhu praćenja sadržaja i kvalitete skrbi. Učestalost nadzora je manja i prema prikupljenim podacima iznosi 2 – 3 puta godišnje, u slučaju potrebe i češće.

Kad su korisnici smješteni u domove odnosno u izvaninstitucionalne oblike skrbi izvan Županije, CZSS izravno kontaktira s pružateljima usluge. Oblici suradnje su isti kao i u slučaju suradnje s pružateljima na području županije, a učestalost kontakata nešto je manja i češće se odvija pisanim putem i telefonom. Poteškoće u praćenju skrbi u drugim županijama koje CZSS navodi su prostorna udaljenost (CZSS Hrvatska Kostajnica) i nedostatak vozila (CZSS Sisak).

Djeca bez odgovarajuće roditeljske skrbi

Prema podacima CZSS za 2009. g. ukupno 157 djece i mladih bez odgovarajuće roditeljske skrbi bilo je smješteno u domove socijalne skrbi za koje je država u potpunosti ili djelomično snosila troškove. Što se tiče omjera smještaja djece u izvaninstitucionalne oblike skrbi, ova korisnička skupina je u najpovoljnijem položaju. 49% djece smješteno je u alternativne oblike. Obuhvat djeca bez odgovarajuće roditeljske skrbi udomiteljstvom prema kategorijama iznosio je: 49 djece bez odgovarajuće roditeljske skrbi, dvoje djece čiji roditelji privremeno nisu u mogućnosti brinuti za dijete, šestero djece i mladih punoljetnika smještenih iz drugih razloga koji su u njihovom interesu, te jedno dijete oboljelo od AIDS-a.

Prema prikupljenim podacima, u ukupnom broju djece na skrbi izvan vlastite obitelji, 35 djece je uzrasta 0 – 7 godina, s tim da djece od 0 – 3 godine ima 19, a djece od 4- 7 godina 16. Od ukupnog broja, 28 djece uzrasta od 0 – 7 godina smješteno je u alternativnim oblicima skrbi. U domovima socijalne skrbi nalazi se još sedmero djece. Obzirom na preporuke UNICEF-a i Konvenciju UN-a o pravima djeteta potrebno je što hitnije ostvariti mogućnosti za udomljavanje ove kategorije djece.

Mrežu alternativnih oblika smještaja, prema prikupljenim podacima tijekom socijalnog planiranja, čini 41 udomiteljska obitelj koje na smještaju imaju ukupno 75 korisnika, od kojih je 63 iz Županije te 12 iz drugih županija. Raspoloživih kapaciteta u ovima obiteljima ima za još 17 korisnika, čime ukupni kapaciteti udomiteljskih obitelji iznosi 92 korisnika. Osim udomitelja, u

Županiji postoji i jedan nedržavni dom obiteljskog tipa – SOS Dječje selo Lekenik, u kojem je smješteno četiri korisnika, svi s područja Županije.

Dom za maloljetne i mlađe punoljetne osobe Vrbina je ustanova socijalne skrbi čiji je osnivač Republika Hrvatska i djelatnost mu je briga o djeci bez adekvatne roditeljske skrbi. Kapacitet doma je 32 djece i većinu godine je u cijelosti popunjen. Ukupan broj korisnika u vrijeme prikupljanja podataka za socijalno planiranje (listopad 2010.) iznosio je 30 djece, na listama čekanja za prijem nije bilo korisnika. Djeca ostvaruju cjelodnevni, trajni smještaj. Broj zaposlenih u organizaciji iznosi 18 od kojih je devet stručnih radnika.

Dječji dom Vrbina

Ime ustanove	Ukupan broj korisnika	Raspoloživi kapacitet	Broj korisnika iz županije (broj iz drugih županija)	Broj zaposlenih u organizaciji
DJEČJI DOM VRBINA	30	32	23 (7)	18

Usluge koje Dom trenutno pruža odnose se na smještaj prema rješenju sudova ili centara za socijalnu skrb, po Obiteljskom ili po Zakonu o socijalnoj skrbi. Djeca se u Dom primaju na tzv. stalni smještaj, a osoblje doma skrbi za zadovoljavanje svih dječjih potreba – od stanovanja, prehrane, higijene, školovanja, slobodnih aktivnosti, kontakata s roditeljima i rodbinom, do njege i cjelokupne zdravstvene zaštite. Reformom sustava socijalne skrbi, kroz procese deinstitutionalizacije i decentralizacije, predviđeno je da se broj djece u ustanovi smanjuje te da u prijemu prednost imaju djeca s područja Županije kako bi se zadovoljio princip teritorijalne pripadnosti i u tom smislu doći će do premještanja sedmero korisnika, koji su trenutno na smještaju, u njihove matične županije. Jedan od mogućih oblika transformacija domova je i idejni projekt transformacije *Doma Vrbina*, koji podrazumijeva prijelaz s koncentriranog, institucionalnog oblika smještaja u jednom objektu, na skrb u zajednici.

Planom se predviđa osnivanje prihvatnog centra, koji trenutno ne postoji u Županiji, a koji bi bio namijenjen urgentnom zbrinjavanju i pomoći maloljetnicima koji su zatečeni u skitnji. Kroz prihvatni centar maloljetniku bi se osigurao boravak, stanovanje, prehrana, zdravstvena zaštita dok nadležni Centar za socijalnu skrb ne odluči o daljem zbrinjavanju. Kao dodatna usluga koje Dom sada također ne pruža, osnovala bi se stambena zajednica za djecu koja zbog punoljetnosti ili završetka školovanja napuštaju Dom, čime bi se povećali postojeći kapaciteti post-tretmanskih usluga za ovu grupu korisnika. Kroz stambenu zajednicu osigurava se smještaj djece u dislociranim stambenim jedinicama (stanovima) koji se ustrojavaju na način da omogućuju osposobljavanje korisnika za samostalan život, uz dnevno praćenje i pomoć u njihovu osamostaljivanju. Prije dvije godine preliminarno je postignut dogovor s Gradom Siskom da će se odobriti na korištenje jedan prostor u svrhu osnivanja stambene zajednice. Prostor nije uređen i adaptiran pa su za pokretanje stambene zajednice potrebna dodatna ulaganja koja se mogu osigurati kroz IPA program. U okviru novog načina rada, Dom planira organizirati uslugu poludnevnog smještaja za djecu iz rizičnih obitelji, gdje bi se uz dnevni smještaj (do osam sati dnevno) djeci pružile različite savjetodavne i preventivne usluge te usluge prehrane što bi doprinijelo sprečavanju njihovog izdvajanja iz obitelji.

U Domu Vrbina formira se Centar za udomiteljstvo s pripadajućim Mobilnim timom za intervenciju. Tim se sastoji od psihologa, socijalnog radnika i odgajatelja. Stručni djelatnici Mobilnog tima imaju dugogodišnje iskustvo u zbrinjavanju djece bez odgovarajuće roditeljske skrbi, tako da mogu djelovati odmah na terenu bez posebne pripreme, a na raspolaganju imaju vozilo, što je bitno za obilazak udomitelja u ruralnim i prometno izoliranim područjima. Tijekom socijalnog planiranja utvrđen je nedostatak organizirane podrške udomiteljstvu pa se osnivanje mobilnog tima stručnjaka koji imaju dugogodišnje iskustvo u radu s ovom skupinom korisnika nameće kao prioritet, te bi u tom smislu JLS na području Županije trebali osigurati mehanizam financiranja, vodeći se načelom udjela prema planiranom broju potrebnih udomiteljskih obitelji na svom području

U Županiji postoji nedostatak alternativnih oblika skrbi za djecu koja izlaze iz doma nakon navršene punoljetnosti ili završenog školovanja u obliku stambenih zajednica, subvencioniranog stanovanja i usluga podrške u osamostaljivanju. Prema dostupnim podacima jedini pružatelj ovog oblika skrbi je Gradsko društvo Crvenog Križa Sisak koji stambeno zbrinjava dvoje korisnika, s mogućnošću povećanja obuhvata za još dvije mlade osobe. Ista organizacija pruža i ostale usluge mladima u osamostaljivanju nakon izlaska iz doma (savjeti, upućivanje drugim institucijama) za 15 mladih, a mogućnost proširenja obuhvata ovom uslugom gotovo je tri puta veća i iznosi 40 korisnika. Iz dobivenih podataka, tijekom socijalnog planiranja nisu vidljivi razlozi zbog kojih postojeći kapaciteti za post-tretmamsku skrb nisu iskorišteni, što ukazuje na potrebu dodatne analize i prema potrebi definiranje komunikacijske strategije usmjerene na povećanje informiranosti institucionalnih pružatelja skrbi, te iskorištavanja postojećih kapaciteta što će povećati dostupnost ovih socijalnih usluga.

Obiteljsko pravna zaštita

Prema prikupljenim podacima centara za socijalnu skrb o obiteljsko pravnoj zaštiti djece, u 2009. bilo je 431 obavijest o kršenju dječjih prava od strane drugih institucija, odnosno četiri zahtjeva djeteta za zaštitom svojih prava. Najveći broj zahtjeva zaprimljen je na području nadležnosti CZSS Sisak, 55%.

Ukupan broj prijavljenih slučajeva grubog zanemarivanja roditeljskih dužnosti i zlouporabe roditeljskih dužnosti i prava iznosi 171. Najveći broj slučajeva bilježi CZSS Glina – 48, zatim CZSS Sisak – 44, i CZSS Kutina – 43. Ova tri CZSS-a u ukupnom broju sudjeluju s 79%.

Na području nadležnosti svih CZSS-a ukupan broj izrečenih mjera upozorenja na pogreške i propuste u skrbi i odgoju djece je 540, a mjera nadzora nad vršenjem roditeljske skrbi 217. **Najveći broj mjera upozorenja zabilježen je u CZSS Kutina (37%), te u CZSS Sisak (21%). U ukupnom broju mjera nadzora nad izvršenjem roditeljske skrbi tri CZSS (Glina, Petrinja i Novska) sudjeluju sa 72%, s približno istim brojem provedenih mjera.**

U provođenju mjera obiteljsko pravne zaštite, naročito mjere nadzora nad izvršenjem roditeljske skrbi, CZSS surađuju s vanjskim suradnicima, međutim, mreža stručnjaka ne zadovoljava trenutačne potrebe. Nedostaju planovi koji će uključiti strategije za ciljano regrutiranje kvalitetnih stručnjaka, razvoju suradničkih odnosa i jačanje kapaciteta mreže vanjskih suradnika kroz redovitu superviziju i edukaciju.

Prema prikupljenim podacima tijekom socijalnog planiranja, u 2009. ukupno je 37 djece čijim roditeljima je oduzeto pravo da žive s njima. Najviše ih je u dobnoj skupini od 10 – 14 godina i od 14 - 18 godina, njih 23. Najveći broj djece dolazi s području nadležnosti CZSS Sisak, 43% (16 djece).

Dobna distribucija i broj djece čijim je roditeljima oduzeto pravo da žive s njima u 2009. g.

Centar za socijalnu skrb	do navršениh 5 godina	u dobi od 5 do 10 godina	u dobi od 10 do 14 godina	u dobi od 14 do 18 godina	Ukupno
Hrvatska Kostajnica	0	2	2	2	6
Glina	0	0	0	0	0
Petrinja	0	2	3	1	6
Novska	0	0	0	3	3
Kutina	3	0	2	1	6
Sisak	5	2	5	4	16
Ukupno:	8	6	12	11	37

S obzirom da je od velikog značaja uključivanje obitelji kojima je izrečena jedna od mjera obiteljsko-pravne zaštite u psihosocijalni tretman, u svrhu osnaživanja roditelja, umanjivanja i/ili uklanjanja neadekvatnih roditeljskih postupaka te podrške i pomoći prilagodbi i razvoju djece, ova se usluga u županiji procjenjuje nedovoljno razvijenom. Centri za socijalnu skrb još uvijek nemaju ugovoren ovaj tip usluge s vanjskim pružateljima, a u procjeni potreba za stručnim suradnicima jedino je CZSS Kutina procijenio da bi četiri stručna radnika (dva socijalna radnika, psiholog i pravnik) zadovoljilo potrebe za psihosocijalnim tretmanom na području njihove nadležnosti.

Obiteljski centar u Sisku pruža psihosocijalni tretman za korisnike s područja cijele Županije, međutim, trenutni kapaciteti su nedostatni, a obzirom na veličinu Županije njihova usluga nije dostupna korisnicima iz ruralnih i slabije prometno povezanih dijelova. Obitelji kojima je izrečena neka od mjera obiteljsko pravne zaštite upućuju se u manjem broju u Zavod za javno zdravstvo u Sisku, te prema potrebi na psihijatrijski odjel u NPB Dr. Ivan Barbot u Popovači. Na području Petrinje usluge savjetovanja pruža Savjetovalište za djecu, adolescente i obitelj, POU Hrvatski dom Petrinja, kao djelatnost u okviru Pučkog otvorenog učilišta, koji financira Grad Petrinja. Do listopada 2010. Savjetovalište je pružilo uslugu psihosocijalnog tretmana za 97 korisnika iz obitelji kojima je izrečena neka od mjera obiteljsko pravne zaštite, te za troje djece/mladih bez roditeljske skrbi.

Na području Siska savjetovalište za obitelji u riziku pruža Gradsko društvo Crvenog križa Sisak. Obuhvat korisnika u 2010. do kraja listopada iznosio je 15 korisnika, što je svega 30 % od postojećih kapaciteta. Mogućnost proširenja obuhvata korisnika iznosi 50 korisnika.

Tijekom socijalnog planiranja, potrebu za savjetovalištem iskazali su CZSS Hrvatska Kostajnica, Glina, Novska i Kutina, a obzirom na dislociranost općine Dvor i kapacitet CZSS Sisak, Podružnica Dvor, procjena je da je ovaj tip usluge teško dostupan na području nadležnosti te

općine. Općina Dvor teritorijalno gravitira gradu Hrvatska Kostajnica pa tu činjenicu treba uzeti u obzir prilikom planiranja kapaciteta usluga psihosocijalnog tretmana za to područje Županije.

Prioriteti razvoja usluga smještaja i dnevne skrbi za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi u razdoblju 2011 . -2014. godine

Mrežom domova i djelatnosti socijalne skrbi za djecu bez roditeljske skrbi koju je definiralo MZSS u 2006. godini, za Sisačko-moslavačku županiju predviđen je ukupan kapacitet od 193 mjesta za smještaj ove kategorije djece, od toga 38 u domu te 155 u udomiteljskim obiteljima. Ova projekcija je temeljena na očekivanom omjeru 80:20 u korist smještaja u udomiteljske obitelji i podataka o udjelu djece u domu u županiji i izvan županije, udjelu djece u udomiteljskim obiteljima u županiji, procjeni da je oko 25% djece smješteno u udomiteljske obitelji izvan županije. Mrežom je utvrđen manjak kapaciteta samo u obiteljima udomitelja i to za 98 djece, dok su kapaciteti za smještaj u domove socijalne skrbi zadovoljavajući.

U 2009. godini, djece bez odgovarajuće roditeljske skrbi na smještaju je 117, stoga su potrebni kapaciteti smještaja u narednom razdoblju ukupno manji, a s obzirom na očekivani omjer 20:80 u korist udomiteljstva, potreban kapacitet trebalo bi planirati za najviše 24 djece u domu te 93 djece u udomiteljskim obiteljima. Obzirom na trenutni omjer institucionalnog i izvaninstitucionalnog smještaja za Sisačko-moslavačku županiju, to znači da je u narednom razdoblju potrebno smanjiti broj djece u domovima socijalne skrbi za 54% (s 52 djece na 24) te povećati broj djece u udomiteljskim obiteljima za 30% (s 65 djece na 93). Obzirom da *Master plana za deinstitucionalizaciju i transformaciju domova socijalne skrbi* definira ciljeve transformacije i deinstitucionalizacije u duljem vremenskom razdoblju (šest godina), i gore navedena povećanja, odnosno smanjenja mogu se ostvarivati postupno, u sljedeće tri godine potrebno smanjenje udjela djece smještene u domovima bilo bi najmanje za 27%, u odnosu na sadašnje stanje i očekivani omjer, te jednako toliko i tri godine nakon toga.

Prema prikupljenim podacima mreža udomitelja za djecu i mlade bez odgovarajuće roditeljske skrbi ima kapacitet za prihvrat 92 djece (41 obitelj), pri čemu se procjenjuje da je oko 19% kapaciteta slobodno, a 13% zauzeto korisnicima iz drugih županija, što omogućava ciljano i pažljivo planiranje premještaja 17 djece iz domova socijalne skrbi u udomiteljske obitelji.

Prema prikupljenim podacima tijekom socijalnog planiranja 12 djece iz drugih županija nalazi se u udomiteljskim obiteljima na području Sisačko-moslavačke županije. Zbog toga je potrebno osigurati postupno premještanja te djece u alternativne oblike skrbi u njihove matične županije, a na njihovo mjesto planirati smještaj 12 djece iz SMŽ koja se nalaze u domovima socijalne skrbi

U narednom razdoblju potrebno je povećati broj udomiteljskih obitelji sa 41 na 53 obitelji, a minimalno sa sadašnjih 41 na 47 udomiteljsku obitelj. To je povećanje za najviše 12 obitelji, čime bi se osigurao dostatan kapacitet, ukoliko se održi omjer od dvoje udomljene djece po obitelji, uz osiguravanje primjerenih uvjeta za rast i razvoj djece te kvaliteta udomiteljstva. Obzirom na postojeće resurse Doma Vrbina i njihove planove za formiranje mobilnog tima za podršku, potrebno je **razviti jasne mehanizme suradnje CZSS i mobilnog tima stručnjaka doma**

za podršku udomiteljskim obiteljima, uključujući definiranje nadležnosti, sadržaje i dinamiku suradnje te planove za redovitu do-edukaciju i superviziju udomiteljskih obitelji.

Uz prioritete vezane za proces deinsitucionalizaciju djece bez odgovarajuće roditeljske skrbi, potrebno je uložiti dodatne napore kako bi se spriječilo izdvajanje djece iz obitelji. Potrebno je koncipirati usluge psihosocijalne podrške u okviru nekoliko manjih savjetovašta (zbog prostorne veličine županije trebalo bi optimalno planirati tri savjetovašta) koja godišnje mogu obuhvatiti oko 770 korisnika s područja županije, primarno roditelja u riziku od gubitka roditeljske skrbi, kojima se izriču mjere obiteljsko-pravne zaštite (upozorenje i nadzor nad izvršenjem roditeljske skrbi). Takva savjetovašta mogu se koncipirati kroz podugovorene pružatelje (udruge ili privatne osobe) koji se vežu uz pojedini CZSS, ili kroz mobilne timove stručnjaka iz postojećih javnih službi koji bi isključivo pružali tu uslugu, uz sufinanciranje usluge iz proračuna gradova i općina, i to prema udjelu korisnika Centara kojima su izrečene takve mjere.

Savjetovašne usluge za obitelji u riziku trenutno su dostupne na području Siska i Petrinje.

U Sisku savjetovašne usluge pružaju Obiteljski centar i Gradsko društvo Crvenog Križa. Do kraja 2011. u pružanju savjetovaških usluga prioritetno je orijentiranje Obiteljskog Centra na obitelji u riziku s područja nadležnosti CZSS Sisak, korištenje ukupnih kapaciteta GDCK Sisak i dodatno povećanje obuhvata korisnika njihovim savjetovaštem za 10%.

Do kraja 2012. prioritet je povećanje kapaciteta Savjetovašta za djecu, adolescente i obitelj, POU Hrvatski dom Petrinja, za 30%, također uz participativno pokrivanje troškova grada i gravitirajućih općina.

Ostala područja županije moguće je pokriti s dva mobilna tima, koji bi uključili tri do četiri educiranih stručnjaka koji isključivo pružaju tu uslugu, od toga dva psihologa te dva socijalna pedagoga ili socijalna radnika osposobljenih za pružanje psihosocijalnog tretmana u savjetovaštu.

Sufinanciranje mobilnih timova može se osigurati kroz proračune gradova i općina prema procijenjenom omjeru korisnika i uz sufinanciranje Županije, ali i sufinanciranjem iz dodatnih sredstava namjenskih programa za udruge pružatelje socijalne skrbi koje MZSS provodi od 2010. godine. Procjena sadašnjih udjela proračuna koji se izdvajaju za socijalne potrebe građana (ne samo za socijalne programe u užem smislu) ukazuje na mogućnost preraspodjele proračunskih sredstava i postupno uvođenje usluge već od 2011. godine.

Drugi prioritet u smislu prevencije izdvajanja djece je usluga poludnevnog boravka. U preliminarnim planovima transformacije ustanove Doma Vrbina predviđeno je pružanje usluge poludnevnog boravka. Ovim planovima kapaciteti usluge još nisu definirani, ali uzimajući u obzir broj djece na smještaju, optimalan kapacitet dnevnog boravka bio bi 25 korisnika, što se kao prioritet može ostvariti do kraja 2012. U srednjoročnom razdoblju potrebno je pratiti potrebe za proširenjem ove usluge te 2016. planirati dodatne kapacitete ukoliko je potrebno na području grada Petrinje, koji prema podacima CZSS ima drugi najveći broj djece i mladih na skrbi izvan obitelji, nakon Grada Siska.

Djeca i mladi s poremećajem u ponašanju

Tijekom 2009. 27 djece i mladih s poremećajem u ponašanju nalazilo se na smještaju u domovima socijalne skrbi, od čega 15 djece i mladih s područja nadležnosti Siska. Sva djeca i mladi smješteni su izvan područja Županije.

Prema podacima dobivenim tijekom socijalnog planiranja, djeca i mladi s poremećajem u ponašanju se u najvećem broju slučajeva prema odluci suda smještaju u domove i centre za odgoj. Obzirom na blizinu te na dobru prometnu povezanost, dijagnostička obrada djece s PUP-om obavlja se u Zagrebu. Tijekom socijalnog planiranja također je istaknut problem kasnog dijagnosticiranja djece s PUP-om koji onda otežava njihovu rehabilitaciju, što je prvenstveno uvjetovano niskom razinom znanja zaposlenih u školama

Upućivanje u domove i centre za odgoj samo je jedna od odgojnih mjera koja se izriče djeci i mladima s PUP-om, a prije izricanje ove mjere primjenjuje se odgojne mjere posebnih obveza u predkaznenom postupku, sa svrhom smanjenja i/ili uklanjanja poremećaja u ponašanju te sprečavanja institucionalizacije djece.

Prema dostupnim podacima, samo za CZSS Sisak i CZSS Kutina, odgojnim mjerama obuhvaćeno je oko 600 djece, mladih i mladih punoljetnika. Obzirom da su to podaci samo za dva CZSS, za pretpostaviti je da se radi o puno većem broju djece i mladih s PUP-om na području županije.

Odgojne mjere posebnih obveza upućivanja u individualno ili grupno savjetovanje te mjera obveze uključivanja u rad humanitarnih organizacija ili u poslove komunalnog ili ekološkog značenja, CZSS provodi u suradnji s vanjskim pružateljima usluga (druge ustanove, udruge, komunalna poduzeća). Odgojnu mjeru pojačane brige i nadzora provode vanjski stručni suradnici CZSS koji se u pravilu regrutiraju iz drugih ureda CZSS ili škole.

U provedbi posebnih obveza grupnog i individualnog savjetovanja, CZSS na području Županije surađuju s Zavodom za javno zdravstvo SMŽ i Obiteljskim centrom. Obuhvat djece i mladih s PUP-om individualnim ili grupnim savjetovanjem u ove dvije ustanove je 68 djece, s mogućnošću povećanja za 27 novih korisnika. Na području Petrinje Savjetovalište za djecu, adolescente i obitelj, POU Hrvatski dom Petrinja, pruža psihosocijalni tretman za 40 korisnika, te provodi preventivne programe za 60 djece i mladih.

U Županiji postoji veliki nedostatak alternativnih smještajnih kapaciteta, i to prvenstveno specijaliziranog tipa udomiteljstva koji bi mogao prihvatiti i adekvatno brinuti za djecu i mlade s PUP-om.

<p style="text-align: center;">Prioriteti razvoja usluga smještaja i dnevne skrbi za djecu i mlade s PUP-om u razdoblju 2011. – 2014. godine</p>

Mrežom MZSS iz 2006., za djecu i mlade s PUP, predviđen omjer je 8% institucionalnog i 92% izvaninstitucionalnog tretmana, iz čega je razvidno da je najveći raskorak u ostvarenju

očekivanog u odnosu na realizirani omjer u županiji, upravo vezan uz ovu korisničku skupinu djece i mladih. Mrežom su procijenjene potrebe od 38 mjesta u domovima te 153 u izvaninstitucionalnom tretmanu. Prema podacima CZSS za 2009. ukupan broj djece i mladih s PUP-om smještenih u domovima socijalne skrbi iznosi 27, sva djeca smještena su u domove u drugim županijama. Alternativni oblici smještaja za ovu korisničku skupinu u Sisačko-moslavačkoj županiji nisu razvijeni.

Prioritet u razvoju izvaninstitucionalne skrbi za djecu i mlade s PUP-om je postupno osiguravanje specijaliziranih udomiteljskih obitelji za 4-5 mladih, godišnje, u razdoblju 2011 – 2014. g., te nastavak 2014 – 2016. g., čime bi se osigurao alternativni smještaj za 28 djece i mladih s PUP-om, te postigao očekivani omjer za ovu korisničku skupinu u izvaninstitucionalnom smještaju.

Dodatni prioritet u razvoju izvaninstitucionalnih socijalnih usluga za ovu korisničku skupinu su usluge grupnog i individualnog savjetovanja. Obzirom na nepotpune podatke o djeci i mladima s PUP-om u evidencijama CZSS, teško je procijeniti potrebno povećanje kapaciteta za ovom uslugom. Prema dostupnim podacima potreba postoji na području CZSS Hrvatska Kostajnica, Glina i Novska.

U 2011. prioritet je dodatno prikupljanje podataka o jazovima u mreži usluga za djecu i mlade s poremećajima u ponašanju. Sukladno rezultatima, moguće je planirati proširenje usluge savjetovanja što se može povezati s proširenjem mreže savjetovališta u Županiji, na način da se **na 50 djece i mladih s PUP-om planira jedna stručna osoba za provođenje individualnog psihosocijalnog tretmana, na godišnjoj razini.**

U preliminarnom planu za transformaciju Doma za djecu i mlade Vrbina je i osnivanje prihvatnog centra, koji trenutno ne postoji u Županiji, a koji bi bio namijenjen urgentnom zbrinjavanju i pomoći maloljetnicima koji su zatečeni u skitnji. U daljnjem razvoju plana, Dom bi u suradnji s CZSS trebao prikupiti podatke o pojavnosti ovih oblika ponašanja na području županije kako bi mogao procijeniti potrebne kapacitete za ovom uslugom, što je potrebno učiniti čim dobije detaljnije smjernice za transformaciju iz Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi.

U svrhu prevencije pojave poremećaja u ponašanju, potrebno je intenzivirati preventivne programe u školama, koristeći pri tom postojeće stručne resurse kroz međusektorsko povezivanje (sudjelovanje stručnjaka CZSS u školskim programima).

Potrebno je također organizirati do-edukaciju školskih učitelja u svrhu podizanja znanja i kompetencija za rano prepoznavanje različitih oblika poremećaja u ponašanju radi pravovremenog upućivanja u dijagnostičke postupke. Ovakvu edukaciju moguće je započeti provoditi od šk. god 2011/2012, u suradnji s Agencijom za odgoj i obrazovanje te prema potrebi koristeći već postojeće stručne resurse u CZSS.

Djeca s teškoćama u razvoju i mladi s invaliditetom

Prema evidenciji CZSS, u 2009. g. u domove socijalne skrbi bilo je smješteno 78 djece s teškoćama u razvoju i mladih s invaliditetom, i to izvan područja Sisačko-moslavačke županije. Kao glavne razloge smještaja ove skupine djece i mladih u domove, centri za socijalnu skrb navode nedostatak mreže izvaninstitucionalnih oblika skrbi i školovanje po posebnim potrebama

u ustanovama za rehabilitaciju. Najučestalija vrsta oštećenja ili invaliditeta za koje su centri za socijalnu skrb izdali rješenja o smještaju izvan obitelji (2009. i do listopada 2010.) su djeca s mentalnim oštećenjima i pridruženim smetnjama (tjelesna i psihička oštećenja).

Tijekom socijalnog planiranja, utvrđen je nedostatak specijaliziranih udomitelja za djecu s teškoćama i mladima s invaliditetom, ali i dnevnih oblika skrbi poput poludnevnih i dnevnih boravaka koji bi osigurali dopunske usluge za ovu kategoriju djece. Također, u analizi mreže usluga izvan sustava socijalne skrbi, utvrđen je nedovoljan broj djece s teškoćama koji su integrirani u redovni odgojno-obrazovni sustav.

Kroz svoju djelatnost Obiteljski centar Sisačko-moslavačke županije pruža usluge za ovu skupinu korisnika i to usluge asistenta u nastavi za dvoje djece s teškoćama u razvoju, usluge pravne i psihosocijalne pomoći za roditelje djece s teškoćama u razvoju i mladih s invaliditetom.

Značajan doprinos u raznovrsnosti usluga daju nevladine organizacije, udruge osoba s invaliditetom koje za sada zbog načina financiranja i broja zaposlenih ne mogu doprinijeti povećanju opsega usluga, a što bi se stimulativnim mjerama, definiranim višegodišnjim ugovorima o pružanju socijalnih usluga s jasno definiranim kriterijima stručnosti i obaveza u budućnosti moglo promijeniti.

Izvaninstitucionalne socijalne usluge koje pružaju udruge za djecu s teškoćama i mlade s invaliditetom (0-18)

Vrsta socijalne usluge	Ime organizacije	Grad/ Mjesto	Broj korisnika (Kapacitet)
Usluga asistenta u nastavi za djecu s teškoćama u razvoju	Savez udruga osoba s invaliditetom	Sisak	4
	Udruga osoba s invaliditetom Sisačko – moslavačke županije	Petrinja, Hrvatska Kostajnica, Donji Kukuruzari	3 (3)
	Udruga „OSI“ Kutina	Kutina	17 (17)
Pomoć i njega u kući	Udruga „OSI“ Kutina	Kutina	2 (8)
Stručna podrška u obitelji za osobe s intelektualnim teškoćama koje žive u vlastitom domu	Udruga za pomoć osobama s mentalnom retardacijom	Sisak	12
Usluge informiranja i savjetovanja o pravima	Udruga osoba s invaliditetom Sisačko – moslavačke županije	Petrinja, Novska, Glina, Dvor, Hrvatska Kostajnica, Hrvatska Dubica, Sunja, Majur	78/ nije određen
Igraonice	Udruga za pomoć osobama s mentalnom retardacijom	Sisak	12
	Udruga osoba s invaliditetom Sisačko – moslavačke županije	Petrinja	20 (20)
	Udruga „OSI“ Kutina	Kutina	9 (15)

Poludnevni boravak (ispod 4 sata dnevno)	Udruga „OSI“ Kutina	Kutina	8 (15)
Psihosocijalna pomoć i savjetovanje roditelja	Udruga „OSI“ Kutina	Kutina	12 (19)
Rehabilitacijski programi za osobe s invaliditetom			
Stručni defektološki postupak u obitelji - patronaža	Udruga za pomoć osobama s mentalnom retardacijom	Sisak	12
Usluge logopeda	Udruga osoba s invaliditetom Sisačko – moslavačke županije nevladina organizacija	Petrinja, Hrvatska Kostajnica, Dvor	33 (35)
	Udruga „OSI“ Kutina	Kutina	32 (32)
Rehabilitacija	Udruga osoba s invaliditetom Sisačko – moslavačke županije nevladina organizacija	Petrinja	7 (7)
Radna terapija	Udruga osoba s invaliditetom Sisačko – moslavačke županije nevladina organizacija	Petrinja	25 (30)
Terapijsko jahanje	Udruga za terapijsko i rekreacijsko jahanje "Kas" Sisak nevladina organizacija	Sisak	68 (70)

Udruga osoba s invaliditetom Sisačko – moslavačke županije pruža usluge logopeda, rehabilitatora i radnog terapeuta za djecu s teškoćama i mlade s invaliditetom na području Petrinje. U svrhu provođenja svojih programa udruga je dobila na korištenje nekretninu te na taj način predstavlja primjer dobre prakse integriranog pružanja više vrsta usluga za ovu skupinu korisnika, što je slučaj samo o većim gradovima kao što su Zagreb i Split. U narednom razdoblju županija i JLS trebali bi poticati ovakav način pružanja usluga kod drugih udruga koje imaju kapacitete, te u suradnji s udrugama i CZSS razvijati projektne ideje za kandidiranje na IPA program te kasnije na strukturne fondove EU.

Iz priložene tablice vidljivo je da udruge osoba s invaliditetom na području županije pružaju raznolike usluge za djecu s teškoćama i mlade s invaliditetom. Međutim, tijekom socijalnog planiranja nisu izvršene dodatne analize o pojedinim vrstama programa rehabilitacije, potencijalu za proširenje usluga ili standardima usluga kojima nevladine organizacije osiguravaju kvalitetu socijalnih usluga, a što je u narednom razdoblju, uz poboljšanje financiranja i ugovaranja usluga u skladu s reformskim ciljevima, potrebno utvrditi.

Prioriteti razvoja usluga smještaja i dnevne skrbi za djecu s teškoćama u razvoju i mladih s invaliditetom u razdoblju 2011 – 2014. godine

Obzirom da na području županije nema razvijene mreže izvaninstitucionalnih oblika skrbi, a da preporuke za njihov smještaj ipak idu u korist udomiteljstva potrebno je započeti s planskim razvojem specijaliziranog udomiteljstva.

Mrežom domova socijalne skrbi i djelatnosti socijalne skrbi Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi iz 2006. godine, predviđeni omjer smještajnih kapaciteta za sve dobne skupine osoba s invaliditetom i za sve vrste oštećenja (tjelesna oštećenja, oštećenja vida i sluha, mentalna retardacija) iznosi 50% u domovima, 15% u obiteljskim domovima, 15% u stanovanju uz podršku te 20% u udomiteljskim obiteljima.

Prilikom planiranja alternativnih oblika skrbi potrebno je izraditi posebnu analizu trenutnog broja korisnika u domovima socijalne skrbi vodeći brigu o razini sposobnosti ne samo oštećenja, kako bi se udomiteljstvo planiralo za one korisnike kojima nije potrebna stalna i intenzivna njega i skrb, koja se pruža u ustanova socijalne skrbi.

Do 2014. godine bilo bi dobro postići smanjenje broja djece s teškoćama u razvoju i mladih s invaliditetom u domovima socijalne skrbi izvan županije za 25%, a do 2017. za dodatnih 25%, pri čemu treba voditi računa da se deinstitutionaliziraju djeca kojoj ne treba intenzivna skrb i dugotrajna njega kakvu pružaju ustanove socijalne skrbi. Identifikacija se može postići kroz dobro razrađene individualne planove koji će definirati djecu s teškoćama odnosno mlade s invaliditetom koji mogu kvalitetno živjeti u zajednici uz korištenje dobro organiziranih usluga specijaliziranog udomiteljstva, pomoći u kući, patronaže, rehabilitacijskih usluga, usluga inkluzivnog odgoja i obrazovanja.

U procesu planiranja udomiteljstva potrebno je voditi računa o planovima za razvoj rehabilitacijskih programa i stručnih službi kako bi se deinstitutionaliziranim korisnicima omogućila adekvatna skrb i kvaliteta života u zajednici. Obzirom da su sudionici, tijekom radionice socijalnog planiranja, u više navrata istaknuli nedostatne kapacitete postojećih rehabilitacijskih programa, naročito usluge koje pružaju defektolozi, logopedi i fizioterapeuti, do kraja 2012. g. potrebno je u suradnji s udrugama osoba s invaliditetom i CZSS napraviti procjenu potreba broja potencijalnih korisnika i vrstama potrebnih rehabilitacijskih programa. Nužno bi se izradio plan proširenja usluga, koje je od 2013. g. moguće financirati kroz sredstva jedinica regionalne i lokalne samouprave, na dugoročnijoj osnovi, optimalno tri godine, uz redovito praćenje i evaluaciju, te mogućnost produženja ugovora o financiranju.

Temeljem trenutnog broja djece s teškoćama u razvoju i mladih s invaliditetom, okvirna projekcija je da je potrebno planirati razvoj 16 specijaliziranih udomiteljskih obitelji na području županije. U tom smislu, prioritet je izraditi planove razvoja specijaliziranog udomiteljstva, uključujući i strategiju regrutiranja obitelji koje bi pružale ovaj oblik usluge s naglaskom na regrutiranje nesrodničkih obitelji koje bi profesionalno i stručno pružale uslugu skrbi za ovu skupinu korisnika.

Uz razvoj specijaliziranog udomiteljstva, naglasak treba staviti na dodatno osiguravanje alternativnog smještaja kroz razvoj barem tri stambene zajednice uz osiguranu službu podrške (kapaciteta do pet korisnika po zajednici), posebno za mlade s teškoćama, kako bi se osigurao lokalni, izvaninstitucionalni kapacitet umjesto smještaja u ustanove izvan županije. S obzirom na nepostojanje kapaciteta za pružanje usluga stanovanja uz podršku na području županije, početni koraci podrazumijevaju koordinirani pristup i procjenu mogućnosti za tu opciju, pronalaženje partnera za provedbu, analizu raspoloživih nekretnina u vlasništvu države koja se mogu prenamijeniti za ovu svrhu, kao i osigurati planiranje prenamjene sadašnjih sredstava MZSS za smještaj djece u domovima, u stambene zajednice ubuduće.

Priprema treba uključiti i planiranje iz sredstava Županije i JLS, iz strukturnih fondova EU (ERF i ESF, ali i LEADER programa za ruralni razvoj). Razvoj kompetencija za ovakav oblik pružanja usluga može se osigurati kroz postojeće i planirane IPA programe za razvoj usluga socijalne skrbi.

Uz razvoj specijaliziranog udomiteljstva potrebno je osigurati stručnu i kontinuiranu podršku djeci s teškoćama u razvoju i mladima s invaliditetom kroz postojeće međuresorske kapacitete (CZSS, Obiteljski centar, školska medicina, udruga). Obiteljski centar već je aktivan u pružanju socijalnih usluga ovoj grupi korisnika i njihovim obiteljima, iako u ograničenom opsegu. U narednom trogodišnjem razdoblju udruge osoba s invaliditetom i Obiteljski centar mogu osigurati podršku kroz dodatnu edukaciju specijaliziranih udomitelja (mobilne timove), u suradnji s CZSS, specijaliziranim ustanovama s područja Zagreba te udrugama koje već imaju iskustva u pružanju podrške specijaliziranom udomiteljstvu (Udruga za promicanje inkluzije iz Zagreba).

Dodatno je potrebno osiguravanje specijaliziranog prijevoza kako bi se djeca s teškoćama i mladi s invaliditetom iz lošije prometno povezanih i ruralnih područja županije mogli integrirati u postojeće socijalne programe i usluge u većim gradskim središtima. Kroz specijalizirani prijevoz i osiguranje usluge asistenta u nastavi ili integracije u redovni odgojno obrazovni sustav kroz prilagođeni program, umanjila bi se potreba smještaja ove grupe korisnika u dom radi školovanja po posebnom programu. Troškovi usluge specijaliziranog prijevoza mogla bi se planirati na županijskoj razini i u proračunima JLS, uz predviđena proračunska sredstva sa razine središnje države.

U narednom trogodišnjem razdoblju prioritet je proširiti obuhvat djece s teškoćama u redovni odgojno-obrazovni sustav bilo kroz prilagođene programe ili posebne razrede, u skladu s Državnim pedagoškim standardom. Uvođenje novih i proširivanje postojećih usluga potrebno je koordinirati s centrima za socijalnu skrb koji na području svoje nadležnosti mogu procijeniti broj djece s teškoćama u razvoju i mladih s invaliditetom. Zbog veličine županije, potrebno je u dogovoru s MZOŠ utvrditi veći broj škola unutar županije koje su predviđene kao škole bez arhitektonskih barijera i škole koje osiguravaju integraciju učenika s teškoćama.

Budući da je, prema prikupljenim podacima, samo Grad Kutina imao strategiju izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom, a Sisak je u procesu njene izrade, potrebno je da i drugi gradovi pristupe izradi ovih strateških dokumenata (do kraja 2012.) sukladno obavezama koje je RH preuzela potpisujući Konvenciju UN-a o pravima osoba s invaliditetom kao i obvezama koje proizlaze iz Nacionalne strategije za izjednačavanje mogućnosti za osobe s invaliditetom. Pri tome je potrebno posebnu pozornost posvetiti koordiniranju lokalnih planova razvoja mreže razvoja usluga za djecu s teškoćama u razvoju i mlade s invaliditetom s planovima i strategijama koje na nacionalnoj razini provode nadležna ministarstva (posebno MZSS, MOBMS i MZOŠ).

Usluge smještaja i dnevnih oblika skrbi za odrasle i starije osobe u županiji

Prema prikupljenim podacima, tijekom socijalnog planiranja utvrđeno je da je aktualno stanje smještaja (do listopada 2010. g.) odraslih i starijih osoba iznosio 787 osoba u domovima

socijalne skrbi, udomiteljskim obiteljima i obiteljskim domovima. Od ukupnog broja, oko 5% su osobe s područja drugih županija.

Ukupni kapacitet različitih oblika smještaja iznosi 1030 korisnika, od čega je najrazvijeniji institucionalni smještaj 629 korisnika (61%), zatim udomiteljske obitelji 288 korisnika (28%) te obiteljski domovi 113 korisnika (11%). Ukupan domski smještaj obuhvaća 529 mjesta za starije i nemoćne osobe, 105 mjesta za odrasle osobe s invaliditetom te 100 mjesta za psihički bolesne odrasle osobe. Udomiteljske obitelji mogu smjestiti 249 starijih i nemoćnih osoba, 11 osoba s invaliditetom te 24 psihički bolesne osobe. Obiteljski domovi osiguravaju smještaj za ukupno 95 starijih i nemoćnih te 18 psihički bolesnih osoba.

Prema izvješću CZSS s područja Sisačko-moslavačke županije, u 2009. ukupno je bilo 435 odraslih i starijih osoba smještenih izvan obitelji za koje država plaća smještaj djelomično ili u cijelosti, najviše starijih i nemoćnih osoba (222), zatim psihički bolesnih osoba (113), te drugih osoba s invaliditetom (99). Jedna osoba smještena je zbog ovisnosti o alkoholu ili drogama.

Korisnici odrasle i starije osobe s područja Sisačko-moslavačke županije prema obliku smještaja u 2009.

Broj korisnika prema kategorijama i obliku smještaja	Dom socijalne skrbi	Udomiteljske obitelji	Obiteljski dom	Ukupno
Starija i nemoćna osoba	222	207	89	518
Psihički bolesna odrasla osoba	113	61	33	207
Odrasla osoba s tjelesnim ili mentalnim invaliditetom	99	47	14	160
Osoba ovisna o alkoholu ili drogi	1			1
Ukupno	435	315	136	886

Izvješće CZSS s područja Sisačko-moslavačke županije za 2009. godinu

Omjer smještaja u institucionalnom obliku naspram izvaninstitucionalnog je nešto malo više u korist izvaninstitucionalnog (51%).

Na području županije, 96 udomiteljskih obitelji ima dozvolu za skrb o svim kategorijama odraslih i starijih osoba. Udio nesrodničkih udomitelja za odrasle i starije osobe je 91% (RH 77%), što ukazuje na ciljano regrutiranje udomitelja iz populacije koja nije izravno vezana uz potencijalne korisnike nego je zainteresirana za profesionalni angažman. U 2009. godini bilo je i oko 5% svih udomitelja bez ijednog korisnika (RH 7%). Prosječan broj korisnika po udomiteljskoj obitelji koje skrbe od jedne do četiri odraslih i starijih osoba je 3,3, a najviše je udomitelja sa četiri korisnika. Broj odraslih osoba smještenih u udomiteljske obitelji na području mjesne nadležnosti CZSS je 182 (58%), dok je 133 (42%) osoba smješteno na području drugih CZSS za koji je matični CZSS donio rješenje. U županiji je dvoje udomitelja koji imaju više od četiri korisnika, što je iznad dozvoljenog limita koji je propisan Zakonom o udomiteljstvu.

Prema podacima prikupljenim tijekom socijalnog planiranja, u županiji djeluje sedam obiteljskih domova za starije i nemoćne osobe u kojima su smješteni korisnici za koje država djelomično ili

u potpunosti pokriva troškove smještaja, te jedan obiteljski dom za psihički bolesne odrasle osobe. Ukupan kapacitet obiteljskih domova je 113 osoba, od kojih je četiri s područja drugih županija. Oko 17% odraslih i starijih osoba iz Sisačko-moslavačke županije smješteno je u obiteljske domove na području drugih županija.

Odrasle osobe s invaliditetom, osobe od 19 godina starosti na dalje

Prema podacima CZSS, u 2009. na području Županije bilo je 160 odraslih osoba s tjelesnim ili mentalnim invaliditetom smješteno izvan vlastite obitelji. Najveći broj osoba s invaliditetom, oko 62% smješteno je u domovima socijalne skrbi, 29% smješteno je u udomiteljske obitelji, a 10% u obiteljske domove. Sve osobe s invaliditetom smještene u obiteljskim domovima su izvan područja Sisačko-moslavačke županije.

Prema podacima prikupljenim tijekom županijskog planiranja alternativni oblici smještaja za odrasle osobe s invaliditetom zastupljene su samo kroz 10 udomiteljskih obitelji koje osiguravaju smještaj za 11 korisnika, sve s područja Sisačko-moslavačke županije, dok je ostalih 36 osoba iz ove skupine korisnika smješteno u udomiteljske obitelji izvan područja Županije.

Na području županije, u Komarevu (mjesto u blizini Siska) nalazi se nova ustanova Centar za rehabilitaciju Komarevo, ustanova socijalne skrbi za smještaj osoba s intelektualnim teškoćama, čiji je osnivač država. Djelatnost Centra za rehabilitaciju Komarevo je pružanje usluga izvan vlastite obitelji za odrasle osobe s umjerenom, težom i teškom mentalnom retardacijom i pridruženim smetnjama i to usluge smještaja: prehrane, njege i brige o zdravlju, osposobljavanja u posebnim uvjetima, medicinske i psihosocijalne rehabilitacije, radnih aktivnosti, te usluga organiziranog provođenja slobodnog vremena, kao i pružanja usluga boravka navedenim korisnicima. Raspoloživi kapacitet ove ustanove je 105 korisnika, 39 korisnika za pružanje usluga smještaja i 66 korisnika za pružanje usluga boravka. Centar za rehabilitaciju Komarevo osigurava mogućnost, odnosno kapacitet za hitni privremeni smještaj, prema dogovoru s nadležnim Centrima za socijalnu skrb. U listopadu 2010. popunjenost kapaciteta iznosila je 28 korisnika na stalnom smještaju (71%), a u dnevnom boravku svega 19 korisnika (29%). Broj korisnika s područja županije iznosio je 42 osobe te 5 osoba iz drugih županija. Na listi čekanja za uslugu smještaja bile su 2 osobe.

Centar za rehabilitaciju Komarevo

Ime ustanove	Ukupan broj korisnika	Raspoloživi kapacitet	Broj korisnika iz županije (broj iz drugih županija)	Broj zaposlenih u organizaciji
Centar za rehabilitaciju Komarevo	47	105	42 (5)	31

Obzirom na reformu sustava socijalne skrbi, trend deinstitucionalizacije i razvoja socijalnih usluga u zajednici, Centar za rehabilitaciju Komarevo radi planove transformacije rezidencijalnih usluga, te u svom daljnjem razvoju veliki naglasak stavljaju na razvoj izvaninstitucionalne skrb kroz mobilne timove koji bi omogućili pružanje terapijskih i rehabilitacijskih usluga u domu korisnika s naglaskom na korisnike u prometno izoliranim područjima, te savjetodavne usluge i

psihoedukacijske usluge za članove obitelji u svrhu zadržavanja korisnika u njegovom primarnom okruženju. U svrhu obuhvata korisnika iz prometno izoliranih dijelova županije, Centar planira osigurati specijalizirani prijevoz te osigurati sufinanciranje JLS u podmirenju troškova prijevoza korisnika s područja nadležnosti. Osim navedenih usluga Centar Komarevo bi kroz dnevni boravak mogao osigurati uslugu smještaja korisnika koji se inače nalaze na skrbi u svojoj obitelji, za vrijeme bolesti ili kraćeg odmora za članove obitelji koji pružaju skrb (respice care), te bi se obzirom na stručne resurse trebao angažirati na podršci razvoja specijaliziranog udomiteljstva kroz mobilne timove i edukaciju (u suradnji sa CZSS). U okviru planova transformacije Centar treba izvidjeti mogućnosti za organiziranje stambenih zajednica uz podršku u manjim raspoloživim nekretninama. Nekretnine je moguće osigurati u suradnji s JLS, a podrška životu u stambenim zajednicama može se osigurati uz popunjavanje tima stručnih radnika Centra za rehabilitaciju Komarevo kao mobilnog interdisciplinarnog tima stručnjaka.

Kao pružatelji ostalih izvaninstitucionalnih usluga javljaju se udruge osoba s invaliditetom te u vrlo ograničenom obimu Obiteljski centar. Procjenjuje se da su udruge osoba s invaliditetom najrazvijenije u odnosu na sve ostale udruge pružatelje socijalnih usluga na području Sisačko-moslavačke županije, te se najčešće pojavljuju kao korisnici proračunskih sredstava jedinica lokalne samouprave, iako još uvijek s vrlo ograničenim sredstvima.

Izvaninstitucionalne usluge za osobe s invaliditetom na području županije raznolike su, ali su dostupne uglavnom na području većih gradova, te u manjoj mjeri na području ostalih naselja kroz članstvo u drugama osoba s invaliditetom. Usluga specijaliziranog prijevoza vrlo je ograničena, što sigurno ima utjecaja i na iskorištenost postojećih kapaciteta pojedinih usluga i programa.

Izvaninstitucionalne soc. usluge za osobe s invaliditetom starije od 19 godine koje pružaju udruge

Vrsta socijalne usluge	Ime organizacije	Grad/ Mjesto	Broj korisnika (Kapacitet)
Pomoć i njega u kući	Udruga „OSI“ Kutina	Kutina	18 (22)
Usluge specijaliziranog prijevoza	Udruga osoba s invaliditetom distrofije, cerebralne i dječje paralize i osoba s ostalim tjelesnim invaliditetom Grada Siska	Sisak	15
	Udruga osoba s invaliditetom Sisačko – moslavačke županije	Petrinja	10 (15)
	Udruga „OSI“ Kutina	Kutina	8 (8)
Usluga osobnog asistenta za osobe s najtežim stupnjem invaliditeta	Udruga osoba s invaliditetom distrofije, cerebralne i dječje paralize i osoba s ostalim tjelesnim invaliditetom Grada Siska	Sisak	3
	Udruga osoba s invaliditetom Sisačko – mosl.žup.	Novska	1
	Udruga „OSI“ Kutina	Kutina	10 (15)
Usluge podrške u zapošljavanju (radni asistenti)	Udruga „OSI“ Kutina	Kutina	2 (2)

Usluge tumača znakovnog jezika za osobe s teškoćama sluha	Udruga gluhih i nagluhih osoba Grada Siska ¹⁰	Sisak	13
Stručna podrška u obitelji za osobe s intelektualnim teškoćama koje žive u vlastitom domu	Udruga za pomoć osobama s mentalnom retardacijom Grada Siska	Sisak	15 – 20
Posudionica ortopedskih pomagala	Udruga osoba s invaliditetom Sisačko – moslavačke županije	Petrinja	5(10)
Psihosocijalna pomoć i savjetovanje	Udruga osoba s invaliditetom Sisačko – moslavačke županije	Petrinja	10(10)
	Udruga „OSI“ Kutina	Kutina	26 (30)
Usluga informiranja i savjetovanja	Udruga osoba s invaliditetom Sisačko – moslavačke županije	Petrinja, Novska, Glina, Dvor, Hrvatska Kostajnica, Hrvatska Dubica, Sunja, Majur	134/nije određen
Radionice (kreativna / kombiniranih tehnika, sportska)	Udruga „OSI“ Kutina	Kutina	26 (30)
Klubovi osoba s invaliditetom (druženje, organiziranje izleta, predavanja i slično)	Udruga za pomoć osobama s mentalnom retardacijom Grada Siska	Sisak	15 (40)
	Udruga gluhih i nagluhih Grada Siska	Sisak	20 (40)
	Udruga osoba s invaliditetom distrofije, cerebralne i dječje paralize i osoba s ostalim tjelesnim invaliditetom Grada Siska	Sisak	10 (50)
	Udruga „OSI“ Kutina	Kutina	52 (80)
	Udruga osoba s invaliditetom Sisačko – moslavačke županije	Petrinja, Glina	10 (20)
Rehabilitacijski programi ili usluge za osobe s invaliditetom			
Usluge logopeda – rehabilitacija jezično – govorne funkcije kod osoba sa CVI i TOM i drugi poteškoća vezanih uz ta stanja (matematičke sposobnosti, orijentacija itd.)	Udruga osoba s invaliditetom Sisačko – moslavačke županije	Petrinja, Sisak	3 (5)
Usluge radnog terapeuta	Udruga osoba s invaliditetom Sisačko – moslavačke županije	Novska	1 (5)

¹⁰ Udruga gluhih i nagluhih osoba Grada Siska ima jednog tumača znakovnog jezika za osobe s teškoćama sluha koji pruža uslugu za 13 korisnika na području Siska, Petrinje, Gline i Novske.

Psihički bolesne odrasle osobe

Mrežom MZSS iz 2006. godine za psihički bolesne odrasle osobe definirane su ukupne potrebe za 195 osoba. Prema izvješćima CZSS, u 2009. godini na smještaju izvan vlastite obitelji bio je ukupno 207 psihički bolesnih osoba, što ukazuje na veće potrebe nego što je definirano Mrežom iz 2006.

Trenutni omjer smještaja u domove i izvaninstitucionalne oblike je u korist institucionalnih oblika, i to 55% u odnosu na 45% smještenih korisnika u udomiteljskim obiteljima i obiteljskim domovima, što je za 5% manje smještaja u izvaninstitucionalnim oblicima skrbi obzirom na omjere definirane Mrežom iz 2006. Od ukupno 207 psihički bolesnih odraslih osoba s područja županije (za koje država plaća smještaj djelomično ili u cijelosti), 113 korisnika smješteno je u domove socijalne skrbi, 61 u udomiteljske obitelji, a 33 u obiteljske domove.

Na području županije nalazi se devet udomiteljskih obitelji, ukupnog kapaciteta 28 korisnika koje skrbe za 24 korisnika, 20 iz županije te četiri iz drugih županija. Jedini obiteljski dom nalazi se na području Kutine. Ovaj obiteljski dom skrbi za ukupno 18 korisnika, 16 iz županije te dva iz drugih županija. U alternativnim oblicima skrbi u drugim županijama nalazi se ukupno 52 psihički bolesne odrasle osobe.

Tijekom socijalnog planiranja dobiveni su podaci o Domu za smještaj psihički bolesnih odraslih osoba kapaciteta 100 korisnika, koji se nalazi u Petrinji u sustavu županijske bolnice „Dr. Ivo Pedišić“.

Prema prikupljenim podacima, ostale izvaninstitucionalne oblike skrbi za odrasle psihički bolesne osobe pružaju Obiteljski centar kroz pravno savjetovanje, te Udruga mladih „Novi svijet“ Luščani koja pruža usluge pomoći u kući i posredovanja u ostvarivanju socijalnih i zdravstvenih prava za 15 korisnika. Kapaciteti udruge su vrlo ograničeni jer se usluge financiraju kroz kratkoročne projektne prijedloge pa je i održivost usluga neizvjesna, što je vrlo često slučaj sa izvaninstitucionalnim uslugama čiji pružatelji su udruge. Ovakvi kratkoročni oblici financiranja veliki su rizik za daljnji razvoj usluga, a ujedno prisiljavaju udruge da značajan dio svojih resursa, umjesto na razvoj kvalitete i povećanje obuhvata korisnika, usmjeravaju na osiguravanje sredstava za rad. U slučaju izostanka financiranja korisnici ostaju bez usluga, lokalna zajednica ostaje bez značajnog društvenog resursa pa ulaganja u ponovni razvoj nadmašuju ulaganja u održive mehanizme financiranja.

Prioriteti razvoja usluga smještaja i dnevne skrbi za odrasle osobe s invaliditetom i odrasle psihički bolesne osobe u razdoblju 2011 – 2014. godine

Mrežom domova socijalne skrbi i djelatnosti socijalne skrbi Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi iz 2006. godine, predviđeni omjer smještajnih kapaciteta za osobe s invaliditetom je 50% u domovima, 15% u obiteljskim domovima, 15% u stanovanju uz podršku te 20% u udomiteljskim obiteljima. Također su predviđene ukupne potrebe za više od 500 osoba s invaliditetom (tjelesnim i intelektualnim teškoćama) od čega oko 80% za osobe s intelektualnim teškoćama. Mrežom iz 2006., posebno su procijenjene potrebe za smještajem i 15 osoba s oštećenjem sluha

te 27 osoba s oštećenjem vida (prema istom omjeru oblika smještaja), no za tu skupinu osoba s invaliditetom je u 2011. g. potrebno napraviti novu procjenu potreba u suradnji CZSS s udrugama osoba s invaliditetom te razmotriti opciju prioritetne integracije u zajednicu uz osiguranje usluga koje podupiru njihovo puno uključivanje u sve usluge dostupne i drugim građanima, pojačati uloge centara za rehabilitaciju, a smještaj svesti na minimum osim za osobe koje imaju više potrebe te su potpuno bez obitelji.

U narednom trogodišnjem razdoblju potrebno je intenzivirati razvoj alternativnih oblika skrbi. Proces deinstitucionalizacije odraslih osoba s invaliditetom potrebno je bazirati na razrađenim individualnim planovima korisnika koji će procijeniti vrstu i razinu oštećenja te oblike izvaninstitucionalne skrbi uključujući programe rehabilitacije u zajednice te podršku stručnih službi u zapošljavanju i cijeloživotnom obrazovanju. Aktivnost izrade individualnih planove treba provesti do kraja 2012. g.

Postojeći kapaciteti udomiteljskih obitelji dostatni su za smještaj trećine od ukupnog broja osoba s invaliditetom, predviđenih Mrežom domova socijalne skrbi za tu vrstu smještaj. Do kraja 2014. g. potrebno je osigurati 11 udomiteljskih obitelji, a do kraja 2017. g. dodatnih 11. U tu svrhu potrebno je izraditi planove ciljanog regrutiranja nesrodničkih obitelji (oko 18) koji će osigurati profesionalnu i stručnu podršku osobama s invaliditetom u svom domu. Planovi razvoja udomiteljstva moraju uključiti i razvoj usluge mobilnih timova za podršku 32 udomiteljske obitelji, koji se mogu formirati od postojećih stručnih resursa centara za socijalnu skrb i Centra za rehabilitaciju Komarevo na način da centri za socijalnu skrb vode brigu o kvaliteti usluga, a Centar Komarevo o dodatnoj edukaciji i stručnoj podršci udomiteljskim obiteljima.

Na području županije nema obiteljskih domova za ovu korisničku skupinu pa je okvirna procjena da je potrebno osigurati uvjete za osnivanje dva doma, svaki kapaciteta do 15 osoba.

Uz proširenje alternativnih oblika skrbi potrebno je povećati opseg postojećih socijalnih usluga koje uglavnom za sada pružaju samo udruge te razvijati nove kao što su usluga asistenta u nastavi, usluga podrške u zapošljavanju (radni asistent), obuka za samostalno kretanje osoba s teškoćama vida, usluge pravne pomoći, knjižnica za slijepe. Ovaj prioritet moguće je ostvariti kroz umrežavanje kvalitetnih izvaninstitucionalnih usluga u lokalnim zajednicama koji objedinjuje tzv. „pristup dvostrukog kolosijeka“ socijalnom uključivanju osoba s invaliditetom. Ovaj pristup bazira se na uspostavi ravnoteže između usluga koje podržavaju integraciju osoba s invaliditetom u redovni sustav odgoja i obrazovanja, zdravstva, tržišta rada, socijalne skrbi i drugih javnih usluga (prijevoz, kulturne i društvene usluge) te visoko specijaliziranih usluge u svrhu zadovoljavanja složenijih potreba osoba s težim vrstama i stupnjevima invaliditeta. Stoga je posebno važno da jedinice regionalne i lokalne samouprave razviju mehanizme višegodišnje financiranje/sufinanciranje projekata i programa udruge koji doprinose afirmaciji ovog pristupa te realizacije prava osoba s invaliditetom i jednakih mogućnosti.

Do 2012. g. potrebno je izraditi individualne planove za sve psihički bolesne odrasle osobe, te intenzivirati razvoj alternativnih oblika skrbi. Okvirna projekcija od 22 udomiteljske obitelji te tri obiteljska doma, svaki kapaciteta do 15 korisnika, mogli bi pokriti postojeće potrebe, čime bi se i omjer korisnika smještenih u dom socijalne skrbi i udomiteljstvo doveo na potrebnu razinu. Ove prioritete moguće je ostvariti u do kraja 2017. g. Razvoj mreže udomitelja potrebno je koordinirati s razvojem zdravstvenih usluga i usluga patronaže, a kako bi se osigurala kvaliteta

skrbi potrebno je organizirati mobilne timove povezujući se s dostupnim stručnim resursima u zdravstvu, prvenstveno u NPB Popovača.

Do kraja 2013. g., nakon izrade individualnih planova za sve korisnike, za odrasle osobe s invaliditetom i za psihički odrasle bolesne osobe, potrebno je da CZSS u suradnji s MZSS preispitaju opcije za organiziranje usluge organiziranog stanovanja uz podršku. Također je potrebno osigurati suradnju s JLS kako bi se procijenili raspoloživost adekvatnih nekretnina, te kako bi se pristupilo izradi projektnih ideja kojima bi se mogla osigurati značajnija sredstva iz europskih strukturnih fondova (ESF, ERDF).

Starije i nemoćne osobe

Usluge smještaja za starije i nemoćne osobe relativno su dobro razvijene, no obzirom na trend starenja populacije u županiji, izgledno je da će u narednom razdoblju trebati posebnu pozornost obratit na razvoj mreže izvaninstitucionalnih usluga za ovu korisničku skupinu.

Mrežom domova iz 2006. g. MZSS je za ovu korisničku skupinu procijenilo ukupni smještajni kapacitet na 653 korisnika od čega 483 u institucionalnom obliku, a 170 u udomiteljskim obiteljima. Prema evidenciji CZSS za 2009. g. ukupno je 518 starijih i nemoćnih osoba bilo smješteno izvan vlastite obitelji za koje država plaća u cijelosti ili djelomično smještaj. Od ukupnog broja 222 osobe smještene su u domove socijalne skrbi, 207 u udomiteljske obitelji te 89 u obiteljske domove.

Na području Županije, prema prikupljenim podacima, evidentirano je 77 udomiteljskih obitelji za starije i nemoćne, ukupnog kapaciteta 249 korisnika. Iskorištenost kapaciteta iznosi 88% (218 korisnika), s mogućnošću prijema dodatne 31 osobe. 206 (94%) korisnika je s područja Sisačko-moslavačke županije, a 12 (5%) iz drugih županija. Na području Županije nalaze se i dva županijska doma za starije i nemoćne osobe. Broj korisnika u domovima iznosi 416, od čega je 386 (93%) s područja Sisačko-moslavačke županije, a 30 (7%) iz drugih županija.

Usluge smještaja starijih i nemoćnih osoba u domovima na području županije, do listopada 2010. godini

Ime ustanove	Ukupan broj korisnika	Raspoloživi kapacitet (broj slobodnih mjesta)	Broj korisnika iz županije (broj iz drugih županija)	Broj korisnika na listi čekanja iz županije	Broj korisnika na listi čekanja iz drugih županija	Broj zaposlenih u organizaciji
<i>Dom za starije i nemoćne osobe Sisak</i>	224	232 (8)	209 (15)	1300	78	70
<i>Dom za starije i nemoćne osobe Petrinja</i>	192	192	177 (15)	164	19	57
<i>Ukupno</i>	<i>416</i>	<i>432</i>	<i>386 (30)</i>	<i>1464</i>	<i>97</i>	<i>127</i>

Popunjenost u ova dva doma je 96%, a od ukupno raspoloživog smještajnog kapaciteta (432) do listopada 2010. bilo je slobodno 8 mjesta, s projekcijom za dodatnim popunjavanjem za 4 osobe do kraja godine u Domu za stare i nemoćne Sisak. Na smještaj za dom čeka ukupno 1561 osoba, od čega 1464 (94%) iz Sisačko-moslavačke županije, a 97 osoba (6%) iz drugih županija. Najveću listu čekanja ima Dom za stare i nemoćne osobe Sisak, 83% od ukupnog broja osoba koje su na čekanju za smještaj.

Osim županijskih domova, smještaj za starije i nemoćne osobe osiguran je i kroz 18 obiteljskih domova, ukupnog kapaciteta 244 korisnika (ažurirani podaci za izradu nove Županijske razvojne strategije).

Usluge smještaja starijih i nemoćnih u obiteljskim domovima za koje država u cijelosti ili djelomično plaća troškove, do listopada 2010. g.

Naziv Obiteljskog doma (grad/mjesto)	Broj korisnika	Raspoloživi kapacitet	Broj korisnika iz županije	Broj korisnika iz drugih županija
<i>Anđelka Pjevac - Glina</i>	9	9	8	1
<i>„Ema“ - Novska</i>	13	13	13	0
<i>„Vita“ - Novska</i>	15	18	14	1
<i>„Ivanušić“ - Novska</i>	5	10	5	0
<i>OB DOM Sarkotić - Sisak</i>	3	3	3	0
<i>OB DOM Prebeg - Sisak</i>	4	4	4	0
<i>OB DOM Rogulja - Sisak</i>	4	4	4	0
<i>Ukupno</i>	53	61	51	2

Prema podacima CZSS, do listopada 2010. g. u sedam obiteljskih domova na području županije, smješteno je 53 korisnika za koje država u cijelosti ili djelomično pokriva troškove. 51 korisnik (82%) je s područja Sisačko-moslavačke županije, a dvoje korisnika (3%) su iz drugih županija. Ukupna iskorištenost kapaciteta u tih sedam domova iznosi 85%.

Prema podacima prikupljenim tijekom socijalnog planiranja palijativna skrb za starije i nemoćne nije razvijena, a centri za socijalnu skrb procjenjuju da je trenutno šest starijih i nemoćnih osoba u potrebi za ovim oblikom skrbi.

Pokrivenost populacije starih i nemoćnih osoba uslugom institucionalnog i izvaninstitucionalnog smještaja u Sisačko-moslavačkoj županiji, listopad 2010. g.

Ukupno starijih od 65 godina u županiji	33.585
<i>Ukupno kapacitet za institucionalnu skrb</i>	432
<i>Udio (%) županijskih kapaciteta za smještaj u domovima socijalne skrbi u odnosu na broj stanovnika starijih od 65 godina u županiji</i>	1,2%
Ukupno korisnika iz županije u svim domovima u županiji	386
<i>Broj svih korisnika iz županije u domovima za starije i nemoćne na 1000 stanovnika starijih od 65 godina u županiji</i>	8,7
<i>Udio (%) korisnika iz županije u domovima u županiji u odnosu na broj stanovnika starijih od 65 godina u županiji</i>	1,1%

Ukupno korisnika iznad 65 godina u domovima u županiji 2009. g. (financiran ili sufinanciran smještaj od strane MZSS)	222
<i>Udio (%) korisnika iznad 65 godina u domovima u županiji 2009. g. (financiran ili sufinanciran smještaj od strane MZSS) na broj stanovnika iznad 65 godina</i>	0,6%
Nacionalni prosjek – omjer svih korisnika institucionalne skrbi u odnosu na broj stanovnika starijih od 65 godina (pokrivenost na razini EU je 5%) ¹¹	2%
Ukupno korisnika iznad 65 godina u izvaninstitucionalnim oblicima (udomiteljstvo i obiteljski domovi) u županiji 2009. g. (financiran ili sufinanciran smještaj od strane MZSS)	290
<i>Broj korisnika iznad 65 godina iz županije u izvaninstitucionalnim oblicima smještaja na 1000 stanovnika starijih od 65 godina u županiji (financiran ili sufinanciran smještaj od strane MZSS)</i>	11,5
Udio (%) korisnika iznad 65 godina u izvaninstitucionalnim oblicima u županiji 2009. g. (financiran ili sufinanciran smještaj od strane MZSS) na broj stanovnika iznad 65 godina.	0,8%

Ukupna pokrivenost institucionalnim smještajem je nedostatna (1,2%) i ispod nacionalnog prosjeka (oko 2%), ali još uvijek veća nego što je pokrivenost populacije iznad 65 godina (0,8%) izvaninstitucionalnom skrbi u oba oblika (s većim udjelom udomiteljstva), koja je ipak iznad nacionalnog prosjeka za udomiteljstvo starijih i nemoćnih (nacionalni prosjek u 2008. g. je oko 0,3%). Starije osobe kojima država plaća smještaj, u većem udjelu smještene su u izvaninstitucionalne oblike smještaja, 0,6% je onih kojima država financira smještaj u domu te 0,8% onih kojima država financira smještaj u izvaninstitucionalnim oblicima skrbi.

Osnovni problemi koji su prepoznati tijekom socijalnog planiranja su nedostatni kapaciteti institucionalnog smještaja za starije osobe u županijskim domovima za starije s obzirom na broj zahtjeva za smještaj, neadekvatne cijene usluge te nedostatak kriterija imovinskog cenzusa. Tijekom radionice socijalnog planiranja, istaknut je problem dostupnosti usluge županijskog Doma starijim osobama slabijeg imovinskog statusa, nedostatak kriterija koji bi se odnosio na imovinski cenzus, ali i zdravstveno stanje te trenutna cijena usluge Doma koja je ispod ekonomske pa i oni korisnici koji su boljeg imovinskog statusa, kojima obitelj može platiti smještaj ili koji posjeduju nekretnine, plaćaju jednako nisku cijenu smještaja u županijskom Domu kao i oni koji to ne mogu.

Na području županije provodi se Program međugeneracijske solidarnosti, kojeg u većem dijelu sufinancira Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti dok se kao nositelji aktivnosti pojavljuju jedinice lokalne samouprave, a u okviru kojeg se pružaju usluge dnevnog boravka i pomoći u kući starijim i nemoćnim osobama.

¹¹ Žganec, N., S. Rusac i M. Laklija. "Trendovi u skrbi za osobe starije životne dobi u Republici Hrvatskoj i u zemljama Europske unije", *Revija za socijalnu politiku*, 15 (2008), 2:171-188

Pokrivenost populacije starih i nemoćnih osoba uslugom pomoći u kući u sustavu socijalne skrbi i međugeneracijske solidarnosti u Sisačko-moslavačkoj županiji, listopad 2010. g.

Ukupno broj starijih od 65 godina	33.585
Ukupno broj korisnika usluge pomoći i njegu u kući u županiji	1.329
<i>Broj korisnika usluge pomoći i njege u kući na 1000 stanovnika starijih od 65 godina u županiji</i>	2,5
<i>Udio (%) korisnika usluge pomoći i njege u kući u odnosu na broj stanovnika starijih od 65 godina u županiji</i>	3,9 %
Ukupno korisnika stalne pomoći CZSS iznad 65 godina (2009.)	1.073
<i>Broj korisnika stalne pomoći iznad 65 godina na 1000 stanovnika iznad 65 godina</i>	3,1
<i>Udio (%) korisnika stalne pomoći u odnosu na broj stanovnika starijih od 65 godina u županiji</i>	3,2%
Ukupan broj korisnika doplatka za tuđu pomoć i njegu iznad 65 godina (2009.)	1.960
<i>Broj korisnika doplatka za tuđu pomoć i njegu iznad 65 godina na 1000 stanovnika iznad 65 godina</i>	1,7
<i>Udio (%) korisnika doplatka za tuđu njegu i pomoć u odnosu na broj stanovnika starijih od 65 godina u županiji</i>	5,8%
Ukupan broj korisnika dnevnog boravka	121
<i>Udio (%) korisnika dnevnog boravka u odnosu na broj stanovnika starijih od 65 godina u županiji</i>	0,3 %

Pokrivenost osoba starije dobi uslugom pomoć u kući, veća je od pokrivenosti svih oblika usluga smještaja za starije iz županije kojima država i lokalna zajednica osigurava uslugu (2,5 na 1.000 stanovnika starijih od 65 godina ili 3,9%) što je dobar trend, no postoji potencijal za širenjem ove usluge, kao i u čitavoj zemlji. Prema prikupljenim podacima tijekom socijalnog planiranja potrebu za proširenjem opsega usluge iskazali su gradovi Glina, Petrinja i Kutina. Proširenje usluge uključujući i uslugu dostave gotovih obroka potrebna je na području Hrvatske Kostajnice, Novske te u općinama Majur, Donji Kukuruzari i Hrvatska Dubica

Uzevši u obzir podatke CZSS o korisnicima doplatka za tuđu pomoć i njegu što je dobar kriterij za procjenu potrebe za ovim oblikom usluge, najviše korisnika ovog prava upravo je osoba iznad 65 godina, njih 1.960 (60,42%). To je udio od 1,7 korisnika te pomoći na tisuću stanovnika iznad 65 godina, odnosno 5,8% u ukupnom udjelu populacije starijih od 65 godina.

Kad se uzmu u obzir podaci o broju korisnika stalne pomoći i korisnika doplatka za pomoć i njegu u kući starijih od 65 godina, broja korisnika na listi čekanja za institucionalni smještaj, kao i trenda starenja u županiji, okvirna procjena je da bi minimum opsega usluga pomoć u kući mogao biti i četiri puta veći u odnosu na sadašnji opseg ovih usluga. Time bi se i značajno doprinijelo prevenciji smještaja starijih u domove. Zbog toga je do 2014. prioritet postupno pripremiti projekte koji bi se uz sufinanciranje JP(R)S i JLS prijavili na strukturne fondove EU

2013.-2016., uz prethodno razvijen sustav za provedbu standarda kvalitete usluge i individualizaciju usluga prema potrebama korisnika.

Izvaninstitucionalne usluge dnevnog boravka i pomoći i njege u kući za starije osobe koje pružaju udruge i ustanove

Vrsta usluge	Ime organizacije	Broj korisnika/kapacitet	Grad/Mjesto	Broj zaposlenih u organizaciji
Pomoć i njega u kući	Udruga mladih „Novi svijet“ Luščani	120	Sisak, Petrinja, Martinska Vas	8
	Gradsko društvo Crvenog križa Glina	258	Grad Glina i 67 naselja	8
Ukupno 378				
Dnevni boravak	Dom za starije i nemoćne osobe Sisak	34 (50)	Sisak	70
Ukupno 34				
PREHRANA	Dom za starije i nemoćne osobe Sisak	108 (100)	Sisak	70
Priprema obroka u domaćinstvu	Udruga mladih „Novi svijet“ Luščani	30	Sisak, Petrinja, Martinska Vas	2
Ukupno 138				
Druge usluge Preventivna medicinska	Udruga mladih „Novi svijet“ Luščani	220	Sisak, Petrinja, Martinska Vas	1
Ukupno 220				

2007. godine Dom za starije i nemoćne osobe Sisak započeo je provedbu Projekta 3+2, u sklopu kojeg je pokrenut dnevni boravak za 50 vanjskih korisnika. Sredstva za provedbu osigurana su kroz Program za inovacije i učenje, kojeg je provodilo MZSS u okviru Projekta reforme sustava socijalne skrbe, a preko darovnice Svjetske banke. Projekt 3+2 trajao je do listopada 2009. g. kada je Dom uveo praksu financiranja troškova usluge kroz tripartitno sufinanciranje po formuli 1/3 korisnik, 1/3 grad Sisak i 1/3 Županija. Obzirom na sve veće osiromašivanje stanovništva, korisnici sve teže i teže sudjeluju u troškovima usluge pa uprava Doma nastoji osigurati njihov dio cijene kroz sustav sponzoriranja. Do kraja listopada 2010. godine na taj način sponzorirano je devet korisnika, a neki od sponzora su i poduzeća. Ovakva inicijativa ustanove socijalne skrbi primjer je dobre prakse poticanja i razvoja društveno odgovornog poslovanja u lokalnoj zajednici. Praksa društvene odgovornosti poduzeća odnose se na cjelokupni raspon njegovog djelovanja, i na sve odnose koje pri tom uspostavlja, uključujući i to kako zapošljava, osposobljava i utječe na razvoj vlastitih ljudi, kako ulaže u društvenu zajednicu i poštuje ljudska prava, što određuje ukupni utjecaj tog poduzeća na zajednicu u kojoj djeluje i doprinosi razvoju društvene kohezije.

Europska unija potiče razvoj društveno odgovornog poslovanja kroz čitav niz inicijativa pa je i 2005. bila proglašena godinom društveno odgovornog poslovanja. Unatrag zadnjih pet godina ovaj trend je sve prisutniji u poslovanju hrvatskih poduzeća. Dom za starije i nemoćne osobe Sisak pruža i izvaninstitucionalnu uslugu prehrane za ukupno 108 korisnika, što je usluga koja se pruža na ekonomskoj osnovi i uključuje pripremu obroka i njegov prijevoz, odnosno korisnik može i sam doći po obroku pri čemu je cijena usluge niža¹².

Od ostalih izvaninstitucionalnih, usluga pomoći i njege u kući pruža se za najveći broj korisnika (378). Na području Gline i 67 okolnih naselja, Gradsko društvo Crvenog križa pruža ovu uslugu za 258 korisnika sa svega osam zaposlenih, što znači da na jednog zaposlenog dolazi 32,2 korisnika, što je daleko iznad standarda usluge u okviru programa pomoći i njege u kući MOBMS (13,8 do 17,1 korisnika po zaposlenom za područje Sisačko-moslavačke županije). Obzirom da Gradsko društvo CK na ovaj način kompenzira nedostatak nacionalnog programa međugeneracijske solidarnosti, u narednom razdoblju bitno je u suradnji s JLS i Županijom osigurati dodatna sredstva za zapošljavanje dodatnih gerontodomaćica kako bi se standard kvalitete usluge doveo na razinu nacionalnog.

Trendovi skrbi za starije ukazuju na sve veću potrebu integriranja socijalno-zdravstvenih usluga za što su dobar primjer usluge Udruge mladih „Novi svijet“. Tijekom županijskog planiranja, utvrđeno je da je razina koordinacije socijalne i zdravstvene skrbi o starijima nedovoljna, te da u narednom razdoblju treba ove usluge što više integrirati.

***Prioriteti razvoja usluga smještaja i dnevne skrbi za starije i nemoćne osobe
u razdoblju 2011 – 2014. godine***

U narednom trogodišnjem razdoblju prioritet je adaptirati dio nekorištenog prostora Doma zdravlja i prenamijeniti ga u Dom za starije i nemoćne, u općini Dvor. Obzirom da je otvaranje Doma za starije i nemoćne jedna od prioritetnih aktivnosti Županije, najizglednije je za prijavu na natječaje EU. Projektna dokumentacija je u izradi, a obzirom da se ovaj prioritet poklapa s prioritetima Sisačko-moslavačke županije postoji dobra osnova za prijavu projekta u partnerstvu sa Županijom.

Do 2013. potrebno je izraditi individualne planove korisnika u svim oblicima smještaja za starije i nemoćne.

Do kraja 2012. županijski domovi za starije i nemoćne, u suradnji s MZSS, mogu izraditi novi katalog svojih usluga te sukladno tome izraditi prijedlog za nove cijene i dodatne kriterije za prijem korisnika koji će se bazirati na procjeni zdravstvenog stanja i potreba te imovinskom cenzusu, čime bi se omogućilo povećanje broja korisnika slabijeg imovnog statusa za koje bi troškove plaćala država, te veće financijsko učešće korisnika koji usluge mogu platiti, što je izneseno kao jedna od većih problema u sadašnjem funkcioniranju domova.

¹² <http://www.domsisak.hr/usluge.php>

Na temelju podataka o trenutnom broju korisnika, potrebama za smještajem i razvijenosti mreže alternativnih oblika skrbi, potrebno je osigurati dodatnih 75 udomiteljskih obitelji te 7 obiteljskih domova. U razvoju udomiteljstva podršku trebaju pružati CZSS pa je u tom kontekstu potrebno osigurati njihovu do-edukacije o načinima umrežavanja postojećih usluga (zdravstvenih i socijalnih) te uvesti trajni sustav supervizije djelatnika CZSS.

U narednom trogodišnjem razdoblju, potrebno je osigurati uslugu palijativne skrbi što bi se u relativno kratkom roku (kraj 2013.) u suradnji s MZSS moglo osigurati u procesu transformacije i reorganizaciju postojećih kapaciteta županijskih domova za starije i nemoćne. Druga opcija je planiranje izgradnje manje županijske ustanove za palijativnu skrb u okviru plana zdravstvene zaštite, te osiguravanje sredstava za ovu investiciju kroz EU fondove.

U razvoju izvaninstitucionalnih usluga treba nastaviti trend i dodatno poboljšati i razviti modele integriranja izvaninstitucionalnih usluga s postojećim zdravstvenim i socijalnim. U tom smislu potrebno je osiguravanje financijske potpore iz JP(R)S i JLS, te uključiti kriterij umrežavanja više pružatelja usluga (udruge, ustanove, privatni sektor) u svrhu prevencije izdvajanja starijih i nemoćnih iz zajednice u kojoj žive i sprečavanja socijalnog isključivanja. Uz osiguravanje usluga u zajednici, dodatni naglasak treba staviti na osnivanje dnevnih boravaka i proširenje programa pomoći i njege u kući, s ciljem da se do kraja 2014. poveća obuhvat starijih i nemoćnih ovom vrstom usluga za 15%. Obzirom na stalni trend starenja stanovništva, potrebno je do kraja 2014. kreirati održivi mehanizam za sustavno povećavanje broja korisnika uslugom pomoći i njege u kući, čiji nositelj može biti županija, ali koji će uključiti sve jedinice lokalne samouprave i njihove fiskalne kapacitete.

Žrtve obiteljskog nasilja

Prema podacima CZSS za 2009. g. u županiji je bilo evidentirano ukupno 736 slučajeva nasilja u obitelji. Od ukupnog broja, u 11% (78) slučajeva evidentirano je nasilje prema djeci, a u 89% (658) slučajeva nasilje nad drugim članovima obitelji, od čega su žene zastupljene sa 65% (427).

Broj evidentiranih slučajeva nasilja u obitelji u centrima za socijalnu skrb u razdoblju u 2009.

CZSS	Prema djeci	Prema drugim članovima obitelji (od toga prema ženama)	Ukupno
<i>CZSS H. Kostajnica</i>	0	21(11)	21
<i>CZSS Glina</i>	21	27	48
<i>CZSS Petrinja</i>	2	190 (162)	192
<i>CZSS Novska</i>	6	103 (94)	109
<i>CZSS Kutina</i>	24	200 (160)	224
<i>CZSS Sisak</i>	25	117	142
<i>Ukupno</i>	78	658 (427)	736

Najveću pojavnost obiteljskog nasilja bilježe CZSS Kutina (224) i CZSS Petrinja (192).

Usluge privremenog smještaja/ skloništa za žrtve obiteljskog nasilja do listopada 2010.

Ime ustanove	Broj korisnika	Raspoloživi kapacitet	Grad/ Mjesto	Broj zaposlenih u organizaciji
Centar za žene Adela	21 žena +24 djece	20 osoba	Sisak	7

Centar za žene Adela jedino je sklonište za žrtve obiteljskog nasilja na području županije. U skloništu je 6 spavaćih soba s 20 kreveta te je kapacitet skloništa 20 osoba u jednom trenutku. Korisnici borave u skloništu najduže 12 mjeseci. Iako zaposleni u skloništu imaju iskustva s korisnicama koje se nakon nekoliko dana vrate u obitelj ili partneru, prosječno trajanje smještaja je 2 – 9 mjeseci. U razdoblju od siječnja do kraja rujna 2010. g. u Centru Adela bio je smješteno ukupno 21 žena i 24 djece, s tim da je njihova projekcija do kraja godine bila dodatnih 15 osoba za smještaj.

Druge izvaninstitucionalne socijalne usluge za žrtve obiteljskog nasilja do listopada 2010

Vrsta socijalne usluge	Ime organizacije	Grad/ Mjesto	Broj korisnika (Kapacitet)
Psihosocijalna pomoć žrtvama nasilja	Centar za žene Adela	Sisak	109 (140)
Pravna pomoć	Centar za žene Adela	Sisak	49 (70)

U okviru skloništa Centar za žene Adela pruža usluge psihosocijalnu pomoći, pravno savjetovanje uključujući i besplatno zastupanje na sudu, te obuku za rad na računalu. Centar također pruža usluge posredovanja kod zapošljavanja pa u tu svrhu surađuje s HZZ i Pučkim otvorenim učilištem u Kutini. Savjetovalište u sklopu Centra pristupačno je i osobama s invaliditetom.

Obzirom da je prema dostupnim podacima centar Adela jedini pružatelj izvaninstitucionalnih usluga za žene žrtve nasilja te da je iz priloženih podataka vidljivo nedovoljna iskorištenost postojećih kapaciteta (usluga pravne pomoći ima mogućnost povećanja obuhvata za 40%), nužno je uspostaviti bolje obrasce suradnje s CZSS kako bi što veći broj potencijalnih korisnika dobilo uslugu.

Od ostalih pružatelja usluga za ovu skupinu korisnika, na području županije pojavljuje se i Obiteljski centar i to s uslugama psihosocijalne pomoći, tematskih predavanja za opću populaciju i savjetovališne usluge za počinitelje nasilja (u 2010. do listopada u savjetovalište je uključeno devet počinitelja nasilja).

Usluga psihosocijalnog tretmana počinitelja nasilja prema uvjetima *Pravilnika o načinu i mjestu provođenja psihosocijalnog tretmana* nije dostupna na području županije. Psihosocijalni tretman počinitelja nasilja provodi se u suradnji s Ministarstvom pravosuđa koje izdaje licence za rad pravnim i fizičkim osobama koje su osposobljene za ovu vrstu tretmana. Ovo je inače deficitarna usluga na području cijele RH i tek se unatrag dvije godine sistematski provodi do-edukacija stručnjaka za tretman počinitelja nasilja. Do-edukaciju provodi Društvo za Psihološku pomoć iz

Zagreba, u suradnji s Ministarstvom pravosuđa i Ministarstvom zdravstva i socijalne skrbi. Do sada je ovaj tip edukacije završilo tri stručnjaka s područja županije, jedan zaposlen u CZSS Hrvatska Kostajnica. Dodatnih stručnih kapaciteta za ovu uslugu ima Grad Zagreb, gdje je edukaciju prošlo 39 stručnjaka, te Zagrebačka županija sa šest stručnjaka.

Prioriteti razvoja usluga za žrtve obiteljskog nasilja u razdoblju 2011 – 2014. godine

Mrežom domova i djelatnosti socijalne skrbi iz 2006. g. ukupne potrebe za smještajem žrtava obiteljskog nasilja procijenjene su na 10 korisnika. Aktualno stanje ukazuje na činjenicu da su trenutne potrebe daleko veće. Obzirom da je trend evidentiranja i postupanja po obiteljskom nasilju u porastu za pretpostaviti je da će i potrebe za različitim vrstama usluga zaštite i podrške žrtvama obiteljskog nasilja biti veće. Zbog toga potrebno je povećati broj osoba osposobljenih za psihosocijalni tretman počinitelja nasilja za dodatnih sedam stručnjaka, do 2014. g. U međuvremenu, CZSS može ugovoriti pružanje usluga s postojećim tri educirana stručnjaka iz županije, stručnjacima iz Grada Zagreba i Zagrebačke županije.

Obzirom da je nasilje nad ženama često povezano s intervencijama obiteljsko pravne zaštite, potrebno je u mreži savjetovaništva planirati tretman žena i djece žrtava nasilja koji nisu spremni ili ne iskazuju potrebu za smještajem u sklonište. Također potrebno je ojačati suradničke mehanizme između policije, suda, zdravstvenih službi i centra za socijalnu skrb kroz jasno postavljene komunikacijske strategije i promptno prijavljivanje nasilja. Periodično provođenje kampanja senzibilizacije protiv nasilja u školama, što je i do sada bila praksa kroz angažman ZZZJ SMŽ te Obiteljskog centra, treba proširiti i osigurati mogućnosti za njihovo provođenje i manjim te prometno izoliranim mjestima u županiji.

Posebno ranjive skupine

Povratnici

Povratak izbjeglica, povratnika i prognanika u RH je definiran *Programom povratka i zbrinjavanja prognanika, izbjeglica i raseljenih osoba* (N.N. 92/98). Povratak izbjeglica je također i kratkoročan prioritet u pristupnim pregovorima za EU te mu se posebni aspekti odražavaju u otvorenim i završnim mjerilima pregovaračkog poglavlja 23.

Pitanja izbjeglica, povratnika i prognanika su navedena i objašnjena u Zajedničkom memorandumu o socijalnom uključivanju kroz prioritete i mjere uključujući: dovršavanje procesa povratka, dovršavanje i obnovu u ratu oštećenog i uništenog stambenog fonda, uvećavanje ulaganja u programe obnove i izgradnje komunalne i socijalne infrastrukture te socijalno-gospodarskog oporavka područja posebne državne skrbi, kao i povećanje sredstava za socijalnu pomoć obzirom da gubitkom statusa prognanika i povratnika jedan dio osoba završava u sustavu socijalne pomoći.

Na području županije u zaštiti povratnika i pružanju različitih socijalnih usluga angažiran je UNHCR u partnerstvu s udrugama te CZSS iz županije.

Jedinice područne i lokalne samouprave nemaju specifične zakonski propisane obaveze u procesu povratka i integracije povratnika. Područne i lokalne samouprave surađuju sa resornim ministarstvima u pojedinim segmentima zbrinjavanja povratnika, naročito u dijelu koji se odnosi na alternativni smještaj, provedbu programa stambenog zbrinjavanja i slično. Tijekom socijalnog planiranja nisu dobiveni podaci o udjelu povratnika u pomoćima i uslugama koje kroz svoje programe financiraju Županija te gradovi i općine.

U početnim godinama povratka manjinskog srpskog naroda u Hrvatsku (1996 - 2000 godine) upravo su Srbi povratnici bili često meta fizičkih, verbalnih i drugih vrsta ugnjetavanja od strane većinskog hrvatskog naroda u područjima povratka i to uglavnom na području Banovine. Osim nekoliko ozbiljnijih slučajeva fizičkog napada i premlaćivanja srpskih povratnika, zabilježeno je iz tog vremena i nekoliko slučajeva paljenja kuća i uništavanja privatne imovine na štetu povratnika, na sreću bez ljudskih žrtava.

U razdoblju od 2000-2010. godine sigurnosna situacija u područjima povratka znatno se popravila, pa se u nekoliko posljednjih godina bilježe svega tri izolirana slučaja fizičkog napada na Srbe povratnike (2007. g. u Živaji i D. Mlinogi, 2008. g. u Glini). U posljednje dvije godine, 2009. i 2010. nije zabilježen niti jedan takav incident u županiji. Takvih pojava ima sve manje ili su gotovo potpuno nestale na područjima u kojima žive zajedno Srbi povratnici i Hrvati naseljenici iz BiH, dakle u područjima koja su bila u sigurnosnom smislu najkritičnija.

Integracija djece iz povratničkih zajednica u škole ide bez problema čak i u najizoliranijim selima. Prema dostupnim podacima škole u sklopu preventivnih programa ne osiguravaju posebne interkulturalne programe ili aktivnosti usmjerene na razvoj anti-diskriminacijskih stilova ponašanja, već su ovi sadržaji uklopljeni u preventivni program nenasilja i medijacije, koji je i najzastupljeniji u osnovnim školama, te program građanskog odgoja i ljudskih prava.

Ostvarivanje zdravstvene zaštite kao i druga statusna prava ovise o statusu same osobe pa se u slučajevima kad osoba izgubi status prognanika ne može osigurati niti zdravstvena zaštita, što predstavlja dodatni financijski teret, a često i nepremostivu prepreku što ukazuje na posebnu ranjivost ove skupine korisnika.

Problem nezaposlenosti je istaknut zbog činjenice da je većina povratničke populacije u srednjoj ili starijoj životnoj dobi, te živi u ruralnim dijelovima županije što samo po sebi dodatno otežava pristup uslugama posredovanja u zapošljavanju.

Na razvoj komunalne infrastrukture u povratničkim zajednicama u proteklom šestogodišnjem razdoblju (od 2004.) najviše je utjecala državna politika i to na području elektrifikacije naselja koja nisu imala struju. Prema podacima UNHCR-a, trenutno je na području županije još 54 povratnička domaćinstva (nešto preko stotinjak osoba) bez električne energije. To su uglavnom izdvojena domaćinstva u dijelovima sela i naselja koja su udaljena od glavnih električnih vodova, za koje bi povezivanje u električnu mrežu bilo skupo i neisplativo za distributera. Ista dijelovi povratničkih naselja su zbog svoje prostorne udaljenosti od glavnih telekomunikacijskih vodova i bez telefonskih priključaka.

Tabelarni prikaz povratničkih područja bez električne energije po teritorijalnim jedinicama

Teritorijalna jedinica (Grad/općina)	Imena naselja u kojima neki dijelovi (zaseoci) nemaju električnu energiju	Broj povratničkih obitelji koji nemaju električnu energiju
<i>Gvozd</i>	Trepča, Ostrožin, Gornja Trstenica, Blatuša, Bović, Podgorje	15 povratničkih obitelji
<i>Glina</i>	Majske Poljane, Buzeta, Bijele Vode, Brubno, Trnovac, Drenovac, Veliki Gradac, Mali Obljaj, Balinac, Sibine	21 povratničkih obitelji
<i>Hrvatska Kostajnica</i>	Rausovac, Meminska	3 povratničke obitelji
<i>Petrinja</i>	Gornja Mlinoga (zaseok Eici), Josavica	10 povratničkih obitelji
<i>Topusko</i>	Pecka, Perna, Malička	5 povratničkih obitelji

U povratničkim sredinama na prostoru Sisačko-moslavačke županije najveći dio cesta spada pod nadležnost županijskih i lokalnih nerazvrstanih cesta. Pri tome su lokalne nerazvrstane ceste u nadležnosti gradova i općina. Županijske ceste su u najvećem dijelu asfaltirane i znatno se bolje održavaju, dok su lokalne nerazvrstane ceste u pravilu neasfaltirane i njihovo održavanje zavisi od proračunskih mogućnosti gradova i općina. Kao dobar primjer izdvaja se općina Gvozd gdje je općinsko rukovodstvo uspjelo kroz različite međunarodne donacije i fondove osigurati mehanizaciju za održavanje svih lokalnih cesta i putova u nadležnosti općine.

Tabelarni prikaz povratničkih područja sa loše održanim cestama (kritične točke) po teritorijalnim jedinicama

Teritorijalna jedinica (Grad/općina)	Imena naselja/djelova naselja sa loše održanim lokalnim cestama	Broj povratnika koji žive u tim naseljima/djelovima naselja
<i>Dvor</i>	Rujevac, Ljeskovac, Zrinski Brđani, Grabovica, Sočanica	471
<i>Glina</i>	Majske poljane, Brnjeuška, Luščani, Dabrna, Buzeta, Majski trtnik, Mali i Veliki Obljaj,	697
<i>Topusko</i>	Bukovica, Katinovac, Pecka, Crni Potok	243
<i>Petrinja</i>	Klinac, Gornja i Donja Pastuša, Begovići	212

U povratničkim sredinama opskrba vodom odvija se kroz regionalne vodovode kojima gospodare pojedina javna komunalna poduzeća, nerazvrstane seoske vodovode i lokalne bunare. Kad je riječ o regionalnim vodovodima snabdijevanje vodom je uglavnom uredno, a kvaliteta vode je

kontrolirana. Evidentiran je problem sa glinskim vodovodom koji nije stavio u funkciju napajanje za sela Gornje i Donje Selište, Balinac i Skela. U ruralnim područjima povratka vodoopskrba se odvija kroz veći broj nerazvrstanih lokalnih vodovoda čije upravljanje i gospodarenje nije jasno definirano, a najčešće se odvija na način da sami mještani ili u suradnji s lokalnom samoupravom održavaju takve vodoopskrbne sustave. Osnovni problem je dotrajalost infrastrukture koja najčešće nije ni napravljena po standardima za vodovod, te je vrlo teško u takovim sustavima osigurati kemijsku i biološku ispravnost pitke vode. Analize koje su radile Hrvatske vode u suradnji s UNDP Hrvatska pokazalo je da voda iz velike većine tih lokalnih vodovodnih sustava ne udovoljava standarde za pitku vodu. Dio povratničke populacije snabdijeva se vodom iz bunara. U cilju osiguranja što bolje kvalitete vode iz bunara, UNHCR je osigurao opremu za dva mobilna tima koji su vršili besplatno čišćenje bunara povratnicima. HCK je na području ove županije pregledao 383 bunara, od kojih je 345 očišćeno (projekt financiran od UNHCR).

U povratničkim sredinama na području županije u proteklih 10 godina napravljen je velik broj telefonskih vodova koji su osigurali mogućnost telefonskog priključka i u prometno najizoliranijim područjima što je doprinijelo smanjenju izoliranosti povratničkih prostora i poboljšalo kvalitetu života.

Povratnici u RH registriraju se pri regionalnim uredima Uprave za PPDS, (bivši Ured za prognanike) Ministarstva regionalnog razvoja, šumarstva i vodnog gospodarstva te registracijom ostvaruju pravo na šestomjesečnu naknadu u iznosu od 600 kn po osobi. «Povratnički karton» osigurava također povratnicima i primarnu zdravstvenu zaštitu. U idealnim uvjetima, tijekom trajanja povratničkog statusa, osobe u statusu povratnika trebale bi riješiti pitanja vezana uz svoj status, uključujući socijalni status te osigurati primanja/pomoć iz drugih izvora – plaća, mirovina, socijalnih naknada itd. Nažalost, takav sustav se pokazao neefikasnim i nefleksibilnim te od trenutka povratka pa do dobivanja povratničkog statusa, a s njim i povratničke naknade, prođe i nekoliko mjeseci tijekom kojih povratnici ne primaju nikakvu financijsku pomoći osim jednokratne pomoći od UNHCR-a i to samo u izuzetno teškim slučajevima.

Prema prikupljenim podacima tijekom socijalnog planiranja CZSS su u 2009. g. pružili pomoć za ukupno šest osoba sa statusom povratnika, od čega za četiri osobe stalnu novčanu pomoć i jednoj osobi jednokratnu novčanu pomoć. Jedna osoba je ostvarila uslugu smještaja preko centra za socijalnu skrb. U prvih 10 mjeseci 2010. g. tri osobe u statusu povratnika ostvarilo je stalnu novčanu pomoć, a jedna osoba je preko centra za socijalnu skrb smještena u udomiteljsku obitelj. Ovako mali broj povratnika u evidencijama centra za socijalnu skrb samo ukazuje na jaz u zaštiti ove skupine korisnika, koji su vezani uz ostvarivanje statusa, naročito kada se uzme u obzir da se radi uglavnom o starijoj populaciji kojoj zbog godina treba više različitih oblika skrbi i zaštite.

Prema procjenama centara za socijalnu skrb najveći nedostaci u skrbi su u domeni stambenog zbrinjavanja, obnovi imovine, rješavanju statusnih pitanja i, vezano uz to, integraciji u odgojno-obrazovni sustav te ostvarivanju zdravstvene zaštite, pomoći i njege u kući starijim i nemoćnim, te savjetodavnim uslugama obiteljima.

Usluge koje pružaju udruge kao partneri UNHCR-a povratnicima u 2010.

Vrsta usluga	Pružatelj usluga	Broj korisnika usluge	Mjesto (grad/općina) gdje se usluga pruža
Besplatna pravna pomoć	Srpski Demokratski Forum	2210	Petrinja, H. Kostajnica, Glina, Gvozd, Dvor
	Projekt građanskih prava Sisak (PGP)	3003	Sisak, Petrinja, Glina, Hrvatska Kostajnica, Sunja, Dvor Hrvatska dubica, Gvozd
Humanitarna pomoć (osnovne životne namirnice i lijekovi)	Hrvatski Crveni Križ	1.225	Sisak, Petrinja, Novska, Jasenovac, Glina, Sunja, H. Kostajnica, H. Dubica, Dvor, Gvozd
Dostava hrane ili namirnica (pitka voda)	Udruga mladih „Novi svijet“ Luščani	35	Prognaničko naselje „Mala Gorica“ ,
Pomoć u kući	Hrvatski Crveni Križ	1210	Sisak, Petrinja, Novska, Jasenovac, Glina, Sunja, H. Kostajnica, H. Dubica, Dvor, Gvozd

Udruge kao partneri te uz financijsku potporu UNHCR-a pružaju socijalne usluge besplatne pravne pomoći, distribucije humanitarne pomoći te pomoći u kući. Najzastupljenija dobna skupina su osobe starije od 60 godina (50 – 60%) u sve tri vrste usluga. Crveni križ u sklopu usluge pomoći u kući pruža i savjetodavne usluge, usluge prijevoza do liječnika, usluge nabavke lijekova i drugih potrepština.

Od drugih pružatelja usluga ovoj skupini korisnika, a prema dostupnim podacima, javlja se samo Gradsko društvo Crvenog križa Glina koje pruža uslugu pomoći u kući za 158 povratnika starijih od 60 godina, na području Grada Glina.

U rješavanju statusnih pitanja, usluge pravne pomoći i posredovanja pruža SDF (Područnih ureda Sisak/Petrinja, H. Kostajnica/Dvor, Glina/Gvozd) i Projekt građanskih prava Sisak (PGP). U razdoblju 2006 – 2010. godine SDF je zaprimio 5383 predmeta za reguliranje različitih statusnih pitanja od kojih je 93% riješeno (5008). Najveći broj predmeta bio je vezan uz mirovinska pitanja (38%), zatim socijalna prava (29%), pitanja državljanstva tj. boravka (16%), zdravstveno osiguranje (14%) te pitanja priznavanja kvalifikacija i diploma (3%).

Prema podacima prikupljenim tijekom županijskog planiranja PGP Sisak je u 2009. g. uslugu pravne pomoći pružio za 2.653 povratnika, a do listopada 2010. za 3003 povratnika.

Dostupnost Programa međugeneracijske solidarnosti MOBMS-a, dnevnog boravaka i pomoći njege u kući, povratničkoj skupini, nije moguće trenutno procijeniti jer Ministarstvo o tome ne vodi evidencije. Prema podacima UNHCR-a usluga dnevnog boravka koja se pruža u Općini Dvor (potpisnik ugovora o suradnji s MOBMS je Općina), najveći broj korisnika dolazi iz povratničke populacije.

Tražitelji azila, azilanti stranci pod supsidijarnom zaštitom i stranci pod posebnom zaštitom RH

Sukladno Akcijskom planu za provedbu Migracijske politike RH iz 2008., i obaveze RH u procesu prilagodbe pravnoj stečevini pristupa EU, izvršena je i raščlamba usklađenosti odredbi Zakona o azilu s pravnom stečevinom EU. Temeljem te raščlambe, a u cilju potpune usklađenosti s pravnom stečevinom EU-a, 2010. g. je izrađen Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o azilu putem kojeg azilanti i stranci pod supsidijarnom zaštitom te članovi njihovih obitelji ostvaruju prava iz socijalne zaštite.

Azilanti i osobe pod supsidijarnom zaštitom imaju pravo na smještaj najduže dvije godine od dana izvršnosti odluke. U tu svrhu iznajmljuje im se stan, a troškove najamnine i režijskih troškova snosi nadležni centar za socijalnu skrb. Djeca i maloljetnici bez pratnje imaju pravo na smještaj u dom za djecu. Azilanti i stranci pod supsidijarnom zaštitom imaju pravo na zdravstvenu zaštitu u istom opsegu kao i osiguranik obveznog zdravstvenog osiguranja u RH, troškovi se isplaćuju iz državnog proračuna, te imaju pravo na socijalnu skrb sukladno propisima kojima se uređuje područje socijalne skrbi hrvatskih državljana.

Što se tiče školovanja, azilanti i stranci pod supsidijarnom zaštitom imaju pravo na osnovno, srednje i visoki školovanje pod istim uvjetima kao i hrvatski državljani. Odrasle osobe imaju pravo na tečaj hrvatskog jezika, povijesti i kulture u trajanju do 220 sati.

Svi radno sposobni azilanti i stranci pod supsidijarnom zaštitom imaju pravo na rad u Republici Hrvatskoj bez radne i poslovne dozvole. Tako su svi prijavljeni na Hrvatski zavod za zapošljavanje i imaju sva prava koja nudi Zavod.

Osim navedenih prava azilanti i stranci pod supsidijarnom zaštitom imaju pravo na slobodu vjeroispovijesti i vjerskog odgoja djece, besplatnu pravnu pomoć i spajanje obitelji.

Na području županije, u gradu Kutina nalazi se prihvatilište za tražitelje azila koje samostalno te u suradnji s ustanovama, jedinicama lokalne samouprave i udrugama osigurava usluge za svoje korisnike. Naročito dobra suradnja ostvarena je sa školama, te je u osnovne i srednje škole u Kutini uključeno 20 djece iz prihvatilišta za azilante, petero djece polazi školu u Zagrebu.

Dostupnost socijalnih, zdravstvenih, obrazovnih i okupacijskih usluga u zajednici je potpuna – tražitelji azila, azilanti i stranci pod supsidijarnom zaštitom uredno koriste navedene usluge te su prema potrebi upućeni na ostvarivanje svojih socijalnih prava, ostvaruju pravo na sve potrebne zdravstvene preglede te su uredno uključeni u obrazovni sustav u skladu sa važećim zakonima i propisima.

Usluge koje pruža CZSS tražiteljima azila/azilantima, strancima pod supsidijarnom zaštitom, strancima pod privremenom zaštitom RH u 2009.g. i do listopada 2010. godine

2009.		
	Broj osoba Tražitelji azila/ Azilanti	Broj osoba Stranci pod supsidijarnom zaštitom/pod privremenom zaštitom u RH
Stalna pomoć	0	1
Jednokratna pomoć	3	3
Novčana pomoć	41	0
Ukupno	44	4
Usluge		
Smještaj	8	2
Ukupno	8	2
2010. (do listopada mjeseca)		
Novčane pomoći	Broj osoba Tražitelji azila/ Azilanti	Broj osoba Stranci pod supsidijarnom zaštitom/pod privremenom zaštitom u RH
Stalna pomoć	0	4
Džeparac	47	
Ukupno	47	4

Prava koja su najzastupljenija u ovoj skupini korisnika, a koja se ostvaruju preko CZSS, su prava na novčanu pomoć. U 2009. u skupini tražitelja azila/azilanata ovo pravo koristilo je 44 osoba, s najvećim udjelom (93%) u pravu novčana pomoć, a osam osoba ostvarilo je pravo na smještaj čije troškove snosi država. U skupini stranaca pod supsidijarnom/privremenom zaštitom RH, jedan korisnik ostvario je pravo na stalnu pomoć, tri na jednokratnu pomoć, a pravo na smještaj ostvarilo je dvoje korisnika. U 2010. (do listopada) za skupinu tražitelja azila/azilanata odobreno je pravo na džeparac za 47 osoba, te četiri osobe u statusu stranaca pod supsidijarnom/privremenom zaštitom RH.

Prema prikupljenim podacima za vrijeme socijalnog planiranja, za ovu skupinu korisnika dostupne su i osobno usmjerene aktivnosti čiji su pružatelji, uz prihvatilište za tražitelje azila, Hrvatski crveni križ, Centar za mirovne studije, Grad Kutina i Ministarstvo unutrašnjih poslova. U 2010. g. Grad Kutina u je suradnji s HCK i MUP uključio devetero djece i mladih u različite sportske aktivnosti u gradu. HCK pruža usluge strukturiranog provođenja slobodnog vremena za sve dobne skupine, te uslugu pomoći u učenju za djecu (25 djece u 2010.). Na preporuku psihologa prihvatilišta, HCK osigurava i uslugu psihosocijalne podrške za djecu i odrasle, a korisnici prihvatilišta tu uslugu mogu zatražiti i sami. Centar za mirovne studije iz Zagreba pruža uslugu učenja hrvatskog jezika za korisnike prihvatilišta. U suradnji s HZZ zaposlene su dvije osobe. Prema evidenciji UNHCR-a, odvjetnici i pravnici iz Hrvatskog pravnog centra pružili su besplatnu pravnu pomoć u 98 zahtjeva, uključujući i predmete za šest maloljetnih osoba bez pratnje.

Osobno usmjerene usluge se financiraju iz državnog proračuna (besplatna pravna pomoć, Hrvatski zavod za zapošljavanje, Hrvatski crveni križ), iz proračuna UNHCR-a (Hrvatski pravni centar, Hrvatski crveni križ) ili iz drugih izvora.

Prioriteti razvoja usluga za posebno ranjive skupine u razdoblju 2011 – 2014. godine

U narednom trogodišnjem razdoblju županija te JLS na područjima od posebne državne skrbi trebale bi intenzivirati ulaganja u razvoj infrastrukture na područjima od posebne državne skrbi te stambeno zbrinjavanje povratnika. Obzirom na veliku zastupljenost starijih osoba među povratnicima potrebno je širiti uslugu pomoći i njege u kući i na ovu skupinu korisnika.

U proširenju mreže socijalnih usluga za tražitelje azila, azilante, strance pod supsidijarnom zaštitom države i strance pod posebnom zaštitom države potrebno je poboljšati suradnju s udrugama u gradu Kutini u cilju povećanja mogućnosti integracije i organiziranje tečajeva jezika, kulturnih i sportskih aktivnosti kako bi se poboljšala socijalizacija pojedinaca unutar centra.

Strateški ciljevi razvoja mreže socijalnih usluga Sisačko-moslavačke županije 2011. – 2014. godine

Strateški prioritet 1. Unaprijediti mjere za suzbijanje siromaštva stanovnika u županiji i smanjivanje negativnih učinaka ekonomske krize na kvalitetu života

- povećanje opsega novčanih oblika pomoći za socijalno ugrožene samce i obitelji te samohrane obitelji na razini općine
- razvoj strategija socijalnog/stambenog zbrinjavanja na razini svih jedinica lokalne samouprave
- povećanje izdavanja iz proračuna jedinica lokalne samouprave za potrebe sufinanciranja prijevoza u školu i školske prehrane učenika iz socijalno ugroženih obitelji
- povećanje izdvajanja iz proračuna jedinica lokalne samouprave za stipendije studenata iz socijalno ugroženih obitelji
- unaprjeđenje socijalnih planova i programa jedinica lokalne samouprave s naglaskom na osiguravanje sredstava za humanitarnu pomoć i krizne intervencije za naročito socijalno ugrožene pojedince i obitelji

Ključne aktivnosti: organiziranje radnih skupina od predstavnika općina Sunja, Lekenik, Popovača i Majur te predstavnika nadležnih CZSS te izrada plana za povećanje opsega novčanih pomoći socijalno ugroženim stanovnicima, analiza stanja postojećih nekretnina u vlasništvu jedinica područne i lokalne samouprave i državnom vlasništvu koje bi se mogle iskoristiti za stambeno zbrinjavanje socijalno ugroženih, formiranje radnih skupina za izradu strategija socijalnog/stambenog zbrinjavanja, donošenje strategija uključujući i kriterija za

socijalno/stambeno zbrinjavanje, u suradnji s CZSS planiranje većih izdvajanja u proračunima JLS za krizne intervencije i hitnu humanitarnu pomoć

Nositelji: županija, jedinice lokalne samouprave.

Strateški prioritet 2. Povećati dostupnost socijalnih usluga i obuhvat najugroženijih korisnika na području cijele županije, te ciljano usmjeravati razvoj socijalnih usluga na ruralna i prometno izolirana područja gdje postojeće usluge nisu adekvatno zastupljene.

Specifični ciljevi za redovni predškolski sustav odgoja i obrazovanja

- povećati obuhvat djece redovnim predškolskim odgojno-obrazovnim programom za 18%, u odnosu na postojeće stanje 2010. godine
- povećati ulaganje u dodatnu edukaciju zaposlenih za rad s djecom s teškoćama u razvoju u suradnji s Agencijom za odgoj i obrazovanje
- značajno povećati obuhvat djece s teškoćama u razvoju predškolskom odgoju i obrazovanju u odnosu na početne podatke iz 2010. godine
- osigurati uvjete za prijenos upravljanja dječjeg vrtića SOS Dječje selo Lekenik, s ustanove SOS dječje selo Lekenik na općinu Lekenik (do početka šk. god 2011/2012.), te osigurati uvjete za rad dječjeg vrtića u Jasenovcu.

Ključne aktivnosti: na razini općina Jasenovac i Lekenik izraditi akcijski plan za osiguravanje uvjeta za rad dječjih vrtića, uključujući i prijedlog sufinanciranja troškova dječjeg vrtića od strane roditelja prema cenzusu; povećanje kapaciteta za obuhvat djece u gradu Sisku, Glini, Kutini, Petrinji i Novskoj te općinama Lipovljani, Lekenik, Velika Ludina i Dvor; u suradnji s AOO izrada plana stručnog usavršavanja zaposlenih u dječjim vrtićima za rad s djecom s teškoćama u razvoju, praćenje provedbe plana i periodično usklađivanje sadržaja usavršavanja; u suradnji s CZSS analiza potreba za integracijom djece s teškoćama u razvoju i izrada plana za povećanje obuhvata ove skupine djece, u suradnji s ravnateljima vrtiće izrada plana za osiguravanje materijalnih uvjeta za integraciju djece s teškoćama u razvoju u vrtiće.

Nositelji: županija, jedinice lokalne samouprave, dječji vrtići, MZOŠ, Agencija za odgoj i obrazovanje, ustanove predškolskog odgoja i obrazovanja

Specifični ciljevi za sustav školskog obrazovanja (osnovna i srednja škola)

- povećati ukupan obuhvat djece s teškoćama i razvoju u redovni sustav obrazovanja u odnosu na podatke iz 2010. godine
- procijeniti prilagođenost osnovnih škola za integraciju djece s teškoćama u razvoju obzirom na arhitektonsku prilagođenost
- povećati ulaganja u izgradnju kapaciteta škola za integriranje djece s teškoćama u razvoju i djece s invaliditetom kroz dodatnu edukaciju nastavnika i arhitektonsku prilagodbu škola
- povećati broj asistenata u nastavi u osnovnim i srednjim školama obzirom na podatke o integriranoj djeci s teškoćama u razvoju u 2010. godini.

Ključne aktivnosti: u okviru županijskog proračuna i proračuna JLS, a u suradnji s MZOŠ i nacionalnim planom mreže škola bez arhitektonskih barijera izraditi trogodišnji plan adaptacije

školskih ustanova za integraciju većeg broja djece s teškoćama u razvoju i mladih s invaliditetom, osiguravanje sredstava za povećanje broja asistenata u nastavi, u suradnji s AOO i udrugama (IDEM, Puž) osigurati edukaciju i stručnu podršku nastavnicima za rad s djecom s teškoćama u razvoju, uspostavljanje novog sustava prikupljanja podataka u skladu s eMaticom MZOŠ-a i Okvirom za praćenje strategije jednakih mogućnosti MOBMS-a

Nositelji: MZOŠ, MOBMS, Županija, Gradovi i Općine, ustanove za redovni odgoj i obrazovanje, AOO, udruge koje provode edukacije.

Specifični ciljevi za preventivne programe u zajednici, smanjivanje rizika i socijalne isključenosti

- Intenzivirati umrežavanje odgojno-obrazovnih i zdravstvenih ustanova, ustanova socijalne skrbi, ustanova cjeloživotnog obrazovanja i ustanova u kulturi u razvoj i provedbi preventivnih programa usmjerenih na opću populaciju djece i mladih
- Intenzivirati napore u osiguravanju uvjeta za razvoj i provedbu preventivnih programa i programa organiziranog provođenja slobodnog vremena u osnovnim školama i knjižnicama u ruralnim i prometno loše povezanim područjima županije
- Osnajiti suradnju i povezanost sustava primarne zdravstvene zaštite, centara za socijalnu skrb i klubova liječenih alkoholičara radi povećanja obuhvata osoba liječenih od alkohola i članova njihovih obitelji, te suradnju ZZJZ, Obiteljskog centra i centara za socijalnu skrb radi povećanja obuhvata djece i mladih u riziku (psihosocijalni tretman, program smanjenja štete).

Ključne aktivnosti: analiza programa prevencije i resursa u zajednici za djecu i mlade; organiziranje središnje koordinacije na županijskoj razini za planiranje i praćenje programa prevencije; utvrđivanje objekata i nekretnina u vlasništvu države i JPLS koji se mogu koristiti za provedbu novih preventivnih programa u zajednici; priprema projekata iz područja prevencije za predpristupne i strukturne fondove s naglaskom na obuhvat ruralnih i loše prometno povezanih zajednica; osiguranje podrške Razvojne agencije za pripremu EU projekata; izrada protokola suradnje pružatelja različitih usluga ZZJZ, CZSS i Obiteljskog centra.

Nositelji mjera: Županija, gradovi i općine, ZJZ, Obiteljski centar, ustanove za redovni odgoj i obrazovanje, ustanove za kulturu, udruge.

Specifični ciljevi za zapošljavanje i cjeloživotno obrazovanje

- Nastavak provedbe mjera aktivnog zapošljavanja sukladno Nacionalnim planovima zapošljavanja
- Osnajiti razvoj programa cjeloživotnog obrazovanja te ciljanog osposobljavanja i uključivanje u radne aktivnosti dugotrajno nezaposlenih i mladih do 25 godina
- Nastavak zapošljavanja i povećanje udjela zaposlenih osoba s invaliditetom na tržištu rada u odnosu na polazišne podatke iz 2010. godine
- Povećanje zapošljavanja drugih nezaposlenih osoba s većim rizikom socijalne isključenosti; osoba u sustavu socijalne skrbi, mladih bez roditeljske skrbi, mladih s PUP, osoba u postpenalnoj situaciji, liječenih ovisnika, osoba u statusu povratnika.

Ključne aktivnosti: definirati plan kampanje dodatnog informiranja poslodavaca u cilju bolje provedbe postojećih zakona i zadržavanje postojećih radnih mjesta, uključujući i dinamiku provedbe, praćenja i procjene učinka; osnivati međusektorske radne skupine u svrhu razvoja programa cjeloživotnog obrazovanja i ciljanog osposobljavanja različitih korisničkih skupina, priprema i kandidiranja programa na EU fondove s naglaskom na ruralne i nedostatan prometno povezana područja županije, osigurati podrške Razvojne agencije za pripremu EU projekata

Nositelji: Županija, gradovi, općine, HZZ, CZSS, udruge, poslodavci.

Specifični ciljevi za proširenje različitih oblika socijalnih usluga u zajednici za prioritetne korisničke skupine u sustavu socijalne skrbi – korisnike centra za socijalnu skrb

1. Razvoj mreže socijalnih usluga za djecu i mlade bez roditeljske skrbi

- smanjenje udjela djece smještene u domovima socijalne skrbi najmanje za 27% u odnosu na sadašnje stanje do kraja 2014. g., te dodatnih 27% do kraja 2017. g.
- do kraja 2014. g. proširiti kapacitete mreže udomitelja za 12 obitelji za smještaj djece i mladih bez odgovarajuće roditeljske skrbi
- kroz transformaciju Doma za djecu Vrbina osigurati mobilne timove za podršku udomiteljskim obiteljima i usluge poludnevnog boravka kapaciteta 25 korisnika
- povećati obuhvat djece i mladih u riziku i njihovih obitelji savjetodavnim uslugama koje pruža GDCK Sisak za 10%, te povećanje obuhvata iste korisničke skupine savjetovalištem POU Hrvatski dom Petrinja za 30%
- osiguranje tri savjetovališta za pružanje psihosocijalne podrške roditeljima i djeci u riziku gubitka roditeljske skrbi, ravnomjerno na području županije.

2. Razvoj mreže socijalnih usluga za djecu i mlade s PUP-om

- postupno razviti mrežu od 28 specijaliziranih udomiteljskih obitelji do kraja 2017. g.
- osigurati stručnu podršku udomiteljima kroz mobilne timove
- organizirati do-edukaciju školskih učitelja u svrhu podizanja znanja i kompetencija za rano prepoznavanje različitih oblika poremećaja u ponašanju radi pravovremenog upućivanja u dijagnostičke i tretmanske postupke (početak provedbe šk. god 2011/2012. godine).

3. Razvoj mreže socijalnih usluga za djecu s teškoćama u razvoju i mlade s invaliditetom

- postupno razviti alternativne oblike skrbi kroz 16 specijaliziranih udomiteljskih obitelji te tri stambene zajednice za mlade s teškoćama do kraja 2017. godine.
- osigurati dodatne rehabilitacijske programe u zajednici (usluge defektologa, logopeda i fizioterapeuta) za djecu s teškoćama i mlade s invaliditetom, te specijalizirani prijevoz za korisnike iz ruralnih i prometno izoliranih zajednica
- osigurati stručnu podršku specijaliziranim udomiteljima kroz mobilne timove
- do kraja 2014. g. definirati potrebe za organizirano stanovanje uz podršku za mlade s invaliditetom.

4. Razvoj mreže socijalnih usluga za odrasle osobe s invaliditetom, psihički bolesne odrasle osobe, starije i nemoćne

- proširiti kapacitete alternativnog smještaja za odrasle osobe s invaliditetom - 11 specijaliziranih udomiteljskih obitelji do kraja 2014; dodatnih 11 udomiteljskih obitelji te dva obiteljska doma, svaki kapaciteta do 15 korisnika do kraja 2017. godine
- proširiti kapacitete alternativnog smještaja za odrasle psihički bolesne osobe - 22 udomiteljske obitelji te tri obiteljska doma, svaki kapaciteta do 15 korisnika, do kraja 2017. godine
- do kraja 2014. godine definirati potrebe za razvojem stambenih zajednica za odrasle osobe s invaliditetom i psihički bolesne osobe
- osigurati dostupnost rehabilitacijskih programa u zajednici i dostupnost specijaliziranog prijevoza za korisnike iz ruralnih i prometno nepovezanih područja županije
- povećanje obuhvata starijih i nemoćnih domskim smještajem kroz osnivanje Doma za starije i nemoćne u općini Dvor
- povećanje kapaciteta alternativnih oblika smještaja starijih i nemoćnih kroz dodatnih 75 udomiteljskih obitelji te sedam obiteljskih domova
- razvoj usluge palijativne skrbi kapaciteta 10 osoba
- osigurati stručnu podršku udomiteljima kroz mobilne timove
- proširenje programa dnevnog boravka i pomoći u kući za 15% od postojećeg kapaciteta, s naglaskom na JLS koje do sada nisu razvile ove usluge
- dom za starije i nemoćne branitelje
- dom za psihički bolesne odrasle osobe u Glini

5. Razvoj mreže usluga za žrtve obiteljskog nasilja

- osigurati uvjete za provođenje psihosocijalnog tretmana počinitelja nasilja s tri postojeća educirana stručnjaka iz županije
- povećati broj osoba osposobljenih za psihosocijalni tretman počinitelja nasilja za dodatnih sedam stručnjaka
- osnažiti suradničke mehanizme između policije, suda, zdravstvenih službi i centra za socijalnu skrb kroz jasno postavljene komunikacijske strategije i detaljno definirane protokole suradnje.

Ključne aktivnosti: osnivanje mješovite radne grupe CZSS i JLS za utvrđivanje i izradu detaljnog plana aktivnosti za provedbu mjera do kraja 2014. s godišnjom dinamikom realizacije mjera te procjenama dinamike i udjela izvora financiranja za pripremu projekata iz različitih izvora sredstava (MZSS, Županije, JLS i EU fondova); izraditi detaljnu analizu dostupnosti rehabilitacijskih i zdravstvenih programa u zajednici za djecu s teškoćama, mlade s invaliditetom, odrasle s invaliditetom, psihički bolesne osobe, starije i nemoćne osobe, s ciljem utvrđivanja opsega povećanja usluga u zajednici; osigurati podrške Razvojne agencije u pripremi projekata za EU programe.

Nositelji mjera: MZSS, Ministarstvo pravosuđa, MOBMS, Ministarstvo unutrašnjih poslova, CZSS, Županija, gradovi i općine, ZZJZ, Obiteljski centar, udruge.

Specifični ciljevi vezani za ranjive skupine – povratnici, tražitelji azila, azilanti, stranci pod supsidijarnom zaštitom RH i stranci pod posebnom zaštitom RH

- intenzivirati ulaganja u razvoj infrastrukture na područjima od posebne državne skrbi te nastavak stambenog zbrinjavanja povratnika
- povećati dostupnost kulturnih, sportskih i obrazovnih usluga u zajednici korisnicima centra za smještaj tražitelja azila i azilanata.

Ključne aktivnosti: organiziranje središnje koordinacije na županijskoj razini za utvrđivanje i izradu detaljnog plana aktivnosti za provedbu mjera do kraja 2014. g. s godišnjom dinamikom realizacije mjera te procjenama dinamike i udjela izvora financiranja za pripremu projekata iz različitih izvora sredstava (MZSS, Županije, JLS i EU fondova); osigurati podršku Razvojne agencije u pripremi projekata za EU programe.

Nositelji: regionalni ured Uprave za područja od posebne državne skrbi, Ministarstvo regionalnog razvoja, šumarstva i vodnog gospodarstva, Županija, gradovi i općine.

Strateški prioritet 3. Unaprijediti kvalitetu socijalnih usluga kroz razvoj kompetencija za upravljanje sustavom socijalne skrbi na lokalnoj i regionalnoj razini, ulaganja u stručna usavršavanja, uvođenje Sustava kvalitete socijalni usluga kod svih pružatelja socijalnih usluga, te razvoj inovativnih socijalnih usluga usmjerenih na pojedine korisničke skupine

- povećati upravljačke kompetencije na razini jedinica područne i lokalne samouprave i centara za socijalnu skrb u svrhu razvoja socijalnih usluga, s naglaskom na znanja i vještine iz: strateškog, socijalnog i financijskog planiranja, projektnog planiranja, praćenje i vrednovanje programa/projekata, ugovaranje socijalnih usluga i koordiniranje pružatelja socijalnih usluga
- uspostaviti mehanizme višegodišnjeg financiranja usluga koje pružaju udruge pružatelji socijalnih usluga, a u skladu s prioritetima razvoja mreže socijalnih usluga u županiji
- osigurati kvalitetu usluge udomiteljstva i obiteljskih domova kroz redovitu edukaciju, superviziju i stručnu podršku
- poticati razvoj kapaciteta udruga koje djeluju na području županije, s naglaskom na umrežavanje i partnerstva u pružanju izvaninstitucionalnih usluga
- poticati uvođenje Standarda kvalitete socijalnih usluga u djelatnosti socijalne skrbi za institucionalne i izvaninstitucionalne pružatelje usluga¹³
- razvijati kompetencija pružatelja usluga za planiranje i organiziranje socijalnih usluga te osnažiti obuku pružatelja usluga za izradu projekata kojima će se doprinijeti povlačenju sredstava iz EU fondova.

Ključne aktivnosti: ustanoviti sporazum o suradnji na provedbi Plana razvoja socijalnih usluga između županije, gradova i općine; definirati međusobne mehanizme koordinacije, praćenja i izvještavanja o provedbi plana; izraditi plan provedbe s godišnjom dinamikom i izvorima

¹³ http://www.mzss.hr/hr/zdravstvo_i_socijalna_skrb/socijalna_skrb/standardi_kvalitete_socijalnih_usluga

financiranja ključnih projekata za sve prioritete; definirati dinamiku razmjene informacija o mehanizmima praćenja kvalitete, planovima financiranja iz lokalnih te Vladinih i EU fondova; procijeniti potrebe za obukom pružatelja usluga za planiranje, organiziranje usluga i pripremu projekata.

Nositelji mjera: Županija, gradovi i općine.

Strateški prioritet 4. Unaprijediti horizontalnu i vertikalnu koordinaciju pružatelja usluga, ciljano razvijati suradnju i umrežavanje institucija, ustanova i drugih pružatelja socijalnih usluga, u skladu s potrebama pojedinih korisničkih skupina, te s naglaskom na uspostavu djelotvornih, transparentnih procedura informiranja, koordinacije, planiranja i procjene stanja učinka

- intenzivirati međuresorsku i međusektorsku suradnju i koordinaciju svih pružatelja socijalnih usluga sukladno razvoju mreže socijalnih usluga te radi optimalnog korištenja postojećih resursa
- unaprijediti horizontalnu i vertikalnu međuresornu koordinaciju radi usklađenog planiranja socijalnih usluga, provedbe planova te procjene stanja učinka.

Ključne aktivnosti: osnovati mješovite radne grupe predstavnika županije, gradova i općina radi definiranja i donošenja sporazuma o suradnji na provedbi Plana razvoja socijalnih usluga i utvrđivanja mehanizama koordinacije, praćenja i izvještavanja o provedbi plana.

Nositelji mjera: Županija, gradovi, općine.

PREGLED SKRAĆENICA U TEKSTU

AOO	Agencija za odgoj i obrazovanje
BDP	Bruto nacionalni dohodak
CK	Crveni križ
CZSS	Centar/centri za socijalnu skrb
DV	Dječji vrtić
ERDF	Europski fond za regionalni razvoj
ESF	Europski socijalni fond
EU	Europska Unija
GDCK	Gradsko društvo Crvenog križa
HCK	Hrvatski Crveni križ
HZMO	Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje
HZZ	Hrvatski zavod za zapošljavanje
IPA	Pred pristupni fond EU
JIM	Zajednički memorandum o socijalnom uključivanju
JLS	Jedinica(e) lokalne samouprave
JP(R)S	Jedinica(e) područne (regionalne) samouprave
KLA	Klub(ovi) liječenih alkoholičara
MOBMS	Ministarstvo obitelj, branitelja i međugeneracijske solidarnosti
MUP	Ministarstvo unutarnjih poslova
MZOŠ	Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa
MZSS	Ministarstvo zdravstva i socijalnog osiguranja
NPB	Neuropsihijatrijska bolnica
OŠ	Osnovna škola
PGP	Projekt građanskih prava
POU	Pučko otvoreno učilište
PPDS	Područje(a) posebne državne skrbi
PS	Područna služba
PUP	Poremećaj(i) u ponašanju
RH	Republika Hrvatska
SMŽ	Sisačko-moslavačka županija
SUVAG	Sustav univerzalnog verbotonalnog slušanja Guberina
UNDP	Razvojni program Ujedinjenih nacija
UNHCR	Ured visokog povjerenika Ujedinjenih nacija za izbjeglice
UNICEF	Ured Ujedinjenih nacija za djecu
ZZJZ	Zavod za javno zdravstvo